

บทที่ ๔

ความสัมพันธ์ของญาติสายโลหิต

สัมพันธภาพของความเป็นญาติในสังคมมนุษย์นั้น ญาติสายโลหิตมีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นการสืบสายเลือดโดยตรงจากบรรพบุรุษ อันเป็นเครือญาติที่ถือกำเนิดขึ้นมาด้วยปัจจัยทางค่าน้ำชีววิทยา แต่ญาติทางสายโลหิตนั้นก็เกี่ยวพันกับความเป็นญาติที่เกิดขึ้นเมื่อมีชายหรือหญิงใดเข้าเป็นสมาชิกใหม่โดยการสมรสแล้วเกิดบุตร บุตรที่เกิดขึ้นใหม่นี้จึงเป็นสมาชิกที่เพิ่มขึ้นในเครือญาติสายโลหิตอีกทีหนึ่ง

ตามปกติแล้วญาติทางฝ่ายบิดาหรือฝ่ายมารดา จะมีความสำคัญมากกว่ากันอย่างไรนั้นยอมแล้วแต่แนวทางการประเพณีและการปฏิบัติที่โคออร์มตั้งสอนบุตร หรือการคล้อยตามฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั่นเอง

อิทธิพลของญาติสายโลหิตซึ่งเป็นญาติสนิทนั้น มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของสมาชิกในกลุ่มญาติในชั่วอายุรุ่นหลัง ๆ มาก เพราะความใกล้ชิดสนิทสนมกันด้วยความผูกพันทางสายเลือด ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมของญาติที่ใกล้ชิดได้ ปกติแล้วความสัมพันธ์ทางเครือญาติจะมีอยู่อย่างแน่นแฟ้นในหมู่ญาติสายโลหิต เพราะได้รู้จักใกล้ชิดกันมาตั้งแต่เกิดโดยเฉพาะในญาติสนิทลำดับที่หนึ่ง คือ บิดามารดาและบุตร หรือในสายสัมพันธ์ต่อญาติสนิทลำดับอื่น แม้จะไม่แน่นแฟ้นเท่าญาติสนิทลำดับที่หนึ่งก็ตาม

ความผูกพันที่ความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นของญาติสายโลหิต เป็นสิ่งที่ฝังรากลึกในจิตใจของแต่ละคนโดยการอบรมของบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ ลักษณะความรวมมือกันในกลุ่มญาติสายโลหิตจึงเห็นได้อย่างเด่นชัด เพียงเพราะเหตุผลที่ว่า เป็นญาติร่วมสายโลหิต หากมีความขัดแย้งใดเกิดขึ้นในความสัมพันธ์นั้นญาติ การกลับเข้ามาคืนดีกันจะมีได้โดยง่าย เมื่อแต่ละฝ่ายต่างตระหนักถึงความสำคัญเรื่องสายใยแห่งเครือญาติระหว่างกัน หรือทั้งโดยการรับอิทธิพลทางความคิดจากญาติผู้ใหญ่ที่เป็นที่เคารพนับถือด้วย

ญาติในกลุ่มสายโลหิตยอมต้องตระหนักถึงบทบาทตามสถานภาพของตน รู้จักการวางตัวไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อยก็ตาม แต่ความคาดหวังนั้นอยู่ที่ผู้นอนอาวุโสกว่าไม่ว่า

จะอยู่ในชั่วอายุใดโดยอมฤตคาคหวังให้รู้จักบนนอบหรือคารวะต่อผู้ใหญ่ อันเป็นการปฏิบัติตามแบบแผนประเพณีที่สั่งงานในวัฒนธรรมไทยนั่นเอง

การศึกษาความสัมพันธ์ตามบทบาททางญาติสายโลหิตของบุคคลทั้งสองฝ่าย ซึ่งอยู่ในชั่วอายุเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้อง หรือในทางชั่วอายุกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารคากับบุตร ระหว่างลุงป้าน้าอา กับหลาน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพันธะ หน้าที่ และความร่วมมือระหว่างญาติในครัวเรือน ซึ่งแต่ละคนมีความรู้สึกผูกพันฉันท์ญาติพี่น้องของตน โดยแสดงออกต่อกันตามปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละบุคคล ในลักษณะที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันออกไป

ดังนั้นความสัมพันธ์ตามบทบาททางญาติสายโลหิตในแต่ละครัวเรือน ทั้งของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย จะกล่าวในหัวข้อต่อไปนี้

ก. ญาติสายโลหิตในครัวเรือนของครอบครัวเดี่ยว เป็นการวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ของญาติสายโลหิต อันเป็นความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่เกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งสองฝ่าย คือ

๑. บิดามารดา ← บุตร ซึ่งแยกออกเป็น ๒ ระดับดังนี้
 - ๑.๑ ระหว่างบิดามารดาที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนกับบุตร
 - ๑.๒ ระหว่างบิดามารดาของหัวหน้าครัวเรือน (หรือของคู่สมรส) กับหัวหน้าครัวเรือน (หรือคู่สมรส)
๒. พี่ → น้อง (รวมบิดาและ/หรือมารดาเดียวกัน และลูกพี่ลูกน้อง) ซึ่งแยกออกเป็น ๓ ระดับดังนี้
 - ๒.๑ ระหว่างบุตรของหัวหน้าครัวเรือน
 - ๒.๒ ระหว่างพี่น้องของหัวหน้าครัวเรือน (หรือคู่สมรส) กับหัวหน้าครัวเรือน (หรือคู่สมรส)
 - ๒.๓ ระหว่างบุตรของหัวหน้าครัวเรือนกับบุตรของพี่น้องของหัวหน้าครัวเรือน (หรือคู่สมรส)
๓. ปู่ย่าตายาย (บิดามารดาของหัวหน้าครัวเรือนหรือของคู่สมรส ↔ หลาน (บุตรของหัวหน้าครัวเรือน))

๔. ลุงป้าน้าอา (พี่น้องของหัวหน้าครัวเรือน หรือคู่สมรส — หลาน (บุตรของหัวหน้าครัวเรือน และหลานของหัวหน้าครัวเรือน หรือของคู่สมรส)

ข. ญาติสายโลหิตในครัวเรือนของครอบครัวขยาย เป็นการวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ของญาติสายโลหิต อันเป็นความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่เกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งสองฝ่าย คือ

๑. บิดามารดา ↔ บุตร ซึ่งแยกออกเป็น ๓ ระดับดังนี้

๑.๑ ระหว่างหัวหน้าครัวเรือน คู่สมรส กับ บุตร

๑.๒ ระหว่างบิดามารดาของหัวหน้าครัวเรือน (หรือของคู่สมรส) กับหัวหน้าครัวเรือน (หรือคู่สมรส)

๑.๓ ระหว่างบุตรของหัวหน้าครัวเรือน กับบุตรของบุตรของหัวหน้าครัวเรือน

๒. พี่ ↔ น้อง ซึ่งแยกออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๒.๑ ระหว่างบุตรของหัวหน้าครัวเรือน

๒.๒ ระหว่างพี่น้องของหัวหน้าครัวเรือน (หรือของคู่สมรส)

๒.๓ ระหว่างบุตรของบุตรของหัวหน้าครัวเรือน

๓. ปู่ย่าตายาย (หัวหน้าครัวเรือน และคู่สมรส หรือ บิดามารดาของหัวหน้าครัวเรือนของคู่สมรส) ↔ หลาน (ของปู่หรือตายาย)

๔. ลุงป้าน้าอา (หัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรส หรือพี่น้องของหัวหน้าครัวเรือนหรือของคู่สมรส, บุตรของหัวหน้าครัวเรือน) ↔ หลาน (ของลุงป้าน้าอา)

ความสัมพันธ์ตามบทบาททางญาติ

ก. ญาติสายโลหิตในครัวเรือนของครอบครัวเดี่ยว

๑. บิดามารดา ↔ บุตร

ในฐานะที่บิดามารดามีอาวุโสมากกว่าบุตร บทบาทที่สังคมกำหนดให้ก็คือบุตร
ต้องรู้จักหน้าที่ของตน ว่าพึงจะปฏิบัติตนเช่นใดต่อบิดามารดาในฐานะเป็นผู้ที่อุปการะตนมา
หรือเลี้ยงดูมาตั้งแต่เกิด ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับบุตรจึงพอกำหนดได้ดังนี้

๑.๑ ระคับหัวหน้าครัวเรือน ↔ บุตร

การศึกษาและการอบรมเลี้ยงดู หน้าที่ของบิดามารดาในเรื่องการให้
การศึกษาแก่บุตรนั้น เมื่อมีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะให้บุตรได้รับการศึกษาดีกว่าตน และต้อง
การให้บุตรได้เรียนถึงขั้นอุดมศึกษาอันจะเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของบิดามารดา และ
เป็นมรดกอันล้ำค่าอย่างเดียวกับที่บิดามารดามอบให้แก่บุตรได้ ความปรารถนาอันนี้เป็นเพราะ
ทั้งบิดามารดาต้องการได้รับการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน แต่เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของ
ครอบครัวไม่เอื้ออำนวยจึงต้องออกจากการศึกษาเพียงกลางคัน

หน้าที่ของบิดามารดาต่อบุตรก็คือ เอาใจใส่ต่อการควบคุมความประพฤติของบุตร
มารดามีบทบาทในการอบรมดูแลบุตรอย่างใกล้ชิด การเคารพเชื่อฟังบิดามารดานั้นบุตรมี
ความเกรงกลัวมารดามากกว่าบิดา เพราะมารดามักคอยกวัดขังกำชับกำชาบุตรอยู่เสมอ
และนิยมลงโทษบุตรด้วยการเขียนตีมากกว่าจะวาทกล่าวตวาดวาจาเพียงอย่างเดียว เป็น
เพราะชีวิตในวัยเด็กมีความกตัญญูมากเนื่องจากถูกตำหนิติเตียนจากมารดาเสมอ ๆ
ขณะที่มีบุตรแล้วก็ตาม ความต้องการของบุตร แม้จะอยู่ในวัยทารก หรือวัยเด็กก็ตาม
ความต้องการความอบอุ่นนั้นบิดาจึงเป็นฝ่ายมอบให้ดีกว่ามารดา แมว่าบิดามารดาที่มีความเห็น
พร้อมกันว่า ควรจะลงโทษบุตรของตนให้รู้จักการเข็ดหลาบ จกจำ แต่บิดาก็ยังแยงความ

คิดของมารดาในแง่ที่ลงโทษบุตรบ่อยครั้งด้วยวิธีการเขียนตีในร่องเล็ก ๆ น้อย ๆ
(ครัวเรือนที่ ๑)

กรณีที่มีความคิดแบบเก่า เรื่องการศึกษาของบุตรว่าบุตรสาวไม่จำเป็นต้องเรียนสูงเพราะต่อไปก็ต้องรับหน้าที่แม่บ้าน ความคิดเช่นนี้ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากครอบครัวเดิมซึ่งถือว่าชายยอมเป็นใหญ่กว่าหญิง อันเป็นความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลของธรรมเนียมจีนซึ่งหัวหน้าครัวเรือน หรือบิดามีเชื้อสายคนจีนอยู่ด้วย เรื่องแนวการศึกษาของบุตรนั้น บิดาเพิ่งมาเปลี่ยนความคิดเป็นแบบสมัยใหม่ เมื่อเห็นว่าบุตรทุกคนต้องการเรียนด้วยเหตุนี้ บุตรคนโตจึงต้องเรียนสูงกว่าเกณฑ์อายุทางการศึกษา เมื่อบิดาอนุญาตให้ศึกษาต่อได้ การเปลี่ยนแปลงทางความคิดเช่นนั้น ประการหนึ่งก็เนื่องจากเพื่อนบ้านข้างเคียงนิยมส่งเสริมบุตรหลานการเรียนตามความสามารถของบุตร ทั้งบิดามารดาก็ยอมไม่ต้องการให้บุตรของตนมีปมค้อยทางการศึกษา จึงหันมาสนับสนุนด้วย

การอบรมเลี้ยงดูบุตรนั้น เมื่อบิดาแสดงบทบาทที่เหนือกว่ามารดาโดยมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการ บิดาจะมีบทบาทที่เหนือกว่าในการกำหนดอนาคตของบุตร เมื่อมารดาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับบุตรในกรณีเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การคบเพื่อนของบุตร บทบาทของมารดาจะมีต่อบุตรมากเพราะมีเรื่องประจำวันที่ต้องพูดคุยกับบุตร และหากมารดาไม่อาจให้คำตอบแก่บุตรได้ เมื่อบุตรถามความเห็น เป็นที่แน่นอนว่าปัญหานั้นจะต้องถูกโอนไปให้บิดา (ครัวเรือนที่ ๒)

สำหรับครอบครัวสมัยใหม่โดยเฉพาะครอบครัวหนุ่มสาว บิดาและมารดามีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรด้วยกัน ช่วยเหลือกันมาตลอดตั้งแต่บุตรยังเป็นทารกจนกระทั่งเจริญเติบโตมาตามลำดับ แมว่าบุตรจะยังเล็กไม่ได้เข้าโรงเรียน แต่บิดาเมื่อมีความเอาใจใส่ต่อบุตรมากแล้ว ในฐานะพ่อของลูกจึงต้องการให้บุตรได้เรียนรู้นิสัยของตน ให้บุตรได้ตระหนักถึงการเสียสละให้กับน้อง เช่น ให้ของเล่นแก่อน้อง ให้รู้จักรักน้อง รวมทั้งการเคารพผู้มีอาวุโส เช่น ปู่ย่าตายาย น้าอา ในฐานะบิดาจึงต้องการให้บุตรยำเกรงคน และเป็นความต้องการที่มารดาก็เห็นชอบด้วย บุตรจึงสนิทสนมกับมารดามากกว่าบิดา เพราะมารดามีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับบุตรมากกว่า

ปัญหาเรื่องการศึกษาของบุตร ที่เป็นเรื่องโต้แย้งระหว่างบิดาและมารดาก็ เพราะมีความเห็นไม่ตรงกัน เรื่องการเลือกโรงเรียนให้บุตร เช่น บิดาทองการให้บุตร เรียนที่โรงเรียนโคกโค้ว แต่มารดาต้องการให้บุตรศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และนิยมในชุมชนเขตเมืองหลวง และปัญหานี้ยังไม่อาจหาข้อยุติได้จนกว่าจะถึงวัยเรียนของบุตรคนโต

หน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรนั้น เมื่อทั้งบิดาและมารดาต้องทำงานนอกบ้าน การดูแลบุตรร่วมกันระหว่างบิดาและมารดา จึงกระทำได้เฉพาะวันหยุดงาน แต่เนื่องจากบุตรยังเล็กนักช่วยตัวเองไม่ได้ ผู้มีอาวุโสและมีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็ก ย่อมมีบทบาทมากกว่าและเมื่อครอบครัวที่ไม่มีผู้อื่น หรือญาติคนอื่นอาศัยอยู่ด้วยแล้วย่อมต้องฟังญาติสนิทวงนอกครัวเรือนซึ่งเป็นที่ไว้ใจได้ ได้แก่ มารดาของฝ่ายหญิง บทบาทของยาย จึงมีส่วนอบรมเลี้ยงดูหลานในวัยเด็กในช่วงกลางวัน ด้วยเหตุที่บิดามารดามีความคิดเห็นแบบใหม่ ๆ การตัดสินใจเรื่องของบุตรมักไม่คล้อยตามความเห็นของยาย วิธีการเลี้ยงดูบุตรจึงมีทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ปะปนกัน การเชื่อฟังความคิดเห็นของยายจะมีอยู่เฉพาะในช่วงที่ยังฝากบุตรให้ยายช่วยเลี้ยง เมื่อโตขึ้นและรับมาอยู่บ้านเลี้ยงดูเอง พาไปโรงเรียน บิดามารดาจะตัดสินใจเองทุกอย่าง ความขัดแย้งเรื่องการศึกษาของบุตรของบิดามารดาจะยุติได้ด้วยการไกลเกลี่ยของยาย แต่การอบรมนั้นเป็นภาระของมารดา เมื่อบิดาทองทำงานตอนกลางคืนด้วย มารดาจึงต้องถือเป็นพันธะและหน้าที่ที่พึงกระทำทั้งหมดที่จะต้องพิถีพิถันกับบุตรโดยเฉพาะบุตรสาวมากกว่าบุตรชาย (ครัวเรือนที่ ๓)

บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงทั้งคู่ โดยบิดามีสถานภาพทางการศึกษาสูงกว่ามารดาไม่มากนัก ความต้องการของทั้งสอง ต่อการศึกษาของบุตร ก็ย่อมต้องการให้บุตรได้เรียนอย่างทัดเทียมเพื่อนฝูง โดยต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาสูงกว่าตน หรืออย่างน้อยที่สุด ก็ควรจะอยู่ในระดับเดียวกับบิดา

การอบรมเลี้ยงดูบุตรนั้น บิดามีความใกล้ชิดกับญาติสนิทของตนมาก เพราะมีบ้านอยู่ใกล้กันไว้วานกันไต่ จึงทำให้มารดาต้องใกล้ชิดกับญาติของบิดาด้วย บิดาจึงมี

บทบาทในการปกครองดูแลบุตร ทั้งกฎเกณฑ์ หรือข้อกำหนดไว้ว่าจะอบรมบุตรอย่างไร และมีความเอาใจใส่บุตรเป็นอย่างดี เพราะบิดาไม่ค่อยชอบเที่ยวเตร่นอกบ้าน การเลี้ยงบุตรนั้นบิดาคอยจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่บุตรเสมอ เพราะมีฐานะดี การเลี้ยงบุตรในลักษณะนี้จึงเป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับครอบครัวเคม (ของบิดามารดา) แต่การอบรมบุตรนั้น ทั้งบิดาและมารดาต้องการให้บุตรใคร่จักช่วยตนเอง ไม่ต้องการให้มีการพเนจรไป (เช่นบุตรของพี่ชายซึ่งมารดาไคเลี้ยงดู) บุตรมีโอกาสใกล้ชิดกับบิดามากกว่ามารดา เพราะที่ทำงานของบิดาอยู่ใกล้บ้านไม่ไกลเท่าของมารดา และมารดาต้องทำงานนอกบ้านโดยมีวันหยุดประจำสัปดาห์เพียงวันเดียว อยากรู้ก็เมื่อบุตรยังอยู่ในวัยเด็กไม่อาจพึ่งตนเองได้ แม่จะเป็นครอบครัวฐานะดี มีคนรับใช้คอยดูแลก็ตาม แต่เนื่องจากบิดามารดาเห็นพ้องกันว่า ปล่อยให้คนรับใช้เลี้ยงดูบุตรไม่เป็นการดีที่จะฝึกนิสัยของบุตรให้ถูกต้องตามอุดมการณ์ของตน ญาติในวงนอกครัวเรือนยอมเป็นที่พึ่งพาอาศัยให้หวานช่วยดูแลบุตร เมื่อบิดาใกล้ชิดกับญาติฝ่ายตน ความเอาใจใส่ดูแลคอยควบคุมการเลี้ยงดูเด็กโดยคนรับใช้ ย่าจึงต้องรับหน้าที่นี้โดยปริยายตามคำขอร้องของบุตรชายเพราะอยู่บ้านตลอดเวลา มีโอกาสเดินมาดูแลได้ (ครัวเรือนที่ ๔)

กรณีแม่ทั้งบิดามารดาได้รับการศึกษาน้อย แต่เมื่อตระหนักถึงคุณค่าทางการศึกษาเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป และมีฐานะดีที่จะส่งเสียบุตรได้ถึงต่างประเทศทุกคน ตามความต้องการของบุตร อยากรู้ก็แม่ว่าบิดามารดาจะมีความรักบุตรมากเพียงใด แต่ก็รู้จักขอบเขตการเลี้ยงดูบุตรจึงมิได้ส่งเสียบุตรให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย บุตรทุกคนจึงต้องทำงานในระหว่างเรียนด้วย

ทั้ง ๆ ที่บิดามารดาไม่เคยคิดว่า บุตรคนใดจะสามารถเป็นที่พึ่งแก่ตนได้ในอนาคตแต่ก็ต้องการให้บุตรรู้จักการอดออม เป็นการฝึกนิสัยที่ดีให้แก่บุตรโดยเฉพาะมารดา ซึ่งเป็นหลักใหญ่ในการกุมเศรษฐกิจของครอบครัว เมื่อบิดามีสุขภาพไม่สมบูรณ์บุตรทุกคนมีความสนิสนมตอมารดามากกว่า แต่ก็ยังมีความเกรงใจบิดามากเพราะบิดาเป็นผู้ตัดสินใจให้บุตรทุกคนได้เรียนต่อยังสถานศึกษาที่ต้องการ เพราะในขณะนั้นบิดาเป็นผู้ส่งเสียมา

ตลอด ความใกล้ชิดระหว่างบิดากับบุตรนั้นค่อนข้างห่างเหินแต่แรก เพราะชีวิตครอบครัวนั้น บิดาซึ่งขณะนั้นเป็นนักธุรกิจไม่ค่อยมีโอกาสอยู่บ้านโดยเฉพาะเมื่อตอนที่บุตรเป็นเด็กวัยรุ่น ความใกล้ชิดของมารดาที่มีต่อบุตรนั้นมีมาตั้งแต่เด็ก ความรักใครบุตรคนใดนั้น บิดามีได้แสดงออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัดเท่ามารดา ความเข้มงวดของมารดาจะมีต่อบุตรทุกคน และมีอำนาจเด็ดขาดเรื่องการเงินที่จ่ายให้กับบุตร การอบรมบุตรนั้นแม้ว่ามารดาจะอยู่ใกล้ชิดกับบุตรมากกว่าบิดา แต่เนื่องจากบุตรทุกคนไปเรียนต่างประเทศทุกคนตั้งแต่เป็นเด็กวัยรุ่น และใช้ชีวิตอยู่ในต่างแดนเป็นเวลานาน ๆ เมื่อกลับมาอยู่กับบิดามารดาก็นำเอาความคิดอ่านแบบตะวันตกมามาก ลักษณะความใกล้ชิดของบุตรที่มีต่อบิดามารดาจึงค่อนข้างจะเป็นแบบสมัยใหม่มากกว่า คือยังมีความเคารพนับถือบิดามารดาแต่ก็แยงความคิดของมารดาเรื่องความเชื่อแบบเก่า เช่น เกี่ยวกับมรยาททางสังคม ธรรมเนียมการจับบ้าน ตกแต่งงาน เป็นต้น (ครัวเรือนที่ ๕)

การคบเพื่อน ความแตกต่างเรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตรเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ชีวิตอนาคตของบุตรในแต่ละครอบครัวแตกต่างกันไปด้วย การคบเพื่อนของบุตรนั้นก็เช่นกัน บางครอบครัวบิดาต้องการให้บุตรรู้จักกับเพื่อนในระดับเดียวกัน ไม่ต้องการให้บุตรคบกับเพื่อนที่ฐานะดีกว่า เกรงว่าจะทำให้บุตรเป็นคนฟุ้งเฟ้อ จึงต้องการให้บุตรรู้จักประมาณตัวเอง (ครัวเรือนที่ ๑) ครอบครัวที่เอาใจใส่ต่อการคบเพื่อนของบุตรมาก บิดามารดาจะมีส่วนแนะนำบุตร โดยการซักถามความคุ้นเคยกันระหว่างบุตรกับเพื่อนไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนนักเรียนก็ตาม โดยเฉพาะเมื่อบุตรขออนุญาตไปเที่ยวเตร่กับเพื่อน ๆ ในที่ไกล ๆ (ครัวเรือนที่ ๒) แต่บุตรยังอยู่ในวัยเด็กหรือวัยรุ่น บิดามารดาจะยังไม่เอาใจใส่เรื่องนี้ แต่บิดามีความคิดเห็นเรื่องนี้ว่าไม่ต้องการควบคุมเรื่องการคบเพื่อนของบุตรเมื่อบุตรเติบโตอยู่ในเกณฑ์เรียน เพราะเห็นว่าความประพฤติของบุตรจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับอบรมขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ แต่มารดาซึ่งมีความทะเยอทะยานอย่างแรงกล้าที่จะให้บุตรมีเกียรติในสังคมชั้นสูงกว่ตน มารดาจึงต้องการให้บุตรมีโอกาสคบเพื่อนที่มีฐานะดีมากกว่า (ครัวเรือนที่ ๓) ความขัดแย้งเรื่องการคบเพื่อน

ของบุตรระหว่างบิดามารดานั้น กรณีหนึ่งก็คือบิดาต้องการควบคุมบุตรให้มากที่สุด มีความเห็นว่าการเลี้ยงบุตรนั้นจำเป็นต้องใหญ่ตรูจักการวางตัวตามมรรยาททางสังคม ควบ เป็นพื้นฐานตามที่เคยได้รับจากการอบรมของบิดามารดามาก่อน ไม่ต้องการให้ บุตรคบกับเพื่อนที่มีการศึกษาต่อยกกว่าแต่ต้องการให้คบกับเพื่อนที่มีการศึกษาระดับเดียวกัน (ครัวเรือนที่ ๔) ครอบครัวที่ไม่เคร่งครัดกับกฎเกณฑ์ บิดามารดาไม่มีการห้ามปรามแต่อย่างใด เรื่องการคบเพื่อนของบุตร แต่เมื่อมารดามีความใกล้ชิดกับบุตรมาก จึงต้องการรู้จักกับเพื่อนสนิทของบุตรทุกคนโดยเฉพาะเพื่อนของบุตรสาว เพราะแม่ว่า จะมีห้ามปรามแต่ความเป็นห่วงบุตรก็ยังคงมีอยู่ตามสัญชาตญาณระหว่างมารดากับบุตร นั้นเอง (ครัวเรือนที่ ๕)

การสันทนการ เมื่อบุตรอยู่ในวัยเด็ก บิดาซึ่งไม่มีโอกาสพบบุตรไปเที่ยวเตร่นอกบ้านเนื่องจากมีกิจธุระมาก มารดาจะทำหน้าที่นี้แทนผู้เดียว โดยนำบุตรไปด้วยทุกครั้ง และบางทีก็ไปกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง ครอบครัวที่มีฐานะยากจนระยะทางที่ไปเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านก็อยู่ในระยะใกล้ ๆ เป็นงานระดับชาวบ้านในท้องถิ่นไม่เสียเงินมากนัก เช่น งานวัด งานทำบุญ งานบวช งานเลี้ยงฉลองปีใหม่แบบกันเอง เป็นต้น (ครัวเรือนที่ ๑) กรณีที่บุตรเติบโตเป็นหนุ่มสาวแล้ว การพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านเป็นอิสระต่างคนต่างไปกับเพื่อนของตน หากเป็นการเที่ยวเตร่ในระยะใกล้ ๆ ก็ไปเที่ยวกันเองระหว่างพี่น้อง บิดามารดาจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องบ้านเรื่องค้ายาย (ครัวเรือนที่ ๒) หากบิดามารดามีโอกาสออกไปด้วยกันเสมอ ๆ ก็จะนำบุตรที่ยังเล็กอยู่ไปพักผ่อนนอกบ้านเพื่อมิให้เกิดความจำเจและบ่อยครั้งที่พบบุตรไปเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องของแต่ละฝ่าย (ครัวเรือนที่ ๓)

หากมารดาซึ่งทำงานนอกบ้านโดยมีวันหยุดคนน้อยมาก การพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านก็ไม่ค่อยมีเพราะมารดาต้องการอยู่ใกล้ชิดกับบุตร จึงชอบอยู่กับบ้านมากกว่า (ครัวเรือนที่ ๔) ในกรณีที่บุตรเติบโตเป็นผู้ใหญ่กันหมดแล้ว การพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้าน

บิตามารดาจะเป็นฝ่ายขอร้องให้บุตรพาไปมากกว่า เช่น พาไปซื้อของ ไปเยี่ยมญาติ เป็นต้น (คร่าวเรื่อนที่ ๕)

เพศ

(๑) บุคลิกภาพ การเรียนรู้บุคลิกภาพของบิตามารดา บุตรจะต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่างเพศด้วย บุตรที่เติบโตพร้อมจะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว ความสัมพันธ์ต่อบิตามารดาจะสามารถมองเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น มารดาซึ่งมีความใกล้ชิดกับบุตรมาก และบุตรสามารถเข้าหาได้ ความเกรงกลัวของบุตรต่อบิตามารดาไม่มี มีแต่มองดูมารดาเป็นเสมือนเพื่อนที่ปรึกษาที่รู้จักของบุตรดีกว่าบิดา ซึ่งบุตรไม่สามารถจะพูดคุยสนิทสนมเหมือนการปฏิบัติต่อบิดาได้ และยังพบว่ามารดาทำงานมากเท่าใดก็ตระหนักว่าบิดาเป็นนักปกครองแบบเผด็จการจนเกินไป และพบลักษณะค้อยกว่าของมารดามาก บุตรเริ่มมีความรู้สึกต่อต้านระหว่างสถานภาพของหญิงและชาย เห็นว่า หญิงควรกล้าแสดงความคิดเห็นต่อฝ่ายชายด้วย แต่ความคิดเห็นของบุตรนั้น มารดามักจะเห็นว่า เป็นสิ่งที่ไร้สาระกลับเห็นว่าภรรยาที่ดี ควรยอมรับและเชื่อฟังความคิดเห็นของสามีในฐานะผู้นำครอบครัว ยิ่งบุตรมีการศึกษามากเท่าใดก็ยอมรับความแตกต่างอันไม่ต้องการยอมรับเรื่องสถานภาพที่แตกต่างกันมาก ระหว่างบิดากับมารดาของตน (คร่าวเรื่อนที่ ๒) ซึ่งในครอบครัวที่มารดาแสดงอำนาจเหนือกว่าบิดา บุตรทุกคนจึงตระหนักถึงความสำคัญของมารดา ขึ้นชมกับความสำเร็จของมารดาในด้านธุรกิจ และเกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะผู้นำของมารดา การดำเนินชีวิตประจำวันจึงขึ้นอยู่กับ การปกครองของมารดา (คร่าวเรื่อนที่ ๕)

(๒) การแบ่งงาน พบว่าในครอบครัวที่มีจำนวนบุตรหลายคนซึ่งอยู่ในวัยหนุ่มสาว สามารถช่วยเหลืองานบ้านของบิตามารดาได้แล้ว บุตรสาวจะเป็นผู้รับภาระงานบ้านโดยมีบุตรคนโตเป็นผู้ควบคุมอีกทีหนึ่ง มีได้แยกประเภทของงานว่าเป็นหน้าที่ของใครโดยเฉพาะ แต่ต้องการให้ช่วยเหลือกัน เพราะบิตามารดาต้องวุ่นอยู่กับ

การขายของในร้าน โดยมีบุตรชายคอยช่วยเหลือด้วย (คร่าวเรือนที่ ๒) ครอบครัวที่มีบุตรช่วยบิดามารดาในการเก็บเงิน บุตรยอมช่วยเหลือเรื่องการค้าได้ มารดาในฐานะที่เป็นเจ้าของธุรกิจเป็นผู้ควบคุมการทำงานของบุตร และแนะนำจัดแบ่งงานให้บุตรได้รับผิดชอบไม่ให้ออกกำลังกายเอง (คร่าวเรือนที่ ๕)

(๓) การหาครอบครัวของบุตร ด้วยยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป บิดามารดาจึงต้องการให้บุตรเลือกคู่ครองของตนเองตามโอกาส แต่ความเป็นห่วงของบิดามารดา ย่อมมี จึงต้องการให้อยู่ในดุลยพินิจของตนว่าคู่ครองของบุตรโดยเฉพาะบุตรสาว จะคงไม่เป็นผู้ที่มีความประพฤติที่เลวร้ายต่อชีวิตครองเรือนด้วยการมีผู้สมในอบายมุข ต่าง ๆ (คร่าวเรือนที่ ๑) ครอบครัวที่แม่วาบิดามารดาจะให้สิทธิแก่บุตรอย่างเต็มที่ แต่มารดาก็ยังต้องการเป็นที่ปรึกษาแก่บุตรในเรื่องนี้ด้วย และแสดงความสนใจอย่างเปิดเผยมีเงื่อนไชเพียงว่า ต้องเป็นคนที่มีความประพฤติดี เข้ากับพี่น้องของทุกคนได้ และมีการติดต่อกันอย่างถูกต้องตามประเพณี (คร่าวเรือนที่ ๒) ยิ่งในครอบครัวของหนุ่มสาวที่แต่งงานกันโดยมีความชอบพอกันเองเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ย่อมไม่เห็นด้วยกับการเข้าไปจัดการชีวิตส่วนตัวของบุตร จึงมีความเห็นในเรื่องนี้ว่า บิดามารดาที่มีส่วนในการหาครอบครัวให้บุตรจะกลายเป็นผู้นำภาระและปัญหาอันยิ่งยากให้แก่บุตรของตน ด้วย ทั้งยังเป็นการทำลายบุคลิกภาพอันเป็นตัวของตัวเองของบุตร รวมทั้งความเชื่อมั่นในตัวเองของบุตร และย่ำว่าหาครอบครัวให้บุตรเป็นเรื่องลาสมัย และไม่ถูกต้อง เพราะเด็กสมัยนี้ สามารถเรียนรู้ความต้องการและความปรารถนาของคนได้ แต่มิเงื่อนไชอยู่เพียงอย่างเดียวคือ คู่ครองของบุตรสาวจะต้องเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า หรือทัดเทียมกัน (คร่าวเรือนที่ ๓) ส่วนครอบครัวที่บิดามารดาต้องการมีส่วนในการวางแผนชีวิตอนาคตของบุตร แม่จะเห็นว่าบุตรควรมีสิทธิในการเลือกคู่ครองตามความพอใจ แต่ก็ยังต้องการชี้แนะบุตรให้รู้จักความต้องการของบิดามารดาด้วย เพราะบิดาเป็นผู้วางเงื่อนไชต่าง ๆ ในการฝึกอบรมบ่มนิสัยของบุตรมาตั้งแต่เล็ก (คร่าวเรือนที่ ๔) ครอบครัวที่บิดามารดาให้เสรีแก่บุตรโดยไม่มีข้อกำหนดหรือเงื่อนไชแต่อย่างใด บุตรจึงเป็นผู้มีอิสระ ภาพออย่างแท้จริง เพราะบิดามารดามิได้แสดงความเข้มงวด หรือสนใจอย่าง

เปิดเผย การเลี้ยงดูบุตรแบบสมัยใหม่ทำให้บิดามารดามีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องส่วนตัว
ของบุตรน้อยมาก (ครัวเรือนที่ ๕)

อาชีพ

(๑) การทำงาน ตำแหน่งของงานและรายได้ ความช่วยเหลือของบุตร
ด้านการเงินแก่บิดามารคานั้น บุตรสามารถช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี แม้ว่าบุตรจะมีอาชีพ
ต่างจากบิดามารดา หรือเหมือนกับบิดามารดา เช่น รับราชการหรือทำงานในบริษัท
เอกชน เช่น ของบิดาซึ่งเป็นกิจการค้าขายขนาดเล็ก (ค้าขายของเบ็ดเตล็ด) แม้ว่า
บุตรจะมีรายได้น้อยกว่าบิดามารดาก็ตาม แต่เมื่อมีความรับผิดชอบแล้วก็ยอมช่วยเหลือ
บิดามารดาได้ตามที่ถูกร้องขอ เช่น บุตร ๒ คน มีรายได้รวมกันเฉลี่ยเดือนละ ๕,๐๐๐
บาท บิดามารดามีรายได้เดือนละ ๔,๐๐๐ บาท โดยจะต้องเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัว
ทั้งหมด ๕ คน เมื่อบุตรทั้งสองทำงานแล้วสามารถช่วยแบ่งเบาภาระทางการเงิน
ที่บ้านได้ ก็เป็นการแสดงความกตัญญูของคุณอย่างหนึ่งต่อบิดามารดา (ครัวเรือนที่ ๒)
สำหรับครอบครัวที่อาศัยบุตรช่วยเหลือธุรกิจของบิดามารดาคือ โดยมีความจ้างตอบแทน
เป็นรายบุคคล ธุรกิจของมารดาได้แก่ภัตตาคาร และธุรกิจของบิดาซึ่งโอนมาเป็นธุรกิจ
ของมารดา คือ ธุรกิจการโรงแรม ธุรกิจเหล่านี้ได้อาศัยบุตรชายเป็นผู้ดูแลให้ทำงานตาม
คำสั่งที่มอบหมาย และได้รับเงินค่าจ้างตอบแทนเป็นรายเดือน คนละ ๑,๕๐๐ บาท แม
ค่าจ้างจะน้อยเกินไปเมื่อคิดตามคุณวุฒิทางการศึกษาของบุตร (ระดับอุดมศึกษา) แต่
บุตรก็ยังพอใจที่จะทำงานให้กับมารดาต่อไป เพราะนอกจากจะมีความผูกพันทางสาย
โลหิตแล้ว มารดาสามารถช่วยเหลือด้านการเงิน ให้แก่บุตรได้ตามต้องการต่างหาก
จากเงินส่วนตัวที่ได้ประจำทุกเดือน การที่บุตรรวมทั้งบุตรที่ทำงานที่อื่นด้วยต้องพึ่งพา
อาศัยมารดาเช่นนี้ บุตรจึงไม่อาจเป็นที่พึ่งแก่มารดาได้เลย ในเรื่องเศรษฐกิจของ
ครัวเรือนเป็นเพียงเจ้าของแรงงานหนึ่ง ๆ เท่านั้น เพราะรายได้ก็น้อยกว่าสถานภาพ
ในการทำงานก็ด้อยกว่า (ครัวเรือนที่ ๕)

(๒) อาชีพของบิดามารดากับแนวทางการเลือกประกอบอาชีพของบุตร
 อาชีพของบิดาหรือมารดาที่ไม่อาจทำเงินได้มากพอเลี้ยงดูครอบครัวได้อย่างสุขสบายแล้ว บุตรก็ย่อมมีความขัดแย้งต่อการดำเนินชีวิต ตามอาชีพของบิดามารดาควยไม่ว่าบิดาหรือมารดาจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม แมวบางครั้งที่บิดาต้องการวางหลักเกณฑ์ในการมอบหมายให้บุตรคนหนึ่งคนใดทำหน้าที่แทนต่อไป เรื่องการประกอบอาชีพแต่เมื่อบุตรทุกคนมีความเห็นแย้งทั้งสิ้น บิดาแม่จะไม่พอใจนั้นก็จำต้องยอมตาม ความคั่นตัวทางการศึกษาของบุตรก็เป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้บุตรสามารถวางแนวทางการประกอบอาชีพของตนได้ (ครีวเรื่อนที่ ๒) ครอบครัวที่บุตรเห็นความสำเร็จของอาชีพที่มารดาทำอยู่ เช่น การดำเนินกิจการภัตตาคารโดยมีกำไรอย่างงดงาม บุตรแม่จะต้องรับรายได้จำนวนน้อยจากมารดาก็ยังเต็มใจทำต่อไป เพราะเห็นว่าอาชีพนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจหรือสนใจธุรกิจการโรงแรมซึ่งบิดาทำอยู่ ก็ต้องการทำงานให้มารดาหรือบิดาเพื่อหาประสบการณ์ควยเหตุนี้ อาชีพของบิดาแต่เดิมและของมารดาในปัจจุบัน เป็นเหตุจูงใจให้บุตรชายต้องการดำเนินรอยตาม (ครีวเรื่อนที่ ๕)

(๓) ทรัพย์สินสมบัติ ครอบครัวที่ยากจนยังมีบุตรอยู่ในวัยเรียน จำเป็นต้องออกออมเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตร แต่เงินที่ออกอมนั้นยอมเป็นเงินทุนที่ต้องใช้หมดไปในระยะสั้น เมื่อมีเหตุจำเป็นต้องจ่าย เช่น เปิดเทอมการศึกษา หรือเมื่อถึงคราวเจ็บป่วย ทรัพย์สินที่มีค่าไม่มีเลย เพราะหัวหน้าครัวเรือนต้องรับภาระทางเศรษฐกิจมาก (ครีวเรื่อนที่ ๑) ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ยากจน มักจะประสบปัญหาเรื่องบาน เพราะต้องเช่าอาศัยเขาอยู่ เงินรายได้ที่หามาได้ก็ต้องเจียดไว้ส่วนหนึ่งเป็นค่าเช่าบาน แต่ในครอบครัวที่มีผู้หารายได้ได้หลายคน ความเป็นอยู่ก็ยอมดีกว่าครอบครัวที่มีผู้อาศัยมากกว่าผู้หารายได้ ทรัพย์สินสมบัติในบ้านนอกเหนือจากเงินก้อนเล็กน้อย ก็ยังมีเครื่องอำนวยความสะดวกบางอย่าง เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็นเล็ก ๆ ซึ่งใช้งานมานานแล้ว คาดว่าไม่อาจจะมอบให้แก่บุตรคนใดได้ เพราะชำรุดมาก นอกจากนั้นก็ยังมีหนี้สินที่รอการผ่อนชำระอยู่อีกมากทีเดียว (ครีวเรื่อนที่ ๒)

ครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง หากเป็นครอบครัวที่เพิ่งสร้างฐานะ บ้านที่อาศัย
 อยู่ก็เป็นลักษณะการเช่าซื้อซึ่งยอมจะมีสิทธิ ในกรรมสิทธิ์ตามสัญญาที่ซื้อขายผ่อนชำระ
 เป็นรายเดือน ทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีก็ได้แก่เครื่องอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น พัดลม
 วิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น ล้วนแต่เป็นของใหม่ทั้งสิ้น เพราะเพิ่งเป็นครอบครัวที่เพิ่งแยกจาก
 ครอบครัวเดิม นอกจากนี้ก็มีรถยนต์ เงินสดจำนวนหนึ่งฝากไว้กับธนาคาร ทรัพย์สินเหล่านี้
 นี้ ยังมีได้จัดแบ่งให้กับบุตรคนโต เนื่องจากยังเล็กมาก (ครัวเรือนที่ ๓) ส่วนครอบครัว
 ที่มีฐานะเศรษฐิกิจระดับสูงนั้นมีบ้านเป็นของตนเอง อาณาเขตของบ้านก็กว้างขวางสงบ
 ร่มรื่น เป็นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว เครื่องอำนวยความสะดวกก็มีอย่างครบถ้วนบริ
 บูรณ์ ล้วนแต่เป็นของดีมีราคาแพงมากตามรสนิยมของบิคารมารดา ทรัพย์สินที่มีค่านอก
 จากเครื่องอำนวยความสะดวกในบ้านแล้วก็มีบ้านและที่ดิน ตลอดจนรถยนต์ ที่ดินแปลง
 อื่น ๆ อีกหลายแปลงที่เป็นของบิดา ซึ่งได้รับเป็นของมรดกตกทอดจากครอบครัวเดิม
 บิดายังมิได้ตกลงใจจะมอบให้แก่บุตรคนโต เพราะเห็นว่าบุตรยังเล็กอยู่ (ครัวเรือนที่ ๔)
 ครอบครัวที่มีบ้านและร้านค้าอยู่ที่เดียวกัน ทรัพย์สินที่มีค่าที่โยกย้ายได้ เช่น รถยนต์
 โทรทัศน์ วิทยุ พัดลม เครื่องดนตรี ฯลฯ ย่อมมิได้แบ่งแยกจะมอบให้บุตรคนโต เพราะ
 ต้องใช้ประโยชน์ในร้านค้าด้วย คงจัดแบ่งเฉพาะมรดกที่ดิน ที่มารดาได้มอบให้บุตรทุกคน
 แม้ว่าที่ดินแต่ละแปลงจะมีขนาดไม่เท่ากันแต่ราคาเท่า ๆ กัน เช่น ที่ดินของบุตรคนโตมี
 จำนวนพื้นที่มากที่สุด (ครัวเรือนที่ ๕)

(๕) การเลื่อนชั้นทางสังคม ครอบครัวที่บุตรเติบโตมีอาชีพและตำแหน่ง
 ภารงานถาวรแล้ว บิคารมารดายอมคาดหวังให้บุตรมีฐานะและมีเกียรติในสังคมมากกว่า
 ตน ซึ่งก็เป็นจริงในครอบครัวที่สนับสนุนการส่งเสริมการศึกษาให้แก่บุตร บุตรสามารถ
 หางานที่มีเกียรติและมั่นคงมีรายได้แน่นอนกว่าบิคารมารดา อันเป็นสิ่งที่นาภาคภูมิใจอย่าง
 หนึ่งของบิคารมารดา (ครัวเรือนที่ ๒) แต่ในครอบครัวที่บุตรยังต้องพึ่งพาฐานะทาง
 เศรษฐกิจของบิคารมารดาอยู่แล้ว ความเป็นอยู่ของบุตรได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูจากบิคา
 รมารดา ความมีเกียรติในวงสังคมของบุตรก็อยู่ในระดับเดียวกับบิคารมารดา หากมอง

อย่างลึกซึ้งแล้วจะต่ำกว่าบิคารมารคาค่อยเข้าไป เพราะบุตรยังมีอายุเลี้ยงตัวเองได้โดย
ลำพังอย่างมั่นคง บุตรสาวที่มีอาชีพและรายได้ของตนเองก็มีไ้ช่วยเหลือคานเศรษฐกิจ
แก่ครอบครัวแต่อย่างใด เพราะหาได้เพียงพอแก่ตนเองเท่านั้น (คร่าวเรือนที่ ๕)

ความร่วมมือและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือในรูปของการให้สิ่งของ บิคารมารคจะเป็นฝ่ายให้
แก่บุตร โดยมีค่าหนึ่งถึงเทศกาลต่าง ๆ แต่อย่างใด เพราะเป็นฝ่ายให้อยู่เสมอ ของ
นั้นจะมีค่าแล้วแต่ฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น สร้อยคอ แหวน เสื้อผ้า เป็นต้น (คร่าวเรือน
ที่ ๑, ๒, ๓, ๔, ๖) แต่บุตรจะให้บิคารมารคในโอกาสสำคัญ เช่น เทศกาลปีใหม่ เป็นต้น
และเป็นจำพวกเสื้อผ้าเป็นส่วนใหญ่ (คร่าวเรือนที่ ๒, ๕)

(๒) ความช่วยเหลือในรูปของการให้เงิน กรณีที่บุตรเรียนหนังสือแล้ว
มารคจะเป็นผู้ให้เงินแก่บุตรในการใช้จ่ายค่ากินอยู่ประจำวันในโรงเรียน (คร่าวเรือน
ที่ ๑, ๓) และเมื่อบุตรเติบโตทำงานแล้ว และตระหนักในความรับผิดชอบ ก็มอบเงิน
จำนวนหนึ่งให้กับบิคารมารคเป็นการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายภายในบ้าน บุตรที่กำลังเรียนก็
ยอมอาศัยเงินค่าเลี้ยงดูจากบิคารมารค จนกว่าจะเรียนจบทำงานทำมีรายได้ของตัวเอง
ที่เมื่อหารายได้เองก็จะได้รับมอบหมายจากบิคารมารคให้ช่วยเหลือส่งเสียค่าเล่าเรียน
แก่น้องคนใดคนหนึ่งด้วย (คร่าวเรือนที่ ๒) แต่กรณีที่บุตรไม่อาจจะหาเลี้ยงตนเองได้โดย
ลำพังของตนเอง มารคหาเลี้ยงชีพให้แก่ครอบครัว ก็จะเป็นผู้รับภาระค่านเงินทอง
ใช้จ่ายทั้งหมด (คร่าวเรือนที่ ๕)

(๓) การรักษาพยาบาล มารคเป็นผู้ดูแลบุตรเมื่อเจ็บป่วย (คร่าวเรือน
ที่ ๑, ๒) และถ้าเป็นครอบครัวสมัยใหม่ ทั้งบิดาและมารคจะช่วยกันดูแลการเจ็บไข้
ไ้ป่วยของบุตร (คร่าวเรือนที่ ๓, ๔) กรณีที่บิดามีโรคร้ายไข้เจ็บเรื้อรัง บุตรซึ่งเติบโต
เป็นผู้ใหญ่แล้วจะเป็นผู้เอาใจใส่สุขภาพโรคร้ายไข้เจ็บของบิดาตามคำสั่งของแพทย์ ความ
ช่วยเหลือของบุตรในกรณีนี้มิต้องรอให้มารคให้วามแต่อย่างใด (คร่าวเรือนที่ ๕)

(๘) การให้คำแนะนำปรึกษา บิดาเป็นฝ่ายให้คำแนะนำเรื่องใหญ่ ๆ แก่บุตร เช่น การเลือกงาน การศึกษาต่อ โดยมีบุตรคนโตเป็นผู้มีส่วนเสนอแนะความเห็นด้วย การตัดสินใจของบิดาเรื่องนี้เชื่อฟังบุตรคนโตมากที่สุด (ครัวเรือนที่ ๒) มารดาผู้มีอำนาจควบคุมเศรษฐกิจของครอบครัว จะเป็นฝ่ายให้คำแนะนำแก่บุตร บิดาจะไม่มีบทบาทใด ๆ เนื่องจากสุขภาพไม่สมบูรณ์ ความสนิทสนมของบุตรกับมารดาจะมีมากกว่า (ครัวเรือนที่ ๕)

๑.๒ รัศมีบิตามารดาของหัวหน้าครัวเรือน หรือภรรยาบุตร

ตามที่พบในครัวเรือนตัวอย่างที่ ๑ พบเพียงความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตรชาย ซึ่งมารดากับบุตรชายได้มาอาศัยอยู่ในบ้านของบุตรสาวบุตรชาย

อายุ

การเคารพเชื่อฟัง บุตรสาว(อายุ ๒๓ ปี) เคารพเชื่อฟังมารดา (อายุ ๔๖ ปี) มากกว่าบุตรชาย (อายุ ๒๐ ปี) บุตรชายนั้นมารดาตามใจมาตั้งแต่เด็ก บุตรชายจึงมีนิสัยที่คล้อยคลึงกับมารดาอยู่มาก ความขัดแย้งเรื่องส่วนตัวไม่ค่อยมี แต่กับบุตรสาวซึ่งเป็นผู้เลี้ยงดูมารดานั้น แมว่าจะไม่ต้องการมีเรื่องโต้เถียงกับมารดาก่อน แต่ก็มักมีเรื่องขัดแย้งกับมารดาอยู่เสมอในเรื่องส่วนตัวของมารดาเอง เช่น การตัดเคื่อนมารดาในเรื่องการพนัน การเสพสุรามินเมาสร้างควมรำคาญให้กับเพื่อนบ้านข้างเคียง การโต้เถียงระหว่างมารดากับบุตรสาวนั้นมิบ่อยครั้ง เพราะบุตรสาวไม่ต้องการให้มารดานำเรื่องส่วนตัวไปเล่าให้เพื่อนบ้านฟัง จึงยอมเป็นผู้รับฟังความไม่พึงพอใจของมารดาเพียงฝ่ายเดียว

การศึกษาและการอบรมเลี้ยงดู เนื่องจากมารดาประสบกับปัญหาการหย่าร้าง และต้องเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองตามลำพัง ความล้มเหลวในการครองชีวิตคู่ได้สร้างปัญหาขัดแย้งทางจิตใจอันไม่แต่ให้เกิดกับตนเอง ความกดดันทางจิตใจเพราะต้องเป็นผู้หาเลี้ยงบุตรมาโดยตลอด ย่อมเป็นภาระหนักสำหรับหญิงที่ไม่มีที่พึ่งพิงอื่น ความผิดพลาดใน

การสร้างฐานะ เพราะประเพณีติดคอกการเก็บหอมรอมริบ โดยใช้เงินที่เหลือเก็บบ่อย
 ครั้งเล่นการพนันเพราะหวังรวย และแน่นอนที่สุดความลมจมนกียอมบังเกิดขึ้นแน่นอน เมื่อ
 จิตใจผูกพันอยู่กับการพนันมาก การเลี้ยงบุตรก็ยอมปล่อยปละละเลย ความว้าเหวของ
 บุตรที่ถูกทอดทิ้งเมื่อปราศจากความสัมพันธ์อันถูกต้อง ก็ยอมหาทางออกที่ผิด ๆ และเพื่อ
 นิสัยการพนันให้กับบุตรชายที่อยู่ไกลซัดกับมารดาเสมอด้วย บุตรสาวนั้นยังรู้จักยับยั้งจิตใจ
 เพราะต้องคำนึงถึงอนาคตของบุตรก่อน การอบรมของมารดาเป็นไปในลักษณะที่ปราศจาก
 การชี้แจงด้วยเหตุผลก่อน แต่ใช้อารมณ์เป็นเครื่องตัดสินคำหิว่ากล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ยิงยามเสพสุรามันเมา ซึ่งมีอยู่น้อยครั้ง มารดาแสดงความรักใคร่ต่อบุตรชายอย่างเปิด
 แเผยมากกว่าบุตรสาวที่เป็นฝ่ายเลี้ยงดูคน

การคบเพื่อน มารดามีได้มีส่วนยุ่งเกี่ยวกับการคบเพื่อนของบุตรแต่อย่างใด
 การมีใครสนใจหรือเอาใจใส่เพื่อนของบุตร บุตรชายจึงชอบเที่ยวเตร่นอกบ้าน แคมบุตร
 สาวเนื่องจากมีบุตรแล้ว ย่อมมีภาระดูแลครอบครัวเพื่อนฝูงก็มักจะเป็นเพื่อนบ้านที่มีอายุ
 ใกล้เคียงกัน

การสันทนการ คว้ยเหตุที่บุตรเติบโตแล้ว มารดาจึงปล่อยให้เป็นการพักผ่อน
 หย่อนใจของบุตรเป็นเรื่องของบุตร

เพศ

(๑) บุคลิภาพ มารดาแสดงกริยาอันก้าวร้าวควยว้าจาคอบุตรสาวมาก
 กว่าบุตรชาย บุตรสาวนั้นเป็นคนสุขุม และรอบคอบมากกว่าบุตรชาย บุตรชายนั้นแม้ว่าจะ
 มีอุปนิสัยหลายอย่างคล้ายคลึงกับมารดาแต่ยังเป็นผู้เก็บอารมณ์ และความรู้สึกได้ดีกว่า
 มารดา

(๒) การแบ่งงาน มารดามีหน้าที่ช่วยเหลือบุตรสาวด้วยการเล่น
 เพียงอย่างเดียว งานบ้านอื่น ๆ เช่น ทำความสะอาดบ้าน หุงหาอาหารก็ช่วยบ้างเป็น
 ครั้งคราว แต่กับบุตรชายมารดาจะช่วยเหลือซักกรีดเสื้อผ้าให้

(๓) การหาครองของบุตร มารดามีใ้ห้ามปรามบุตรแต่อย่างใดในการเลือกครองของบุตร แต่ก็หวังจะให้บุตรคนหนึ่งคนใดเลี้ยงดูตนได้ตลอดไป

อาชีพ

(๑) รายได้ มารดาไม่มีรายได้ของตนเองต้องพึ่งพบุตรสาวซึ่งเป็นลูกจ้างรายวันในโรงงานอุตสาหกรรม มีรายได้เดือนละประมาณ ๖๕๐ บาท เงินที่ได้รับเป็นเงินจำนวนเล็กน้อย ซึ่งบุตรสาวเจียดให้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว ลำพังแล้วหากใช้จ่ายอย่างระมัดระวังก็ควรจะเพียงพอ แต่เนื่องจากไปยุ่งเกี่ยวกับบอขายมุกขวยก็ยอมไม่พอใช้จ่าย เพราะบุตรชาย (เป็นพนักงานขายของในร้านขายของชำ มีรายได้ประมาณ ๕๐๐ บาท) มีใ้ช่วยเหลือมารดาเรื่องการเงินแต่อย่างใด เนื่องจากหาเงินใ้ไม่ค่อยเพียงพอกับค่าใช้จ่ายส่วนตัว

(๒) การเลื่อนชั้นทางสังคม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างแต่อย่างใดระหว่างชั้นทางสังคมของมารดาและบุตร เนื่องจากอยู่ในฐานะเดียวกัน มีความเป็นอยู่ที่ตอกระเทียมคระเทียมควยความระมัดระวังที่สุด

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือในรูปของการให้สิ่งของ บุตรจะให้มารดาเป็นพวกเสื้อผ้าของใช้ราคาถูก

(๒) ความช่วยเหลือในรูปของการให้เงิน บุตรสาวจะเป็นฝ่ายใ้แก่มารดาฝ่ายเดียว

(๓) การเลี้ยงดูเด็ก มารดาจะเป็นผู้ดูแลหลานที่เกิดจากบุตรสาว แม้ว่าจะมีใ้เอาใจใ้สนัก แต่ความเกรงใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดาก็ยอมมี เพราะเหตุผลประการนี้

(๔) การรักษาพยาบาล มารดาเป็นฝ่ายดูแลบุตร จัดหาหูกยาใ้รับประทาน แต่ความเอาใจใ้สออย่างใ้ยงจากมารดาจะมีต่อบุตรชายมากกว่า

(๕) การให้คำแนะนำปรึกษา มีเพียงกรณีเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การปรึกษาเรื่องการใช้ของใช้ภายในบ้าน และของใช้สำหรับเด็ก

๒. พี่น้อง

๒.๑ ระคับบุตรของหัวหน้าครัวเรือน

อายุ

(๑) การเคารพเชือฟัง พี่น้องที่ยังอยู่ในวัยเด็ก (อายุ ๑ ปี) ไม่ปรากฏเห็นเด่นชัด แต่เป็นที่คาดหวังใคตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูว่า หากครอบครัวที่บิดามารดาไม่มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับบุตรมาก หน้าที่การเลี้ยงดูเป็นของยายซึ่งไม่ค่อยเอาใจใส่เด็กเท่าที่ควร ความมีระเบียบวินัยที่ดีก็ย่อมจะไม่มี การอบรมของมารดาที่ฟังให้บุตรตามความสามารถยอมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง (ครัวเรือนที่ ๑) แต่การเอาใจใส่ของยายหรือย่ามีมากเท่าใด แม้จะมีโคอาศัยอยู่กับบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องในวัยเด็ก (อายุ ๑ - ๒ ปี) ก็พอจะคาดหวังใควา ความยำเกรงที่นงถึงปฏิบัติที่ยอมมีความเอาใจใส่ของบิดามารดาอย่างใกล้ชิด (ครัวเรือนที่ ๔) หากเป็นครอบครัวที่มีบุตรอยู่ในวัยหนุ่มสาว ทั้งบรรลุนิติภาวะและยังไม่บรรลุนิติภาวะ ลักษณะการเคารพเชือฟังระหว่างพี่น้องก็เห็นใคอย่างชัดเจน พี่คนโตซึ่งมีอาวุโสมากที่สุดเป็นผู้ใคได้รับความเกรงใจ และเคารพยำเกรงจากน้อง ๆ มากที่สุด ทั้งนี้ เพราะบิดามารดาเห็นชอบด้วยการมีพี่น้องจำนวนมากความสนิทสนมกันระหว่างพี่น้องมีอยู่เป็นคู่ ๆ ตามอุปนิสัยของแต่ละคน ความสนิทสนมนั้นเป็นความสนิทสนมแบบต่างวัยและต่างเพศ คือ ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างพี่สาวกับน้องสาวมีน้อยกว่าพี่สาวกับน้องชายหรือพี่ชายกับน้องสาว และหากเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันมีใคในเพศชายใควัยใคเลี่ยนกันมากกว่าเพราะไม่มีเรื่องหุยมหุยมเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ขัดแย้งกัน สามารถเข้าใจกันใคง่าย (ครัวเรือนที่ ๒) ในครอบครัวที่บิดามารดาไม่ค่อยมีโอกาอยู่ใกล้ชิดกับบุตรใควะที่บุตรกำลังเผชิญกับหัวเลี้ยวหัวต่อของความเปลี่ยนแปลงใควีวิต เช่น ระยะเวลาอนบรรลุนิติภาวะและการจากไป

ศึกษาต่อ ของบุตรแต่ละคนโดยมิได้อยู่ใกล้ชิดกันระหว่างพี่น้อง ทำให้ไม่มีความรู้สึกผูกพันกันเท่าใดนัก บิดามารดาซึ่งควรจะเป็นผู้เชื่อมความสัมพันธ์ก็ไม่อาจจะทำได้ เนื่องจากบิดาป่วยและมารดาก็ต้องคอยเป็นธุระเรื่องภาระทางบ้านและเศรษฐกิจของครอบครัว แม้ว่าพี่น้องจะมาอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน หลังจากจบการศึกษาแล้วก็ตาม แต่ความรู้สึกสนิทสนมกันไม่ค่อยมี (ครัวเรือนที่ ๕)

(๒) หน้าที่และความรับผิดชอบ ครอบครัวที่มีบุตรยังเล็กอยู่ พึ่งยังไม่อาจดูแลเองได้ แต่เมื่อเติบโตขึ้นมาพ่อกับแม่จะได้รับมอบหมายให้คอยดูแลองแทนบิดามารดาได้ในบางครั้ง (ครัวเรือนที่ ๑, ๓, ๔) ส่วนครอบครัวที่มีบุตรเติบโตจบการศึกษาและทำงานเป็นหลักฐานแล้ว พี่คนโตเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการเงิน และการศึกษาของน้องๆ ตามกำลังความสามารถของตนโดยอาศัยความร่วมมือจากน้อง คนที่สามารถหารายได้ได้ค่อยๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลือบิดามารดาทางหนึ่ง (ครัวเรือนที่ ๒) แต่ในครอบครัวที่มีบุตรยังช่วยเหลือบิดามารดาทำงาน หน้าที่ของบุตรที่ทำงานในครอบครัวก็เป็นเพียงรับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมาย มิได้มีส่วนช่วยเหลือค่านการเงินแก่บิดามารดาแต่อย่างใด แม้ว่าบุตรบางคนจะทำงานนอกบ้านมีรายได้เลี้ยงตัวเอง บิดามารดาก็มิได้คาดหวังจะให้บุตรช่วยเหลือค่านการเงินแต่อย่างใด ความรับผิดชอบระหว่างพี่น้องก็มีเพียงทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น (ครัวเรือนที่ ๕)

การศึกษา ครอบครัวที่มีบุตรกำลังศึกษา บุตรคนโตซึ่งจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นที่ย่าเกรงแกนน้องๆ ในฐานะที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าจึงทำหน้าที่แนะนำการศึกษาแกนน้องๆ ได้ตามที่น้องได้ติดตาม (ครัวเรือนที่ ๒) แต่ในครอบครัวที่พี่น้องไม่ค่อยมีความสนิทสนมกันก็มีได้มีการพึ่งพาอาศัยกันหรือติดตามแลกเปลี่ยนความรู้กันแต่อย่างไร เพราะมีการศึกษาในระดับเดียวกัน (อุดมศึกษา) การติดต่อกันระหว่างพี่น้อง เมื่อโตอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน การพบปะกันย่อมเกิดขึ้นเป็นประจำ แต่ความสัมพันธ์อันค่อนข้างห่างเหินเกิดขึ้นตั้งแต่แรก เพราะไม่มีความรู้สึกผูกพันอย่างใกล้ชิดตั้งแต่เล็ก เนื่องจาก

จากเมื่อตั้งวัยเรียนก็แยกย้ายกันไปเรียนตามโรงเรียนประจำ การพบปะกันระหว่างพี่น้องจึงมีน้อย (ครัวเรือนที่ ๕)

อาชีพ

(๑) รายได้ พี่ที่มีรายได้ก็ต้องคอยช่วยเหลือค่านการเงินแกนอง ๆ ทั้งเป็นการให้ส่วนตัวและสงเสียดค่าเล่าเรียนด้วย พี่จึงมีภาระมากโดยเฉพาะที่คนโตทั้ง ๆ ที่พี่คนโตกับน้องคนรอง น้องมีรายได้ (๓,๐๐๐ บาท) มากกว่าพี่ (๒,๐๐๐ บาท) แต่พี่จะเป็นฝ่ายช่วยเหลือน้องมากกว่า น้องทุกคนจึงต้องให้ความเคารพยำเกรงแก่พี่คนโตมากที่สุด (ครัวเรือนที่ ๒) แต่ในครอบครัวที่พี่น้องไม่ค่อยมีความผูกพันกันอย่างไรกอลัทธิความช่วยเหลือค่านการเงินไม่ค่อยมีหรือมีน้อยมาก เช่น กรณีของน้องสาวซึ่งมีรายไ้มากกว่าพี่ชาย ให้พี่ชายยืมเงินและให้เปล่าแกนองชายซึ่งเป็นจำนวนเงินเล็กน้อย (ครัวเรือนที่ ๕)

(๒) การทำงาน แม่การทำงานของพี่จะเป็นงานที่ทำรายได้น้อยกว่าของน้อง แต่เป็นงานที่มั่นคงกว่าและมีหนทางก้าวหน้ามากกว่าเพราะเป็นงานราชการ ส่วนงานของน้องนั้นเป็นงานเอกชนซึ่งไม่มีฐานะมั่นคงแต่อย่างใด สภาพของการจ้างจะยุติลงเมื่อใดก็ได้ เงินรายได้จึงมากกว่า ความเกรงใจของน้องต่อพี่ยอมมีอยู่ตลอด เพราะมีความยำเกรงมาตั้งแต่แรกและประกอบกับสถานภาพการทำงานของพี่เห็นอกว่าของน้องด้วย (ครัวเรือนที่ ๒) แต่กรณีที่สถานภาพการทำงานของน้องสูงกว่าพี่ เพราะทำงานเอกชนที่มีฐานะมั่นคงพอควร และมีรายไ้มากกว่า จึงเป็นโอกาสที่น้องจะแสดงความเห็นอกว่าพี่ได้โดยเฉพาะเมื่อไม่มีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดต่อกัน และไม่เคยมี่ความเคารพยำเกรงมาตั้งแต่แรก เช่น ในกรณีของสาวกับพี่ชายในครัวเรือนที่ ๕

(๓) การเลื่อนชั้นทางสังคม ขึ้นอยู่กับอาชีพและตำแหน่งงานที่สังคมยอมรับ พี่ที่มีความเห็นอกว่าน้องทุกด้านยอมเป็นที่ยอมรับแกนอง ๆ ว่าสามารถปรับปรุงตนเองให้อยู่ในวงสังคมที่สูงกว่าระดับบิตามารถา อันถือว่าเป็นความสำเร็จของตนเอง

(ครัวเรือนที่ ๒) และการยอมรับของน้องยอมไม่บังเกิด ในทั้งกรณีที่ไม่อาจหารายได้ และอาชีพที่คิดคำนวณรวมทั้งตำแหน่งการงานควย (ครัวเรือนที่ ๕)

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือในรูปของการให้สิ่งของ จะเป็นฝ่ายให้ของใช้ เล็ก ๆ น้อย ๆ แก่นองบ่อยครั้ง แต่นองจะมอบให้พี่น้องในโอกาสสำคัญ เช่น เทศกาล ปีใหม่ (ครัวเรือนที่ ๒)

(๒) ความช่วยเหลือในรูปของการให้เงิน จะเป็นฝ่ายให้แก่นองฝ่าย เดียว (ครัวเรือนที่ ๒, ๕)

(๓) การรักษาพยาบาล น้องจะเป็นฝ่ายช่วยเหลือพี่มากกว่า เพราะเหตุ ว่างหากพี่ป่วยนานเท่าใด ก็จะทำให้ครอบครัวเดือดร้อนเรื่องการเงินมากเท่านั้น ทั้งนี้ รวมทั้งความเห็นอกเห็นใจระหว่างพี่น้องควย (ครัวเรือนที่ ๒) แต่ครอบครัวที่พี่น้องไม่ สนิทสนมกัน ความช่วยเหลือเรื่องการรักษาพยาบาลไม่มี หันไปพึ่งพาแพทย์นอกบ้าน และ คุยแลตัวเองมากกว่า (ครัวเรือนที่ ๕)

(๔) การให้คำแนะนำปรึกษา จะเป็นฝ่ายให้แก่นองฝ่ายเดียว และ แพบทุกเรื่องทั้งที่สำคัญและไม่สำคัญ ได้แก่การแนะนำการศึกษา เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย (ครัวเรือนที่ ๒) ครอบครัวที่พี่น้องมีความมั่นใจและเป็นตัวของตัวเองมาก ไม่มีการ ปรึกษาหารือระหว่างกันเลย คัดสินใจกันเองทุก ๆ อย่าง อาจจะมีการพูดคุยกันบ่อยครั้ง ก็ได้แต่มิได้เป็นการขอรับฟังความเห็นจากอีกฝ่ายหนึ่งแต่อย่างใด (ครัวเรือนที่ ๕)

๒.๒ ระคับพี่น้องของหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยา

ในครัวเรือนที่ ๑ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน กับน้องชาย

อายุ

(๑) การเคารพเชือฟัง น้อง (อายุ ๒๐ ปี) มีไค้เคารพยำเกรงพี่ (อายุ ๒๓ ปี) แตอย่างไค้ เพราะเชือวามารคาคอยสนับสนุนตนอย มีไค้ทำตัวให้เป็นที่ประทับใจของพี่ มักกอบปัญหาให้พี่เสมอ ๆ เช่น คบเพื่อนนักเลงอันชพาล เล่นการพนัน เป็นต้น

(๒) หน้าที่และความรับผิดชอบ พี่รับเป็นผู้อุปการะน้องโดยตลอดหึ่ง ๆ ที่น้องมีไค้ทำตัวให้เป็นที่ไว้วางใจแก่พี่เลยแมแต่นอย การตระหนักในความรับผิดชอบนั้น มีไค้เป็นเพราะมารคาคอยกระตุ้นเตือนเท่านั้น แตก้เพราะตระหนักด้วยตนเองด้วย

การศึกษา ความแตกตางทางการศึกษาระหวางพี่กับน้อง ไม้อาจเป็นคัวการสำคัญที่ทำให้เกิดความรับผิดชอบตอภาระหน้าที่ไค้ แมวาน้องจะมีการศึกษา(มัธยมศึกษา) ดีกวาพี่ (ประถมศึกษา) น้องก็ยงตองอาศัยพี่คอยอุปถัมภ์ค้ำชู

อาชีพ

(๑) รายได้ พี่ในฐานะที่มีรายได้ (๖๕๐ บาท) มากกวาน้อง (ประมาณ ๕๐๐ บาท) ยอมคองเลี้ยงคูกุคหุนน้องซึ่งมีรายได้นอยกวา และเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน

(๒) การทำงาน แมวาคำแห่งการงานของพี่จะอยู่ในระดับต่ำ แตเนื่องจากการอคคองและน้องก็ตองมาพักพิงอยู่กับพี่ด้วย ความสัมพันธ์อันไกลชัคของพี่เป็นฝ่ายมอบให้กับน้องเป็นฝ่ายแรก

(๓) การเลื่อนชั้นทางสังคม พี่น้องที่อยู่ในสังคมระดับเดียวกันก็ไม่มีของวางไค้ ๆ ที่จะต้องขาดการติดคองระหวางกัน ความสำคัญของพี่อยู่ที่ว่าสามารถหารายไค้มาจุนเจือน้องไค้นอกเหนือจากสมาชิกอื่นในครอบครัว

ความร่วมมือกันและบริการตาง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือในรูปของการให้สิ่งของ มีน้อยครั้งมากและเป็น

เฉพาะกรณีที่มีมอบให้แก่น้องเท่านั้น

(๒) ความช่วยเหลือในรูปแบบของการให้เงิน ที่เป็นฝ่ายให้แก่น้องฝ่าย

เดียว

(๓) การรักษาพยาบาล พี่ดูแลน้องเพราะมีสุขภาพแข็งแรงกว่า

(๔) การให้คำแนะนำปรึกษา พี่จะหาโอกาสสั่งสอนและแนะนำน้องใน

การเปลี่ยนความประพฤติเสียใหม่ แต่การเคารพเชื่อฟังนั้นน้องมิได้แสดงออกอย่างเห็นได้เด่นชัดเพราะยังมีนิสัยดื้อรั้นอยู่มาก

๒.๓ ระบิลลูกพี่ลูกน้อง

พบในครัวเรือนที่ ๕ อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุตร และหลานของหัวหน้าครัวเรือน

อายุ

(๑) การเคารพเชื่อฟัง น้อง (อายุ ๒๒ ปี) จำเป็นต้องเชื่อฟังพี่ (อายุ ๒๓ - ๒๕ ปี) เพราะได้มาอาศัยอยู่ในบ้านของอาและอยู่รวมกันกับพี่ ๆ ซึ่งเป็นบุตรของอา ความเกรงใจต่อพี่ ๆ ก็ย่อมมีมาก ไม่มีโอกาสที่จะโต้แย้งใครนอกจากรับฟังอย่างเดียว การพูดคุยกันก็มีเป็นประจำเพราะน้องต้องช่วยเหลืองานบ้าน และธุรกิจของอาอย่างสม่ำเสมอ และเป็นที่ไว้วางใจแก่พี่ ๆ แต่ความสัมพันธ์มิได้เป็นแบบสนิทสนมเลยทีเดียว เพราะน้องยังวางตัวในฐานะผู้อาศัยมีความสงบเสงี่ยมเจียมตัว

(๒) หน้าที่และความรับผิดชอบ น้องมีหน้าที่มากกว่าพี่เพราะรับอาสาทำงานให้ในยามที่คนรับใช้ไม่มีพอ ทั้งพี่และน้องจำเป็นต้องช่วยเหลือกัน ปกติแล้วน้องจะทำงานมากกว่าพี่ เพราะนอกจากน้องจะรับอาสาแล้ว พี่มักจะขอให้น้องช่วยเหลือด้วย

การศึกษา พี่มีการศึกษา (ระดับอุดมศึกษา) ดีกว่าน้อง (ประถมศึกษา) เพราะมีโอกาสเรียนมากกว่า เนื่องจากฐานะทางบ้านดีกว่ามาก แต่ตนเองเกิดใน

ครอบครัวที่ยากจน จึงจำเป็นต้องออกจากการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อทำงานส่งเสียเลี้ยง
 ของตน แม้วาระคัมภีการศึกษาต่างกัน แต่พี่ก็มีไต่ถามถึงความแตกต่างนั้นเลย เพราะ
 พี่เห็นใจอุปสรรคของน้องเรื่องการศึกษา และต้องการให้น้องได้ศึกษาต่อแต่น้องมีอาจ
 จะกระทำไม่ได้ เพราะต้องมีการส่งเสียของของผู้อื่น และไม่ต้องการรบกวนอาชีพ
 ปลูกกระคนอยู่

อาชีพ พี่กับน้องมีอาชีพเดียวกัน (ดำเนินธุรกิจภัตตาคารของหัวหน้าครัว
 เรือน) ยกเว้นพี่สาวซึ่งทำงานนอกบ้าน (ทำงานบริษัทเอกชน) แต่ตนเองมีสถานภาพ
 การทำงานซึ่งคดอยกว่าพี่เพราะพี่เป็นบุตรของหัวหน้าครัวเรือน ส่วนน้องมีศักดิ์เป็น
 เพียงหลานของสามี พี่มักจะได้รับมอบหมายให้ไปติดต่องานข้างนอก ส่วนน้องรับเป็น
 ชูระเรื่องในบ้าน การจัดการทุกอย่างที่เป็นเรื่องปลีกย่อย

(๑) รายได้ พี่กับน้องที่ทำงานให้กับครอบครัวได้เงินค่าจ้างเท่ากัน
 (๑,๕๐๐ บาท) (ยกเว้นพี่คนที่ทำงานนอกบ้านได้เงินเดือน ๓,๕๐๐ บาท มากที่สุด
 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด) แต่การทำงานนั้นน้องจะทำงานมากกว่าเพราะเป็นผู้ที่รู้เรื่อง
 การดำเนินกิจการธุรกิจของครอบครัวมากที่สุด และเป็นผู้ที่มีความเอาใจใส่อย่างมาก
 กว่าพี่

(๒) การทำงาน ตำแหน่งงานของน้องจะคดอยกว่าพี่เพราะ
 เป็นผู้ช่วยของพี่ ๆ น้องไม่มีสิทธิ์ไปสั่งการใด ๆ กับพี่ อาจจะทำได้เป็นครั้งคราว
 ในรูปของการขอร้องเท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วมักจะฉานคนกลางคือหัวหน้าครัวเรือน
 ความช่วยเหลือของน้องนั้น จึงกลายเป็นว่าน้องทำงานมากกว่าพี่

(๓) การเลื่อนชั้นทางสังคม เนื่องจากพี่มีการศึกษาคิดกว่าน้อง พี่
 ย่อมมีโอกาสรู้จักคนในสังคมมากกว่า อาจจะเป็นเพราะพี่มักจะติดต่องานข้างนอก
 เสมอ ๆ ควดย ฝึกกับน้องซึ่งคดอยช่วยเหลืองานอยู่ที่บ้าน

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

ความช่วยเหลือในรูปของการให้สิ่งของ พี่เป็นฝ่ายให้น้อง โดยเฉพาะพี่สาวให้น้องสาวสม่ำเสมอ มีค่าหนึ่งถึงโอกาสสำคัญแต่อย่างไร เป็นความเอื้อเฟื้อด้วยความกรุณาตนเอง

ความช่วยเหลือในรูปของการให้เงิน พี่เป็นฝ่ายให้น้อง เพราะเห็นว่าน้องไม่ค่อยพอใช้จ่ายและโดยที่มีภาระต้องส่งเสียทางบ้านด้วย

การรักษาพยาบาล น้องจะคอยเป็นธุระเรื่องสุขภาพ โรคภัยไข้เจ็บของพี่ การให้คำแนะนำปรึกษา พี่เป็นฝ่ายให้คำแนะนำแก่อน้องในเรื่องการติดต่อกิจการต่าง ๆ โดยมอบหมายให้น้องจัดการ และน้องก็มักคอยถามพี่เสมอเพราะไม่กล้าตัดสินใจโดยลำพังตนเอง

๓. ปู่ ย่า ตา ยาย ↔ หลาน

พบในครัวเรือนที่ ๑ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เฉพาะยายกับหลาน

อายุ

(๑) การเคารพเชื่อฟัง หลานมีความเกรงกลัวยาย เพราะยายมักจะลงโทษหลานด้วยการตี เนื่องจากหลานคนเล็กยังเล็กอยู่และไม่มีผู้ดูแล มารคาก็ต้องทำงานนอกบ้านด้วย แมวว่าจะไม่ทุกวันแต่ยายก็มีหน้าที่ช่วยดูแลหลานคนเล็กนี้ เพราะหลานคนโตเข้าเรียนแล้ว การลงโทษด้วยการเขี่ยนตีของยายจะกระทำควบคู่ไปกับการตำหนิตัวเสียยิ่ง และหลานก็เกิดความเกรงกลัวทำตาม เพราะทราบดีว่าเมื่อยายลงโทษแล้วไม่มีผู้ใดห้ามปราม

(๒) หน้าที่และความรับผิดชอบ ยายมีหน้าที่เลี้ยงดูหลานเพียงอย่างเดียว แต่ความเอาใจใส่ของยายมีในตัวหลานคนเล็กมากกว่า มักจะนำเอา

หลานคนเล็กไปนอกบ้านด้วยทุกครั้ง เช่น การพักผ่อนหย่อนใจตามบ้านของเพื่อนบ้าน ความรับผิดชอบต่อหลานคนโตมีน้อยเพราะหลานไปโรงเรียนแล้ว

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือในรูปของการให้สิ่งของ ยายจะเป็นฝ่ายให้หลานซึ่งไม่บ่อยครั้งนักเป็นการให้ตามโอกาสมีได้คำนึงถึงเทศกาลต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม

(๒) ความช่วยเหลือในรูปของการให้เงิน ยายจะให้หลานคนโตเมื่อหลานขอ ซึ่งเป็นเงินจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น แต่ปกติแล้วหลานไม่ค่อยรบกวนยายในเรื่องนี้

(๓) การรักษาพยาบาล เมื่อหลานเจ็บป่วยยายจะเป็นผู้เฝ้าดูอาการและรักษาพยาบาลหลาน

(๔) การให้คำแนะนำปรึกษา ยายเพียงแต่อบรมสั่งสอนหลานแนะว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ โดยเฉพาะหลานคนโตซึ่งพ้นจากไม่รู้เรื่องแล้ว ยายจะเป็นฝ่ายแนะนำชี้แจงโดยที่หลานมิใคร่ขอ ยายทราบเรื่องเพราะยายคอยติดตามเรื่องของหลานกับมารดาของเด็ก

๔. ลงป่านาอาหลาน

อายุ

(๑) การเคารพเชื่อฟัง การอยู่รวมบ้านเดียวกันมิได้หมายความว่า จะทำให้ญาติทุกคนสนิทสนมกันได้โดยที่เดียว ยอมขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดที่มีต่อกันเป็นสิ่งสำคัญ หากไม่มีความสนิทสนมหรือเข้าใจอุปนิสัยกันดีแล้ว การเคารพเชื่อฟังจะแสดงออกในรูปของความยำเกรงในบุคลิกภาพมากกว่า เช่น หลาน (อายุ ๑ - ๔ ปี) รู้สึกเกรงกลัวน่า (อายุ ๒๐ ปี) เพราะน่าไม่คอยเล่นหัวด้วย หรือเมื่อนามักแสดงความโกรธด้วยการตำหนิเสียงดัง ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดต่อกันจึงไม่มีเลย หลาน

แม่จะอยู่ในวัยเด็กแต่อาศัยการเรียนรู ความรู้สึกของหลานจึงแสดงออกในทางกิริยา
 ทาทางและการพูดจากับน้าเป็นแบบทางเหิน (คร่าวเรื่อนที่ ๑) ในกรณีหลาน (อายุ
 ๒๒ ปี) เป็นญาติอาศัยอยูบ้านของอา (อายุ ๔๕ ปี) โดยความอุปถัมภ์ของอา หลาน
 จึงมีความเคารพต่ออา มาก และเป็นความประพฤติกี่เสมอกันเสมอปลายด้วย การ
 แสดงความกตัญญูรคุณของหลานก็คือการเอาใจใส่ รักษาพยาบาลอาที่เจ็บป่วยทั้งที่ได้
 รับมอบหมายและไม่ได้รับมอบหมาย ความเคารพยำเกรงของหลานที่มีต่ออา นั้นจึงมีต่อ
 ญาติผู้ใหญ่และอาสะใภ้ด้วย (คร่าวเรื่อนที่ ๕)

(๒) หน้าที่และความรับผิดชอบ ความรู้สึกผูกพันระหว่างน้า อา
 กับหลานนั้นอยู่ที่ความตระหนักในหน้าที่และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของแต่ละคนอีกด้วย
 นอกเหนือไปจากความใกล้ชิด ความผูกพันด้วยสายใยแห่งเครือญาติที่แต่ละคนปฏิบัติ
 และยึดถือ เช่น น้าซึ่งไม่คอยอยูบ้านจึงไม่คอยได้พบปะพูดคุยกับหลาน นอกจากจะไหว
 วานเป็นครั้งคราว ความสัมพันธ์ระหว่างน้ากับหลาน ในกรณีนี้จึงห่างเหินกันมาก และ
 น้าไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อหลานโดยสิ้นเชิง (คร่าวเรื่อนที่ ๑) แต่การเป็นผู้อาวุโสกว่า
 ก็ย่อมจะถูกคาดหวังจากสังคมให้แสดงความเอื้อเฟื้อต่อผู้น้อย การแสดงออกย่อมเป็น
 สิ่งที่สังคมยอมรับด้วย เช่น อารับผิดชอบต่อเลี้ยงดูหลานโดยมิได้ทอดทิ้งแม้ว่าตนจะไม่
 สามารถทำงานได้อีกต่อไป ประการนี้เป็นความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบที่อา
 พึงมอบให้แก่หลาน และหลานก็ช่วยเหลือทำกร่างงานด้วยความซื่อสัตย์ตามหน้าที่ และ
 ความรับผิดชอบและด้วยสำนึกส่วนตัวอีกด้วย (คร่าวเรื่อนที่ ๕)

ความร่วมมือและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือในรูปแบบของการให้สิ่งของ น้าจะเป็นฝ่ายให้หลาน
 โดยเฉพาะกรณีหลานยังอยู่ในวัยเด็กมากยังไม่รู้จักการใช้จ่ายเงิน (คร่าวเรื่อนที่ ๑) การ
 ให้ของต่าง ๆ นั้นบางทีแม้ว่าหลานซึ่งโตแล้วมีเงินรายได้เป็นของตัวเองก็ไม่อาจจะ
 มอบสิ่งของให้อาได้เพราะการเงินอยู่ในภาวะฝืดเคืองมาก (คร่าวเรื่อนที่ ๕)

(๒) ความช่วยเหลือในรูปของการให้เงิน ผู้อาวุโสกว่าย่อมจะเป็นฝ่ายให้ เป็นธรรมเนียมของสังคมที่ยอมรับกันมานาน การให้เงินนั้นมักจะกระทำเป็นครั้งคราว (คร่าวเรือนที่ ๑) และจะเป็นไปในรูปสม่ำเสมอ ในครอบครัวที่มีฐานะดี (คร่าวเรือนที่ ๕)

(๓) การอบรมเลี้ยงดู หลานในวัยเด็กย่อมจะเป็นฝ่ายได้รับการเลี้ยงดูจากญาติผู้ใหญ่แม่อาจจะเป็นครั้งคราวก็ตาม (คร่าวเรือนที่ ๑) และการเลี้ยงดูหลานในวัยหนุ่มสาวย่อมพูดจากรูปร่างได้โดยง่าย และเป็นลักษณะการเลี้ยงดูแบบกึ่งอบรมและคตินิสัยด้วย (คร่าวเรือนที่ ๕)

(๔) การรักษาพยาบาล กรณีที่นำกับหลานไม่ใกล้ชิดกัน การรักษาพยาบาล และความเอาใจใส่ต่อโรคร้ายไข้เจ็บของแต่ละฝ่าย จะเป็นเรื่องของญาติคนอื่นที่แต่ละฝ่ายสนิทสนมด้วย (คร่าวเรือนที่ ๑) แต่กรณีที่หลานเป็นผู้ใหญ่แล้ว ย่อมรู้จักตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงสนองคุณต่อผู้มีพระคุณคือ อา โดยคอยสนใจการเอาใจใส่สุขภาพของอาแม่ว่าจะไม่คอยมีโอกาสมากนัก (คร่าวเรือนที่ ๕)

(๕) การให้คำแนะนำปรึกษา น่าจะเป็นฝ่ายให้คำแนะนำโดยที่หลานยังมีได้ขอคำแนะนำ เช่น เกี่ยวกับเพื่อนนักเรียน (คร่าวเรือนที่ ๑) กรณีอาที่หลานที่โตเป็นผู้ใหญ่แล้ว แมว่าความผูกพันระหว่างอาที่หลานจะมีอย่างใกล้ชิด ด้วยความรู้สึกผูกพันอย่างลึกซึ้ง แต่เนื่องจากการพบปะกันมีเพียงระยะสั้น ๆ การที่อาจะให้คำแนะนำแก่หลานได้ก็จะกระทำตามโอกาสเท่านั้น โดยส่วนมากแล้วจะเป็นการให้คำแนะนำเรื่องการทำงานของหลาน ให้หลานรู้จักขอบเขตของงานที่กว้างกว่า (คร่าวเรือนที่ ๕)

ข. ญาติสายโลหิตในครัวเรือนของครอบครัวขยาย

๑. บิดามารดาบุตร

๑.๑ ระดับหัวหน้าครัวเรือนบุตร*

การศึกษาและการอบรมเลี้ยงดู การให้การศึกษาแก่บุตรนั้น มารดา ซึ่งต้องรับผิดชอบเพียงคนเดียวต่อบุตรหลายคนย่อมเป็นภาระหนักสำหรับลูกผู้หญิง คนเดียวซึ่งเป็นหมายเพราะสามีตาย มารดาซึ่งแม้ว่าจะต้องการให้การศึกษาแก่บุตร จนสุดความสามารถก็ไม่อาจจะส่งเสียบุตรได้ลำพังตนเอง ต้องอาศัยน้องชายซึ่ง สามารถอุปการะบุตรของตนได้ตลอดรอดฝั่ง ความต้องการของมารดานั้นก็คือ เมื่อไม่สามารถจะให้ทรัพย์สินมีค่าอื่นใดแก่บุตรได้ ก็ต้องมุ่งให้บุตรได้รับการศึกษามากที่สุดเท่า ที่บุตรต้องการ การที่มารดาไม่อาจเป็นที่พึ่งของบุตรได้เต็มที่ในเรื่องภาวะทาง เศรษฐกิจ ความเคอะพยำเเกรงของบุตร คือมารดาแม่จะมีอยู่ตามลักษณะการอบรมของ มารดาที่เข้มงวด แต่ความเคอะพยำเเกรงมากที่สุด บุตรจะปฏิบัติต่อผู้ชายที่ให้ความ อุปการะเลี้ยงดูตนมาโดยตลอดหลังจากที่บิดาลิ้นชีวิต การที่มารดาต้องทำงานนอกบ้าน การอบรมสั่งสอนบุตรจึงต้องลดหย่อนลงไปบ้าง ความสนิทสนมระหว่างมารดาและบุตร จึงมีไม่มากเท่าที่ควร ความต้องการของมารดานั้นก็คือต้องการให้บุตรคนโตเป็นที่พึ่ง แก่นอง ๆ ได้ แต่เมื่อไม่อาจเป็นจริงตามที่คาดหวังได้ กลับกลายเป็นภาระที่ต้องรับ รับผิดชอบเรื่องบุตรสะใภ้อีกด้วย มารดาจึงกลายเป็นผู้เคร่งครัดกับบุตรคนอื่นมากขึ้นโดย ลำดับ (ครัวเรือนที่ ๖)

* เฉพาะครัวเรือนที่ ๖ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตรเท่านั้น เนื่องจากมารดาเป็นที่ของหัวหน้าครัวเรือน จึงอนุโลมให้อยู่ในระดับ ๑.๑ เพราะอยู่ในวัยอายุเดียวกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ที่ได้เห็นถึงความตั้งใจของบิดามารดาในเรื่องความคาดหวังเกี่ยวกับอนาคตของบุตร และเต็มไปด้วยความมุ่งมั่นที่จะให้บรรลุผลอย่างดีที่สุด บิดามักเคี่ยวเข็ญบุตร เรื่องการเรียนมากที่สุดและเห็นว่าการเอาใจใส่เรื่องการเรียนของบุตรตั้งแต่เล็กเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะสอนให้บุตรรู้จักรับผิดชอบเรื่องอนาคตทางการศึกษาของตนเอง การที่ทั้งบิดาและมารดาได้รับการศึกษาสูงทั้งคู่ และมีชีวิตการทำงานนอกบ้านเช่นกัน จึงมีความคิดอ่านทันสมัยและมองเห็นคุณค่าทางการศึกษาอย่างลึกซึ้ง จึงต้องการให้บุตรทุกคนใคร่เรียนในระดับเดียวกันกับตน ความภาคภูมิใจของบิดามารดาที่บุตรทราบก็คือ การสอบได้คะแนนยอดเยี่ยมตามที่บิดาหรือมารดากำหนด และบิดาจะเฝ้ารางวัลทุกครั้งหากผลการเรียน การสอบของบุตรเป็นที่น่าพอใจ สำหรับบุตรชายนั้น บิดาต้องการให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่องค์จึงพยายามปลูกฝังนิสัยขยันหมั่นเพียรแก่บุตร มีการว่าจ้างครูพิเศษมาสอนที่บ้านเป็นประจำทุกวัน หากบิดามีเวลาว่างอยู่กับบุตรก็จะทำหน้าที่เสมือนครูคนหนึ่งของบุตรด้วย การเลี้ยงดูบุตรชายนั้นบิดาจะสนใจมากกว่าบุตรสาว เพราะเกรงว่าบุตรชายจะไม่มีนิสัยเหมือนบุคลิกลักษณะของผู้ชายโดยทั่วไป โดยเฉพาะเรื่องความอดทน บุตรชายได้รับการฝึกอบรมให้รู้จักการช่วยตัวเองและเป็นที่พึ่งแก่องค์ในทุกโอกาส มารดาจะอบรมบุตรให้รู้จักระเบียบวินัย มรรยาททางสังคม โดยเฉพาะสอนบุตรสาวให้เป็นคนวางนอนสง่างาม รู้จักเอื้อเฟื้อแก่พี่ในเรือนงานบ้านสำหรับลูกผู้ใหญ่ เช่น จักและตบแต่งห้อง ทำความสะอาดเสื้อผ้าและเครื่องใช้ เป็นต้น นอกจากนี้มารดายังคอยเป็นธุระเรื่องเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของบุตรสาวทุกครั้ง เมื่อต้องพาบุตรสาวไปงานสังคมตามโอกาสต่าง ๆ (ครัวเรือนที่ ๘) ครอบครัวยุคที่บิดาไม่ค่อยมีโอกาสอยู่กับบุตร บุตรจึงสนิทสนมกับมารดามากกว่าบิดา ความคาดหวังทางการศึกษาของบิดามารดาที่มีต่อบุตรนั้น แลแล้วแต่ความต้องการของบุตรเอง แต่ก็ต้องการให้บุตรใคร่เรียนถึงขั้นที่สามารถจะหาเลี้ยงตัวเองได้ โดยไม่เคอะครอนเทาไคนัก และต้องการแต่ละคนพึ่งพาตัวเองมากที่สุด บุตรคนใดที่มีความสามารถทางการศึกษาสูงจะได้รับคำชมเชย

จากบิดามารดาบ่อยครั้งเนื่องจากต้องการให้บุตรต้นตัวทางการศึกษา และเพื่อชี้แนะให้บุตรทราบว่า การศึกษาจะเป็นสมบัติอันล้ำค่าต่อไปในชีวิตอนาคต ความคิดเช่นนี้มีอิทธิพลต่อบุตรมาก ทำให้หนึ่งในจำนวนบุตรทั้งหมด ๘ คน สามารถสอบชิงทุนไปเรียนต่อต่างประเทศได้ ยิ่งความภาคภูมิใจแก่บิดามารดา ยิ่งนัก แมว่ากรรมมีจำนวนบุตรมากจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งเสียบุตรทุกคน ได้เล่าเรียนตามความสามารถ แต่บิดามารดามีได้เปลี่ยนแปลงความคิดเดิม แต่ประการใด ยังคงต้องการสนับสนุนการไปหาความรู้ของบุตร ระดับการศึกษาที่บิดาต้องการมากที่สุดก็คือ ระดับอุดมศึกษา

การเรียนรูของบุตร เรื่องอำนาจซึ่งบิดาเป็นใหญ่เป็นเพราะได้รับการอบรมสั่งสอนจากมารดาเป็นสำคัญ บุตรทุกคนมีความเคารพยำเกรงบิดามากกว่ามารดา ด้วยเหตุนี้คำสั่งของบิดาถือว่าเด็ดขาด บุตรทุกคนจะต้องทำตาม (คร่าวเรือนที่ ๘) ครอบครัวที่บิดายังมีความคิดแบบเก่า เรื่องการศึกษาของบุตรจะเห็นว่าลูกผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเรียนสูงเหมือนลูกผู้ชาย ยิ่งมารดาก็มีความเห็นพ้องกับบิดา และบุตรเองก็ไม่ต้องการศึกษาต่อแล้ว การศึกษาของบุตรสาวจึงอยู่ในระดับต่ำกว่าบุตรชาย การที่ครอบครัวที่มีฐานะดีบิดาสามารถส่งเสียบุตรไปศึกษาต่อต่างประเทศได้ โดยไม่ต้องรอนกลับ ไม่ยอมทำตามที่บุตรต้องการ เพราะเห็นว่าสิ้นเปลืองเงินทองมากเกินไป แมว่ามารดาจะมีความเห็นแย้ง ก็ไม่อาจจะเปลี่ยนความคิดของบิดาได้ การที่บุตรต้องมีความเคารพยำเกรงบิดามากก็เพราะการอบรมของมารดา และการลงโทษด้วยวิธีรุนแรงของบิดา เช่น การเขียนที่ บิดาจึงมีอำนาจมากไม่ค่อยมีใครกล้าขัดใจ จะมีอยู่บ้างที่บุตรชายคนโตแสดงความเห็นแย้ง เช่น เรื่องการศึกษาต่อของน้องชายปกติแล้วเมื่อบุตรต้องการจะแย้งความคิดอ่านของบิดา โดยที่บิดาจะไม่รู้สึกโกรธเคืองเท่าใดนัก ก็ต้องอาศัยมารดาเป็นคนกลาง (คร่าวเรือนที่ ๘)

การคบเพื่อน มารดาเริ่มเอาใจใส่เรื่องการคบเพื่อนของบุตร เมื่อเห็นว่าบุตรคนโตไม่อยู่ในโอวาทคือไม่ตั้งใจเรียน จนต้องออกจากการศึกษากลางคัน เมื่อมารดาอายุบานบุตรไม่ค่อยกล้าเที่ยวเตร่นอกบ้าน การที่มารดาไม่ค่อยอนุญาตให้บุตร

เที่ยวเตร่บ่อยครั้งก็เพราะเห็นว่า หากปล่อยให้บุตรมีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้าน บ่อยครั้งก็เท่ากับเป็นการสิ้นเปลืองเงินทอง เพราะอาจถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่ผิด โดยง่าย (คร่าวเรื่อนที่ ๖)

การที่ทั้งบิดาและมารดาสนใจเรื่องการศึกษาศึกษาของบุตร จึงต้องการให้บุตร รู้จักคบเพื่อนที่สนใจการเรียน บิดามารดาจะสนใจการพูดคุยของบุตร เรื่องเพื่อนนักเรียน และจะสนใจที่จะรู้จักกับเพื่อนสนิทของบุตรทุกคน รวมทั้งเพื่อนเล่นของบุตรใน เขตละแวกบ้านด้วย (คร่าวเรื่อนที่ ๗) หากบิดามารดาปล่อยให้บุตรคบเพื่อนเองโดย มิได้เคร่งครัดกวดขันแต่อย่างใด เพราะเชื่อว่าบุตรทุกคนอยู่ในโอวาท แต่การเลี้ยง- คุบบุตรชายหญิงจะไม่เหมือนกันคือ เกรงครักเฉพาะบุตรสาว และตามใจบุตรชายมาก ทำให้อุปนิสัยใจคอของบุตรชายแตกต่างไปจากบุตรสาว และได้รับการชักจูงจากเพื่อน โดยง่าย ซึ่งกำลังเป็นปัญหาที่บิดามารดาต้องหันมาสนใจบุตรคนนี้มากที่สุด (คร่าวเรื่อน ที่ ๘) กรณีที่บิดาเป็นที่เคารพยำเกรงแก่บุตรมาก การคบเพื่อนของบุตรมารดาจะทำ หน้าที่แนะนำเรื่องการวางตัวของบุตร ทั้ง ๆ ที่บิดามารดาไม่ได้กำหนดเงื่อนไขใด ๆ ในเรื่องการคบเพื่อนของบุตร แต่การที่บุตรยำเกรงบิดามาก จึงมีค้อยกเหล่าชักชวนเพื่อน มาบ้าน นอกจากจะไปพบปะนอกบ้าน เพื่อนของบุตรที่สามารถเข้าออกบ้านได้ ก็จะเป็นเพื่อนที่อยู่ใกล้ละแวกบ้านใกล้เคียงที่บิดามารดารู้จักดี (คร่าวเรื่อนที่ ๘)

การสันทนการ มารดาจะอนุญาตให้บุตรเที่ยวเตร่นอกบ้าน ได้โดยลำพัง ในโอกาสสำคัญ เช่น วันเด็ก วันปีใหม่ แต่ปกติแล้วการเที่ยวเตร่นอกบ้านมารดาต้อง การให้พี่ ๆ คอยดูแลน้อง ๆ คอยการไปค้ำยัน และกลับค้ำยัน และจะเลิกกังวล เมื่อมีญาติคนอื่นเช่นน้าสาวเป็นผู้พาไป เช่นไปซื้อของ คุณภาพยนตร์ เป็นต้น โอกาสที่ มารดาจะไปกับบุตรนั้นไม่ค่อยมี (คร่าวเรื่อนที่ ๖) ในกรณีที่บิดาคำนึงถึงความแตก ต่างระหว่างเพศของบุตร บิดาจะปล่อยให้บุตรชายไปพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านกับเพื่อน ๆ ได้ แต่จะไม่อนุญาตให้บุตรสาวกระทำใดเช่นเดียวกัน เพราะเห็นว่าบุตรสาวยังเด็ก เกินกว่าจะไปแสวงหาความสนุกนอกบ้านได้เพียงลำพังกับเพื่อน ๆ การเที่ยวเตร่นอก

บ้านนั้น หากบิดามีเวลาว่างก็จะพาไปกินหมกทั้งมารดาด้วย แต่ส่วนใหญ่แล้วมารดาจะเป็นฝ่ายพาบุตรสาวไปเที่ยวนอกบ้านบ่อยครั้ง โดยเฉพาะในวันหยุดประจำสัปดาห์ (ครัวเรือนที่ ๗) กรณีที่บุตรเติบโตกันหมดแล้ว การเที่ยวเตร่นอกบ้านก็เป็นเรื่องของแต่ละคน บิดามารดามีไ้เขาไปยุ่งเกี่ยวแต่อย่างใด นอกจากจะไปเที่ยวเตร่ที่ไกล ๆ บุตรที่ยังเป็นโสดจะต้องได้รับอนุญาตจากบิดาก่อน (ครัวเรือนที่ ๘, ๙)

เพศ

(๑) บุคลิกภาพ มารดาว่างตัวเคร่งขรึมและเอาจริงเอาจังกับบุตร เพราะต้องการอบรมใหญ่บุตรรู้จักความรับผิดชอบตั้งแต่เด็ก การพูดคุยกับบุตรนั้นปกติแล้วมารดาจะเป็นฝ่ายเริ่มก่อนแทบทุกครั้ง บุตรสาวจะยำเกรงมารดามากกว่าบุตรชาย เพราะไม่ต้องการให้มารดาตำหนิควยวาจาที่ค่อนข้างก้าวร้าว การที่บุคลิกของมารดาต้องเป็นเช่นนี้ก็เพราะต้องเห็นคเห็นอกกับงานประจำและกังวลกับอนาคตทางการศึกษา และชีวิตอนาคตของบุตร (ครัวเรือนที่ ๖)

อีกกรณีหนึ่งก็คือ ความขยันขันแข็ง อดทน และมานะบากบั่นและเชื่อมั่นตนเองของบิดาตลอดจนการตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ และความเอาจริงเอาจังกับงานทำให้บุตรเกิดความยำเกรง มักจะหันไปสนิทสนมกับมารดามากกว่า (ครัวเรือนที่ ๗, ๘, ๙) หากมารดาต้องทำงานนอกบ้านควย การพูดคุยสนิทสนมระหว่างบุตรและมารดาจึงมีเพียงช่วงสั้น ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับมารดาจะให้ความสนใจแก่บุตรมากแค่ไหน ยิ่งบุคลิกภาพของมารดาเข้มงวดกับบุตร ทั้งเรื่องการเรียนและความประพฤติมรรยาทควยแล้ว แม้วาบุตรจะให้ความสนิทสนมกับมารดามากกว่าบิดา แต่ก็ยังน้อยกว่าญาติสนิทคนอื่นที่อยู่รวมบ้านเดียวกัน เช่น ตา ยาย และน้า (ครัวเรือนที่ ๗) หากมารดาเป็นฝ่ายให้ความสนิทสนมกับบุตรเอง บุตรสามารถเข้าหาไ้ได้ บุตรจะมีความสนิทสนมกับมารดามากที่เดียว (ครัวเรือนที่ ๘) และถ้ามารดาไม่สนิทสนมกับบุตรถึงขั้นให้บุตรหยอกล้อไ้แต่ยอมรับฟังเหตุผลของบุตร มารดาจะเป็นคนกลางให้บุตรไ้ในการพูดเจรจาทขอคิดเห็นแก่มิดา (ครัวเรือนที่ ๙)

(๒) การแบ่งงาน การมีบุตรจำนวนหลายคน มารดาจึงต้องการให้บุตรใดมีส่วนช่วยเหลืองานบ้านด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันหยุดประจำสัปดาห์ แต่มารดาจะไม่เคียดแค้นบุตรเมื่อถึงคราวที่บุตรจำเป็นต้องเตรียมตัวสอบ งานบ้านดังกล่าวมารดาทำได้จำแนกประเภทแต่อย่างใด วางงานชนิดใดควรเป็นของบุตรชายหรือบุตรสาว และไม่ต้องการให้บุตรโตแย่งแค่งการใด (ครัวเรือนที่ ๖)

ครอบครัวที่บิดามารดาไม่พบทางเศรษฐกิจทั้งคู่ โดยที่บุตรยังศึกษาอยู่ งานบ้านที่เป็นหน้าที่ของมารดาได้มอบหมายให้บุตรช่วยทำด้วย โดยเฉพาะงานบ้านบางอย่างบุตรสาวจะต้องช่วยเหลือมารดาด้วย บิดาจะไม่พบทางเรื่องนี้แต่อย่างใด เพราะต้องรับผิดชอบเศรษฐกิจของครอบครัวอันเป็นหน้าที่หลัก (ครัวเรือนที่ ๗) ยิ่งครอบครัวที่มีจำนวนบุตรมาก และมารดาเป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียว งานบ้านจึงเป็นภาระหนักสำหรับมารดามาก อาศัยที่บุตรอยู่ในโอวาท บุตรสาวจึงเป็นฝ่ายช่วยเหลืองานบ้านของมารดาได้มาก แต่บิดารับภาระเรื่องการเงินเพียงอย่างเดียว บุตรที่ทำงานแล้วก็ช่วยเหลือบิดาค่านการเงินเพียงเลี้ยงตัวเองโดยไม่รบกวนบิดาหรือมารดาเท่านั้น (ครัวเรือนที่ ๘) แต่ครอบครัวที่ร่ำรวยแม่บุตรจะทำงานมีรายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัว บิดามารดาก็ยังต้องการแบ่งเบาภาระของบุตร ด้วยการรับภาระด้านเศรษฐกิจ จะขอความช่วยเหลือบุตรในบางโอกาส เช่น ดูแลเรือสวนแทนบิดา หรือมารดาเมื่อบิดามารดาไม่อยู่เป็นประจำที่ไม่อาจจะทำหน้าที่ใดตลอด ปกติแล้วบุตรที่ยังเป็นโสดจะเป็นฝ่ายช่วยเหลือบิดามากกว่า และบุตรสาวจะรับหน้าที่แม่บ้านแทนมารดาทุกอย่างตามที่ใคร่ขอมอบหมาย เพราะมารดาต้องช่วยเหลือบิดาทำงานด้วย (ครัวเรือนที่ ๘)

(๓) การหาบุตรครองของบุตร มารดาที่ประสบความล้มเหลวเรื่อง การเลือกครองของตนเอง โดยที่คงประสบความลำบากกว่าแต่ก่อน เนื่องจากคู่สมรสได้ตายจากไป โดยทิ้งภาระให้รับผิดชอบ โดยมีได้มีทรัพย์สินใด ๆ ให้เป็นทุนรอนในการเลี้ยงบุตรแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเห็นว่าพ่อแม่ควรจะเป็นฝ่ายให้ความเห็น

คอยหักท้วงการเลือกคู่ครองของบุตรก่อนจะตัดสินใจอนุญาตให้บุตรได้มีชีวิตการครองเรือน และเห็นว่าอายุสมรสของบุตรจะต้องเป็นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบได้แล้ว เพราะยิ่งผู้สมรสอยู่ในวัยเด็กมากเท่าใด ความรับผิดชอบย่อมมีน้อยลงมากเท่านั้น เพราะมีประสบการณ์น้อย (คร่าวเรือนที่ ๖)

เมื่อบุตรยังเล็กและกำลังศึกษาอยู่ บิดามารคายังไม่คอยสนใจเรื่องนี้เท่าใดนักแต่ก็ให้สิทธิ์แก่บุตร ในการเลือกคู่ครองของตนเองโดยมีข้อแม้เพียงว่าทั้งบิดามารดาจะต้องเห็นชอบด้วย (คร่าวเรือนที่ ๗) หากเป็นครอบครัวที่บุตรเติบโตมีงานทำกันเกือบหมดแล้ว บิดามารดาเห็นว่าบุตรสามารถรับผิดชอบเองได้แล้ว จึงปล่อยให้บุตรเลือกคู่ครองเองตามที่ต้องการ แต่มารดาก็ต้องการให้บุตรปรึกษาเรื่องนี้กับตนมากที่สุด บิดาจะทราบเรื่องนี้ก็เมื่อมารดาเป็นผู้แจ้งให้ทราบ ปกติแล้วบิดาจะเกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัวของบุตรในกรณีนี้น้อยที่สุด (คร่าวเรือนที่ ๘, ๙)

อาชีพ

(๑) การทำงาน ตำแหน่งของงานและรายได้ การที่บุตรที่ทำงานแล้ว แต่ไม่อาจจะอุปการะมารดาซึ่งหาเลี้ยงตนได้ ความยำเกรงมารดาจึงยังมีอยู่โดยตลอด ทั้งนี้ เพราะมารดาทำงานเป็นช่างเย็บผ้าได้ค่าจ้างตามผลงาน มีรายได้ (ประมาณ ๔๕๐ บาท) มากกว่าบุตร ซึ่งทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟอาหารมีรายได้ประจำ (ประมาณ ๗๐๐ บาท) และการที่บุตรไม่ตระหนักในความรับผิดชอบทั้งตนเองและภรรยา จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตร อยู่ในระดับที่ห่างเหินกัน (คร่าวเรือนที่ ๖) หากบุตรซึ่งมีรายได้น้อยกว่าบิดาซึ่งเป็นผู้หาเลี้ยงตน บทบาททางเศรษฐกิจจึงเป็นภาระของบิดา ทั้งนี้ เพราะโดยที่บิดามีตำแหน่งงานสูงกว่าบุตร และมีเกียรติในสังคมมากกว่าบุตร แมว่าบุตรจะประกอบอาชีพเดียวกันกับบิดา (รับราชการ) หรือต่างกัน (รับจ้างในธุรกิจเอกชน) ก็ตาม (คร่าวเรือนที่ ๘) หรือในอีกกรณีหนึ่งซึ่งแม่บุตรจะมีอาชีพมีเกียรติในวงสังคม (รับราชการ รับจ้างในธุรกิจเอกชน)

มากกว่าอาชีพของบิดามารดา (อาชีพหลักทำสวน อาชีพรองธุรกิจบ้านเช่า) (ครัวเรือนที่ ๕) แต่การที่บุตรไม่อาจจะแบ่งเบาภาระเศรษฐกิจทางบ้านได้ บิดามารดาจึงไม่เห็นความสำคัญของบุตร ความเคารพยำเกรงบิดาที่มีอยู่ก่อนก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด (ครัวเรือนที่ ๔, ๕)

(๒) อาชีพของบิดามารดากับแนวทางการเลือกประกอบอาชีพของบุตร ในสังคมสมัยใหม่ที่มีการค้นคว้าทางการศึกษา บุตรยอมจะถูกคาดหวังให้ประกอบอาชีพที่มีรายได้ดีกว่ามารดาซึ่งมีการศึกษาคอยกว่าบุตร มารดายอมไม่ต้องการให้บุตรประกอบอาชีพเดียวกับตน (รับจ้าง) แต่ต้องการให้บุตรได้ทำงานที่มีเกียรติกว่าและเป็นหน้าใล่อมใส่สร้าททา เช่น รับราชการ หรือรับจ้างในธุรกิจเอกชน ที่มีกิจการกว้างขวาง เมื่อบุตรคนหนึ่งคนใดไม่อาจจะทำตามที่มีมารดาคาดหวังได้ กลับประกอบอาชีพที่มีรายได้ไม่เพียงพอ สำหรับใช้จ่ายเฉพาะตัวเองกับคู่สมรส มารดาจึงเริ่มเข้มงวดอบรมบุตรคนอื่นให้เป็นไปตามแนวที่วางแผนไว้ โดยพยายามชักจูงบุตรให้รู้จักการประกอบอาชีพอื่นที่หารายได้ดีกว่าของตน (ครัวเรือนที่ ๖)

กรณีที่มีมารดาไม่มีอาชีพอื่นใดนอกจากเป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียว บิดาจึงเป็นผู้แนะนำเลือกอาชีพให้แกบุตร และมีอิทธิพลต่อชีวิตอนาคตของบุตรมาก เมื่อบิดามีอาชีพรับราชการก็สามารถชักจูงให้บุตรเข้าทำงานเป็นข้าราชการเกือบทุกคน ทั้งนี้เพราะมารดาเชื่อฟังความคิดเห็นของบิดาทุกอย่าง และต้องการให้บิดาเป็นผู้กำหนดชีวิตอนาคตโดยเฉพาะการทำงานให้แกบุตรด้วย (ครัวเรือนที่ ๔) ส่วนครอบครัวที่บุตรเห็นว่า อาชีพของบิดามารดาต้องรับนิคชอบมาก แม้จะเห็นว่าบิดามารดาสามารถให้ความอุปถัมภ์ทางการเงินแก่ตนอย่างมั่นคงได้ก็ตาม แต่ยังคงการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยเฉพาะบุตรชายซึ่งได้รับการศึกษาสูงกว่าบิดามารดา จึงไม่ต้องการประกอบอาชีพเดียวกับบิดามารดา ต้องการรู้จักกับผู้คนวงนอกต่างอาชีพกัน บุตรจึงรับราชการทหาร และทำงานด้านธุรกิจโรงแรม ขณะที่บิดามารดาต้องเป็นผู้ควบคุมเรืออกลวนไร่นาเอง ความเห็นของบุตรที่เลือกประกอบอาชีพแตกต่างไปจากอาชีพของบิดา

มารดา ก็คือเมื่อเห็นว่าอาชีพที่ตนเลือกไม่อาจจะเลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวได้แล้ว ก็จะหันมาประกอบอาชีพเดิมของบิดามารดา เพราะเคยมีประสบการณ์มาแล้วตั้งแต่เด็ก (ครัวเรือนที่ ๕)

(๓) ทรัพย์สิน ครอบครัวที่ยากจนมีจำนวนบุตรมาก และมารดาต้องหาเลี้ยงชีพเพียงคนเดียว การสะสมทรัพย์สินก็ย่อมไม่มี การที่มารดารู้จักประหยัดการใช้จ่ายแต่ที่จำเป็น จึงไม่มีภาวะหนี้สินแต่อย่างใด การสร้างฐานะนั้นโดยลำพังมารดาไม่อาจจะกระทำได้ ความคาดหวังของมารดาต่อบุตรจึงมีมาก (ครัวเรือนที่ ๖) สำหรับครอบครัวที่บิดาซึ่งสร้างฐานะของตนได้อยู่ในระดับปานกลาง และหัดเทียมเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียงยอมต้องการให้บุตรได้มีทรัพย์สินของตนเอง เพื่อเป็นหลักฐานอันมั่นคงได้ในอนาคต ทรัพย์สินที่มีค่าได้แก่ที่ดินซึ่งแบ่งให้บุตรทุกคน อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนสิ่งของเครื่องอำนวยความสะดวก ยังไม่อาจจะมอบให้แก่บุตรคนใดได้ เนื่องจากบุตรยังไม่ถึงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งพร้อมที่จะรับผิดชอบได้ แต่มารดาก็มีคำวิที่จะจัดการแบ่งทรัพย์สินของตน เช่น เพชรนิลจินดาให้แก่บุตรโดยมารดายังคงเป็นผู้เก็บรักษา (ครัวเรือนที่ ๗) บิดาซึ่งต้องการให้บุตรได้อยู่รวมกันตลอดไปในที่ดินผืนเดียวกัน ก็ไม่มีความเห็นแต่อย่างใดที่จะจัดแบ่งทรัพย์สินให้แก่บุตรคนโต โดยเฉพาะบ้านและที่ดินที่อยู่ปัจจุบัน และรวมถึงทรัพย์สินของไร่ และเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้าน จะมียกเวนเพียงกรณีที่เป็นที่ดินที่ญาติสนิทหวงนอกครัวเรือนคือ ยาย สิ่งมอบที่ดินให้แก่บุตรคนโต ค่ายเหตุนี้บุตรคนโตจึงเป็นผู้ได้รับทรัพย์สินมีค่าเพียงคนเดียว (ครัวเรือนที่ ๘) ครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวยซึ่งบิดามีความรอบคอบมาก การจัดแบ่งทรัพย์สินยังมิได้จัดทำขึ้นเพราะต้องการดูความตั้งใจจริงและความขยันอดทนของบุตรทุกคน แต่การที่บิดามารดามีความเอาใจใส่บุตรสาวมาก บุตรทุกคนจึงคาดหวังว่าบุตรสาวยอมเป็นผู้ที่ได้รับทรัพย์สินมากที่สุด โดยเฉพาะที่ดินและเรือสวน บิดายังมิได้ตกลงใจที่จะจัดแบ่งทรัพย์สินแก่ประการใด และต้องการจะแบ่งแยกทรัพย์สินโดยเด็ดขาดมิให้เป็นส่วนรวม ทั้งนี้เพราะเห็นว่าเขยหรือสะใภ้ อาจจะเข้ามายุ่งเกี่ยวได้ หากไม่จัดการเรื่องทรัพย์สินอย่างชัดเจน (ครัวเรือนที่ ๙)

(๔) การเลื่อนขั้นทางสังคม การที่บุตรที่ทำงานแล้วแต่ไม่อาจให้ความช่วยเหลือภาวะเศรษฐกิจทางบ้านได้ ซึ่งมารดาเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งบุตรและมารดาก็ไม่มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิมแต่ประการใด สภาพเป็นอยู่ปัจจุบันที่ไม่เดือดร้อนก็เพราะได้รับความอุปการะจากญาติสนิทของมารดา ยิ่งบุตรไม่คอยมีโอกาสพบปะกับมารดาด้วยแล้ว การติดต่อสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดแทบจะไม่มีเลย การรู้จักกับคนภายนอกบุตรมีโอกาสมากกว่ามารดา เพราะทำงานในภัตตาคาร แต่บุตรก็ไม่อาจจะเปลี่ยนงานที่ดีกว่าเดิมได้ (กราวเรื่องที่ ๖)

หากความสามารถของบุตรในด้านการทำงาน ได้รับความอนุเคราะห์จากบิดา บิดายอมเป็นผู้วางขวางกวางบุตรในการรู้จักกับคนหมู่มาก และเป็นผู้ชักนำบุตรได้เข้าสมาคมกับคนในวงสังคมที่กว้างกว่า บิดาจึงเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่บุตรในเรื่องการวางตัวตามมรรยาททางสังคม (กราวเรื่องที่ ๘) แต่การที่บุตรรู้จักกับบุคคลวงนอกมากกว่าบิดา เพราะเป็นผู้ไปติดต่องานข้างนอกแทนบิดามอบครั้ง และการทำงานนอกบ้านทำให้รู้จักกับบุคคลต่างอาชีพ ด้วยเหตุนี้เมื่อบิดามีปัญหาเกี่ยวกับบุคคลภายนอก ละแวกบ้านบุตรจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่บิดาได้ ในเรื่องการสมาคมนอกบ้านก็เช่นกัน บุตรจะเป็นทำหน้าที่แทนบิดามารดา โดยเฉพาะบุตรชายคนโตต้องรับหน้าที่แทนแทบทุกครั้ง (กราวเรื่องที่ ๘)

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือในรูปของการให้สิ่งของ มารดาให้บุตรเฉพาะเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น เสื้อผ้า รองเท้า และให้ในโอกาสที่จำเป็นจริง ๆ เมื่อของใช้ดังกล่าวของบุตรชำรุดจนใช้ไม่ได้แล้ว (กราวเรื่องที่ ๖) บิดาจะให้ของขวัญแก่บุตรในโอกาสสำคัญโดยเฉพาะ เช่น เมื่อบุตรสอบได้คะแนนดีเป็นที่น่าพอใจ และมารดาจะให้บุตรเป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น เสื้อผ้า หนังสือ และมอบให้แก่บุตรเป็นครั้งคราวเท่านั้น (กราวเรื่องที่ ๘) แต่ครอบครัวที่บุตรมีรายได้ของตัวเอง

แล้ว บุตรจะเป็นฝ่ายให้บิดามารดามากกว่า และมักเป็นสิ่งที่เครื่องใช้ประจำบ้าน เช่น เครื่องแก้วถ้วยชาม ผ้าม่าน เป็นต้น (ครัวเรือนที่ ๘, ๘)

(๒) ความช่วยเหลือในรูปของการให้เงิน ในครอบครัวระดับยากจน มารดาเป็นผู้จำกัดจำนวนเงินที่จะให้บุตรที่จะใช้จ่ายแต่ละวัน ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่น้อยมากเมื่อเทียบกับบุตรในครอบครัวอื่น ทั้งนี้ เพราะมารดาต้องมีรายได้น้อยที่สุด เพื่อเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้เป็นทุนการศึกษาของบุตรในคราวเปิดภาคการศึกษาต่อไป มารดาจะให้เงินพิเศษแก่บุตรเมื่อถึงโอกาสสำคัญ เช่น ปีใหม่ (ครัวเรือนที่ ๖) แม้แต่ครอบครัวที่มีฐานะระดับกลาง กรณีที่บุตรยังศึกษาอยู่ บิดาจะมอบหมายให้มารดาเป็นผู้จัดการเรื่องค่าใช้จ่ายของบุตร และจะเป็นค่าใช้จ่ายประจำวันจะให้พิเศษในบางโอกาสเท่านั้น (ครัวเรือนที่ ๙) หากบุตรเติบโตทำงานกันเป็นส่วนใหญ่แล้ว บุตรที่ต้องอาศัยให้วามบิดามารดาช่วยเหลือและบุตรของตนยอมต้องให้เงินแก่บิดามารดาเป็นค่าอาหารของบุตร และบุตรที่ยังเป็นโสดจะให้เงินแก่มารดาเป็นครั้งคราว โดยที่มารดามิได้เรียกร้องแต่อย่างใด และปกติแล้วแมวมารดาจะเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องเศรษฐกิจของครอบครัว โดยที่มิได้รบกวนบุตรแต่อย่างใด ในบางกรณีบุตรจะขอขยืมเงินมารดาซึ่งมักจะกลายเป็นเงินให้เปล่าแทบทุกครั้ง (ครัวเรือนที่ ๘, ๘)

(๓) การเลี้ยงดูเด็ก เนื่องจากบุตรที่แต่งงานแล้วได้มาอาศัยอยู่กับบิดามารดาที่ยอมต้องพึ่งพามารดาช่วยเหลือบุตรของตน มารดาจึงมีส่วนช่วยเหลือบุตรมากกรณีที่ไม่มีใครจะดูแลเด็กได้ เนื่องจากพ่อแม่ของเด็กต้องออกไปทำงานนอกบ้านและไม่มีใครรับใช้คอยช่วยเหลือ (ครัวเรือนที่ ๘) หากบุตรเป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียว แม่จะต้องพึ่งพามารดาบางก็เป็นเพียงส่วนน้อย เพราะบุตรสามารถรับภาระเองได้ และมีเวลาดาวงมาก ส่วนกรณีของบุตรชายที่ทำงานนอกบ้าน มารดาก็ช่วยเหลือหลานให้เป็นครั้งคราวเท่านั้น (ครัวเรือนที่ ๘)

(๔) การรักษาพยาบาล แมวมารดาจะต้องทำงานนอกบ้าน แต่เมื่อบุตรเจ็บป่วยมารดาก็เป็นผู้เอาใจใส่รักษาพยาบาลบุตรเอง กรณีที่มารดาเจ็บป่วย

หากบุตรมีโอกาสแล้วบุตรยอมจะทำหน้าที่เช่นเดียวกันตอบแทน แต่ปกติแล้วมารดาจะไม่เป็นฝ่ายรบกวนบุตร เพราะเป็นเพียงการเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ เท่านั้น
(คร่าวเรือนที่ ๖)

บิดามารดาโดยเฉพาะมารดาต้องคอยเอาใจใส่โรครภัยไข้เจ็บของบุตร แม้วมารดาจะมีภาระเรื่องงานนอกบ้านก็ตาม หากบุตรเจ็บป่วยมาก มารดาก็สามารถลางานมาคอยดูแลพยาบาลบุตรได้ (คร่าวเรือนที่ ๗) หากมารดาที่ทำหน้าที่แม่บ้านเพียงอย่างเดียว ความเอาใจใส่ดูแลสุขภาพโรครภัยไข้เจ็บของบุตรอยู่ตลอดเวลา ยิ่งมีบุตรอยู่ในโอวาทแล้ว บุตรสาวจะทำหน้าที่ผลัดเปลี่ยนกันคอยดูแลทั้งบิดาและมารดา เมื่อเกิดเจ็บไข้ได้ป่วย (คร่าวเรือนที่ ๘) หากบิดามารดาเจ็บป่วย บุตรสาวมักจะเป็นผู้รับผิดชอบเพียงผู้เดียว เพราะอยู่กับบ้านตลอดเวลา (คร่าวเรือนที่ ๘)

(๕) การให้คำแนะนำปรึกษา เนื่องจากบุตรซึ่งไม่ค่อยมีความใกล้ชิด พุคคยกับมารดามากนัก เพราะสนิทกับญาติคนอื่น การขอคำปรึกษาของบุตรจะเป็นฝ่ายบอกกล่าวแก่มารดา เมื่อถึงโอกาสที่จำเป็นเท่านั้น เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน การขออนุญาตไปเที่ยวเตร่กับเพื่อน ประการหลังนี้ยอมแล้วแต่โอกาส มารดามีได้มีส่วนแนะนำเรื่องการศึกษาเล่าเรียนของบุตรมากเท่าญาติสนิทคนอื่น เพราะถึงวาคนได้รับการศึกษามานอยเกินกว่าจะแนะนำบุตรในทางที่ถูกคองได้ มักจะโอนปัญหาไปให้น้องชายซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนในกรณีบุตรขอคำแนะนำ (คร่าวเรือนที่ ๖) แต่บิดามารดาที่สนใจเรื่องการศึกษาเล่าเรียนของบุตรจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำสอนวิชาความรู้ต่าง ๆ บิดาจะเป็นผู้เข้มงวดกับการเรียนของบุตรมากที่สุดตามโอกาสที่สามารถจะกระทำไค้ มารดาจะทำหน้าที่อบรมแนะนำการวางตัวของบุตรตามมรรยาททางสังคม (คร่าวเรือนที่ ๗) บิดาซึ่งเป็นผู้แนะนำค่านาชีพแกบุตร เมื่อบุตรมีปัญหาขอคำแนะนำ หากไม่พุดกับบิดาโดยตรงก็จะพุดกับมารดา แต่ผลการปรึกษาแนะนำจะมาจากบิดา เช่น การวางตัวต่อเพื่อนร่วมงาน เมื่อมีความขัดแย้งส่วนตัวคานความประพฤดิและความคิคเห็น (คร่าวเรือนที่ ๘) กรณีที่บิดาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชีพของบุตร แม้วบิดายินดี

จะให้คำแนะนำแก่บุตร แต่การที่บุตรถือว่าตนเป็นผู้ใหญ่พอแล้ว จึงไม่ค่อยมีเรื่องปรึกษากับบิดาหรือมารดา ถ้าจะมีก็มักเป็นเรื่องของหลานปู่หลานย่า หรือหลานตาหลานยายมากกว่า ระหว่างบุตรชายและบุตรสาวส่วนใหญแล้วบุตรสาวจะเป็นผู้ขอคำแนะนำจากบิดามารดามากที่สุด เพราะอยู่ใกล้ชิดกับบิดามารดาตั้งแต่เล็กจนโต (ครัวเรือนที่ ๕)

๑.๒ ระเบียบบิดามารดาของหัวหน้าครัวเรือน*

การศึกษาและการอบรมเลี้ยงดู บิดามารดาต้องการให้บุตรทุกคนได้เวลาเรียนจนจบการศึกษาตามความสามารถและความต้องการของแต่ละคน เมื่อเห็นว่บุตรคนใดไม่อาจจะเคี่ยวเข็ญให้เรียนต่อไปได้ เพราะผลการเรียนไม่เป็นที่น่าพอใจก็จะไม่เคี่ยวเข็ญอีกต่อไป บิดามารดาหวังว่าการส่งเสียให้บุตรได้เวลาเรียน จะเป็นสิ่งที่พึงได้ในอนาคตซึ่งก็เป็นจริงตามที่คาดหวังไว้เพียงคนเดียว คือ หัวหน้าครัวเรือน ซึ่งเป็นบุตรที่คอยช่วยเหลืออุปถัมภ์ภักุณบิดามารดา ตลอดจนญาติพี่น้อง ทั้งนี้เพราะมีการศึกษามากกว่าพี่น้องทุกคน จึงสามารถหางานทำมีรายได้ดีกว่าพี่น้องทุกคน

การอบรมของบิดามารดาเน้นถึงความอาวุโสเป็นหลักใหญ่ ใ้หนองรู้จักเคารพพี่ แม่ว่าพี่จะต้องเป็นฝ่ายฟังพานองก็ตาม แต่การที่บิดามารดาไม่มีบทบาททางเศรษฐกิจใด ๆ ในครอบครัว ต้องพึ่งพาบุตรชายซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือน ความเกรงใจบุตรคนนี้ จึงเห็นได้ชัดไม่ว่าที่จะแสดงความคิดเห็นคัดค้านแต่ประการใด อย่างไรก็ตามก็มีการฝึกอบรมบุตรมาตั้งแต่เล็ก ๆ บุตรคนสุดท้องให้ความเคารพเกรงใจพี่ ๆ เป็นอย่างดี (ครัวเรือนที่ ๖) ครอบครัวที่บิดามารดาได้ผลเลิศทางการศึกษาจึงต้อง

* อนุโลมให้อยู่ในระเบียบ ๑.๒ ได้ เพราะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับภรรยาของภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนในครัวเรือนที่ ๑

การให้บุตรได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน และพยายามสนับสนุนให้สนใจการศึกษา
 อย่างเต็มที่ การปลูกฝังรากฐานทางการศึกษาให้แกบุตรจึงมีมาแต่เริ่มแรก ความภาค
 ภูมิใจของบิดามารดาคือ ความสำเร็จทางการศึกษาของบุตรในระดับที่สูงกว่าบิดามารดา
 ความกระตือรือร้นทางการศึกษาทั้งของบุตรชายและบุตรสาว เป็นสิ่งที่บิดามารดายินดี
 เพราะเห็นว่าเป็นการยกระดับฐานะทางสังคมของบุตรต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะเมื่อ
 ประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน บิดามารดาในฐานะเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรจนเติบโตเป็นผู้
 ผู้ใหญ่ย่อมจะแสดงความห่วงใยทุกครั้ง แม้เมื่อบุตรแต่งงานมีเหย้ามีเรือนไปแล้วก็ตาม
 ความเป็นห่วงของบิดามารดามีมาก จึงต้องการให้บุตรนำบุตรเขยมาอยู่ด้วยเพื่อจะได้
 คอยเป็นที่เลี้ยงให้กับบุตรได้เต็มที่ในการสอนวิชาความรู้การครองเรือนให้ นอกจากนี้บิดา
 มารดาต้องการให้บุตรแต่ละคน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเช่นเดิม ความตอง
 การของบิดามารดาใ้บุตรดูแลสมดังเจตนาที่ว่า ต้องการให้บุตรคนโตได้เป็นที่พึ่งแก่
 น้อง ซึ่งก็เป็นจริงดังที่คาดหมายไว้คือ พี่สาวได้เป็นผู้คอยช่วยเหลือน้องชายตลอดเวลา
 แม้จะไม่เกี่ยวกับเรื่องการเงิน แต่ก็เกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัว การที่บุตรอยู่ในโอวาท
 ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด เพราะ
 ความผูกพันด้วยสายใยแห่งเครือญาตินั้นเอง (ครัวเรือนที่ ๗)

(๑) การคบเพื่อน บิดามารดาไม่มีบทบาทใด ๆ ในการห่วงถึงบุตร
 เรื่องการคบเพื่อนเพราะไม่ต้องการเข้าไปก้าวกายเรื่องส่วนตัวของบุตร เนื่องจาก
 เห็นว่าบุตรทุกคนโตพอแล้วสามารถรู้จักคิดหาเหตุผลได้เอง หักคัมสุราเมรัยบ่อยครั้ง
 การกลับบ้านผิดเวลา เป็นคน (ครัวเรือนที่ ๖) ส่วนกรณีที่บิดามารดาคอยเอาใจใส่
 บุตร เรื่องการสมาคมอกบ้าน ความสนใจเรื่องของบุตรก็มักจะเพ่งเล็งไปยังเพื่อนร่วม
 งานของบุตร บิดามารดาจะคอยซักถามบุตรเกี่ยวกับหน้าที่การงาน ปัญหาในที่ทำงาน
 แต่ความสนใจของมารดาจะมีมากกว่าบิดา เพราะบิดามีสุขภาพไม่ค่อยสมบูรณ์ และ
 มารดาจะเป็นผู้คอยซักถามบุตรอยู่เสมอ ๆ โดยเฉพาะการซักถามบุตรชายซึ่งมักจะ
 เที่ยวเตร่นอกบ้านเป็นประจำ (ครัวเรือนที่ ๗)

(๒) การสันทนการ เนื่องจากบุตรเป็นผู้ใหญ่ทั้งหมดแล้ว บิดามารดาจึงมีใ้ใจเอาใจใส่เรื่องการเที่ยวเตร่ของบุตรเท่าใดนัก จะมีการตักเตือนแสดงความเป็นห่วงก็เฉพาะบุตรสาวเท่านั้น (คร่าวเรือนที่ ๖) แต่กรณีนี้บุตรสาวไม่ค่อยชอบเที่ยว ความเป็นห่วงของบิดามารดาก็ลดลงโดยลำดับ อาจจะมีการซักถามในบางครั้ง เมื่อมารดาต้องการทราบสถานที่ที่บุตรชายชอบไปเที่ยวเป็นประจำ ซึ่งในกรณีนี้บางทีก็กลายเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างมารดากับบุตรชาย เมื่อฝ่ายบุตรกลับเห็นวามารดาแสดงความห่วงกังวลจนเกินขอบเขต (คร่าวเรือนที่ ๗)

เพศ

(๑) บุคลิกภาพ ความแตกต่างทางบุคลิกภาพระหว่างบิดากับมารดา เช่น บิดามีความสุ่ม ใจเย็นและพูดน้อย กับมารดาซึ่งมักจะพูดจาหยอกล้อกับบุตรอยู่เสมอ ทำให้บุตรมีความเคารพยำเกรงบิดามากกว่า และการที่บุตรชายมีบุคลิกลักษณะคล้ายบิดา จึงทำให้สมาชิกอื่น ๆ ในบ้านรู้สึกเกรงใจและยำเกรงบุตรคนนั้นมากที่สุด (คร่าวเรือนที่ ๖) และการที่มารดาสนใจชีวิตประจำวันของบุตรทั้งนอกบ้านและในบ้าน และเชื่อมั่นในความคิดเห็นของคนมาก ตลอดจนเป็นคนเปิดเผยพูดจาตรงไปตรงมา ขณะที่บิดาเป็นคนสุภาพ เกรงขริม และมีความสุ่ม ไม่ชอบสนใจเรื่องส่วนตัวของบุตร บุตรจะมีบุคลิกที่คล้ายคลึงกับบิดา ความใกล้ชิดระหว่างพี่น้องจึงมีมาโดยตลอด (คร่าวเรือนที่ ๗)

(๒) การแบ่งงาน บิดามารดาเมื่ออาศัยอยู่กับบุตรโดยไม่มีบทบาทใด ๆ ทางเศรษฐกิจก็ต้องการแบ่งเบาภาระของบุตรโดยการช่วยเหลืองานบ้าน เช่น บิดาคอยดูแลเด็ก ขณะที่มารดาทำหน้าที่ทำความสะอาดบ้านและเสิร์ฟ ประกอบอาหาร เป็นต้น การที่มารดาต้องคอยช่วยเหลือบุตรเช่นนี้ เพราะเห็นว่า บุตรต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่และเลี้ยงตัวเอง หรือเลี้ยงครอบครัวด้วย บุตรสาวจะคอยช่วยเหลือมารดาเมื่อมีโอกาส เช่น ในวันหยุดประจำสัปดาห์ (คร่าวเรือนที่ ๖) ครอบครัวที่บิดามารดาไม่ตองคอยช่วยเหลือในการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งเป็นหลานของตน ทั้งนี้เพราะหลาน

เคิบโตแล้วไปโรงเรียนไต่เองแล้ว บิดามารดาจึงมีหน้าที่เฝ้าบ้านเพียงอย่างเดียว เพราะงานบ้านบุตรสาวได้รับผิดชอบเอง มารดาจะช่วยเหลือบ้างเป็นครั้งคราว เพราะต้องคอยดูแลสุขภาพโรคนัยไข้เจ็บของบิดาควย (ครัวเรือนที่ ๗)

(๓) การหาครุครองของบุตร บิดามารดามีไต่เข้มงวดกวัดขันแต่อย่างใด ในเรื่องการเลือกครุครองของบุตร เพราะเห็นว่าบุตรที่เคิบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ควรรับผิดชอบของเขาเอง (ครัวเรือนที่ ๖, ๗) แต่การที่มารดาเป็นห่วงและกังวลเรื่องของบุตรมาก จึงต้องการให้บุตรมีครุครองที่มีฐานะดีพอเลี้ยงครอบครัวได้ โดยไม่เคือคอรอน เมื่อไม่แน่ใจเท่าใดนักก็ต้องการมีส่วนช่วยเหลือบุตร ด้วยการเสนอให้บุตรนำครุครองคนมาอยู่รวมบ้านเดียวกัน (ครัวเรือนที่ ๗)

อาชีพ

(๑) การทำงาน ตำแหน่งของงานและรายได้ บิดามารดาซึ่งบุตรเป็นผู้หาเลี้ยงยอมไม่มีรายไต่แต่อย่างใด เพราะเป็นผู้ชราแล้ว บุตรจึงไม่ต้องการให้บิดามารดาทำงานอีกต่อไป บุตรที่รับผิดชอบการใช้จ่ายของครัวเรือนเป็นผู้ที่หารายไต่มากที่สุด (๘,๐๐๐ บาท) ในขณะที่บุตรคนอื่นหารายไต่เพียงพอเลี้ยงตัวเอง (๗๐๐ - ๘๕๐ บาท) การที่บุตรคนที่เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ยอมรับหน้าที่นี้เพราะเห็นว่าตนสามารถช่วยเหลือบิดามารดาไต่ตลอดจนญาติพี่น้องคนอื่น ๆ ที่เคือคอรอน การงานของบุตรคนนี้มีโอกาสได้รับการแต่งตั้งในระดับหัวหน้างานไต่ เพราะทำงานในธุรกิจการธนาคารของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ บางเคือนก็สามารถหารายไต่พิเศษเกินจำนวนเงินที่ประมาณโดยเฉลี่ยไว้ บุตรคนอื่นก็ทำงานในระดับลูกจ้างรายวันเท่านั้น จึงไม่มีส่วนช่วยเหลือเศรษฐกิจของครอบครัวแต่อย่างใด (ครัวเรือนที่ ๖) ครอบครัวที่บุตรยินดีรับภาระเศรษฐกิจของครอบครัวเอง เพราะถือว่าไต่ให้นำเอาครอบครัวของคนมาอยู่ควยกับบิดามารดา บุตรจึงเป็นผู้จัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้กับครอบครัวเป็นการตอบแทนการที่บิดามารดาไต่ไต่อาศัยอยู่ บิดาซึ่งมีรายไต่ประจำจากการเป็นข้าราชการบำนาญ (เคือนละประมาณ ๓,๐๐๐ บาท) และมารดาซึ่งค้าขายเล็ก ๆ

น้อย ๆ อยู่ที่บ้าน ก็มีรายได้ประจำเช่นกัน (เดือนละ ๕๐๐ บาท) บิดามารดาจึงไม่
 ต้องการให้บุตรซึ่งเป็นข้าราชการ มีรายได้พอเลี้ยงตัวเอง (ประมาณ ๓,๐๐๐ บาท)
 ทองแดงเงินรายได้จากสามีมาให้ตน การปฏิเสธไม่รับเงินของบิดามารดา นั้น ก็เพราะ
 เห็นว่าไม่มีความจำเป็นจะต้องใช้จ่ายแต่อย่างใด แมบุตรชายซึ่งเป็นข้าราชการ (เงิน
 เดือนประมาณ ๒,๕๐๐ บาท) จะแบ่งให้บิดามารดา ก็ไม่ยอมรับ ตำแหน่งการงานของ
 บุตรนั้น เป็นเพียงข้าราชการระดับกลาง บุตรชายจะมีโอกาสดีกว่าบุตรสาว ซึ่งรับ
 ราชการโดยมีอาชีพกร ทั้งนี้ เพราะบุตรชายมีความสามารถในการสอบเลื่อนชั้นได้
 บ่อยครั้ง (ครัวเรือนที่ ๗)

(๒) อาชีพของบิดามารดา กับแนวทางการเลือกประกอบอาชีพของ
บุตร การที่บิดาให้โอกาสแก่บุตรในการเลือกอาชีพ บุตรจึงหันไปประกอบอาชีพที่แตก
 ต่างจากบิดามารดาตามความรู้ความสามารถทั้ง ๆ ที่แม้ว่าอาชีพของบุตร (ช่างเย็บผ้า)
 จะทำรายได้น้อยกว่าอาชีพของบิดา (พนักงานของรัฐวิสาหกิจ) แต่การที่บุตรมีอาชีพที่
 แตกต่าง (พนักงานธนาคาร) จากอาชีพของบิดา แต่สามารถทำรายได้มากกว่าบิดาทำให้
 มารดาเชื่อถือในความสามารถของบุตร (ครัวเรือนที่ ๖) การที่บิดามักชี้แนะแนว
 การเลือกประกอบอาชีพของบุตรโดยมารดาเป็นผู้สนับสนุนด้วย บุตรจึงมีอาชีพเดียวกับ
 บิดา (รับราชการ) แม้จะเห็นว่ารายได้น้อยกว่าการประกอบอาชีพในธุรกิจเอกชน
 แต่เมื่อเห็นความสุขสบายตามอัธยาศัยของบิดามารดาแล้ว ก็ไม่มีความคิดที่จะเปลี่ยนอา-
 ชีพแต่อย่างใด (ครัวเรือนที่ ๗)

(๓) ทรัพย์สินสมบัติ การที่บิดามีบุตรหลายคนทรัพย์สินสมบัติที่เคยมีมาแต่
 เดิม เช่นที่ดินก็ขายเพื่อนำเงินมาแบ่งให้กับบุตรซึ่งประสบกับความเดือดร้อน ใดแก่บุตร
 คนโตซึ่งตกพุ่มหมายต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูบุตรถึง ๔ คน บุตรที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ก็
 ต้องสะสมเงินทอง เพื่อซื้อหาทรัพย์สินสมบัติของตนเอง หรือให้ครอบครัวใหม่ เครื่อง
 อำนวยความสะดวกที่มีอยู่ในบ้านก็เป็นเพียงสิ่งจำเป็น เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ และไม่
 มีราคาล่างวณนัก เพราะเป็นของเก่า ทรัพย์สินอื่น ๆ ไม่มีเลย (ครัวเรือนที่ ๖)

ครอบครัวที่มีฐานะพอมีพอกิน และมีจำนวนบุตรน้อย ยิ่งมารดาชอบสะสมของมีค่า เช่น ทองรูปพรรณ แขนงสังที่คืนให้แก่บุตร และเครื่องใช้ไม่สอยตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกในบาน เช่น ตู้เย็น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น บิดามารดาจึงได้จัดแบ่งทรัพย์สินให้กับบุตรเป็นที่ดินที่กำลังทำสัญญาซื้อขายให้กับบุตรชาย ส่วนบุตรสาวก็ได้รับที่ดินและบ้านที่อยู่ปัจจุบัน ส่วนสิ่งของเครื่องใช้ภายในบานยังไม่ได้จัดแบ่ง เพราะบิดามารดาเห็นว่ายังอยู่รวมกัน (ครัวเรือนที่ ๗)

(๘) การเลื่อนชั้นทางสังคม บุตรซึ่งไม่อาจจะหาอาชีพอื่นที่ทำรายได้พอเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ความเป็นอยู่ของบุตร จึงไม่แตกต่างกับครอบครัวเดิม แต่อย่างไรก็ตาม บุตรบางคนที่สามารถอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาและญาติสนิทคนอื่นได้ด้วยความสุขสบายกว่าแต่ก่อน ความสามารถของบุตรคนนี้จึงเป็นที่พึ่งของทุกคนได้มาก (ครัวเรือนที่ ๖) และการที่บุตรซึ่งมีฐานะดีกว่าบิดามารดาเมื่อแต่งงานมีเหย้ามีเรือน และยังอยู่กับบิดามารดา ความเป็นอยู่ของบิดามารดาก็สุขสบาย เพราะไม่ต้องคอยช่วยเหลือบุตร เช่น แต่ก่อน ยิ่งบุตรสามารถเลื่อนฐานะของคนได้ เพราะมีผู้อุปการะซึ่งมีหน้าที่การงานรู้จักคนในวงสังคมกว้างขวางกว่า บุตรก็ยอมรับรู้จักคนวงนอกมากขึ้นความรับผิดชอบนอกบ้านจึงกลายเป็นหน้าที่ของบุตร ทั้งที่แต่งงานแล้วและยังเป็นโสด เพราะเป็นผู้ใหญ่ผู้ตัดสินใจเองได้ทุกอย่างแล้ว (ครัวเรือนที่ ๗)

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือในรูปแบบของการให้สิ่งของ บุตรจะเป็นฝ่ายให้บิดามารดา เพราะบุตรต้องทำงานนอกบ้านและเป็นผู้หาซื้อของใช้ประจำบ้านอยู่แล้ว บุตรจะให้บิดามารดาในทุกโอกาสและสม่ำเสมอ (ครัวเรือนที่ ๖, ๗)

(๒) ความช่วยเหลือในรูปแบบของการให้เงิน บุตรจะเป็นฝ่ายให้บิดามารดา เพราะเห็นว่าบิดามารดาไม่ได้ทำงานแล้ว หน้าที่เลี้ยงดูยอมเป็นของบุตรฝ่ายเดียว และการให้เงินนั้นเป็นการให้ประจำ จะให้มากก็เนื่องในโอกาสสำคัญ เช่น

ปีใหม่ บิณฑูการคองมีหน้าทีรับผิดชอบงานบ้านควยแล้ว บุตรจะตองคอยรับผิดชอบ
เรื่องจำนวนเงินที่พอเพียงแก่ค่าใช้จ่ายของครอบครัว (ครัวเรือนที่ ๖) ส่วนบิดา
มารดาที่ไม่ยอมรับเงินจากบุตรก็เพราะมีรายได้ของตัวเองพอเลี้ยงตัวเองได้ จึง
ไม่ตองการรบกวนบุตรแต่อย่างใด บุตรจึงให้เงินแก่บิดามารดาโดยตรงไม่คอยได้
มักจะแปรรูปเป็นสังของ หรืออาจจะฝากเงินไว้ให้บิดามารดาจ่ายค่าซ่อมแซมบ้าน
เป็นต้น (ครัวเรือนที่ ๗)

(๓) การเลี้ยงดูเด็ก บิดามารดาที่อยู่บ้านจะช่วยเหลือบุตรไคอย่าง
ดี ในการดูแลหลานของตน แมวหลานจะเติบโตเขาเรียนแล้วก็ตาม บิดามารดา
สามารถเป็นหูเป็นตาแทนพ่อแม่ของเด็กได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมารดาของเด็ก
ตองทำงานนอกบ้าน (ครัวเรือนที่ ๖, ๗)

(๔) การรักษาพยาบาล บิดามารดาจะช่วยเหลือเรื่องการเจ็บ
ป่วยของบุตร มิไคปรึกษาบ่นแต่อย่างใด แมวภาระทางบ้านเกี่ยวกับงานบ้านจะมีมาก
เพียงไรก็ตาม (ครัวเรือนที่ ๖) แตกรณีทีบิดาเจ็บป่วยอยู่เสมอ บุตรสาวจะช่วยเหลือเป็น
รับภาระแบ่งเบาแทนมารดาไคตามโอกาส (ครัวเรือนที่ ๗)

(๕) เมื่อบุตรเคารพเชื่อฟังบิดามารดาเป็นอยางดี บิดามารดาจึง
ตองการให้คำแนะนำแก่บุตร ในเรื่องทีความบุตรจะทำตาม เช่น รายจ่ายทีจำเป็น
ของครอบครัว การซื้อสังของ เครื่องใช้ทีจำเป็นของบ้าน การอบรมดูแลเด็ก (ครัว-
เรือนที่ ๖, ๗)

๑.๓ ระดับบุตรของหัวหน้าครัวเรือนบุตร

การศึกษาและการอบรมเลี้ยงดู หน้าทีของบิดามารดาทีจะให้การศึกษาแก่
บุตรในครอบครัวของกุสมรสหนุ่มสาว ยอมตองการให้บุตรไครับการศึกษาระดับสูง
ตามความสามารถของบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสูงกว่าบิดามารดา ความตองการ
ของบิดามารดาเห็นพ้องกันตั้งแต่บุตรเกิด (ครัวเรือนที่ ๔, ๕) ยิ่งครอบครัวทีบุตร

เพิ่งเข้าเรียน บิคารมารคาก็เพิ่มความสนใจการไปโรงเรียน การเล่าเรียนของบุตร
โดยลำดับ (คร่าวเรื่อนที่ ๕)

ครอบครัวที่เพิ่งมีบุตร บิคารมารคายอมทุ่มเทเอาใจใส่ให้กับบุตรมาก ยิ่ง
บิคารมารคาไม่ชอบเที่ยวเตร่อยู่แล้ว จึงมีความใกล้ชิดกับบุตรมาก กรณีที่ฝากให้ยาย
เป็นผู้เลี้ยงดู เมื่อบิคารมารคาต้องทำงานนอกบ้าน บิคารมารคาเกรงว่าบุตรจะมีนิสัย
เคยตัว เพราะการตามใจของยาย เช่น ในกรณีการเลี้ยงดูบุตรคนสุดท้ายของยาย
มารคาจึงต้องพยายามใกล้ชิดกับบุตรมากที่สุด เพราะอย่างน้อยที่สุดก็เพื่อให้บุตรคุ้นเคย
กับมารคาตั้งแต่เล็กจนโตจะทำให้การฝึกอบรมนิสัยใจคอของบุตรได้ง่ายขึ้น (คร่าวเรื่อน
ที่ ๔)

หากบทบาทของตายายหรือปู่ย่ามีมากในการช่วยเลี้ยงดูอบรมหลาน บิคา
มารคาของเด็กไม่ค่อยมีสิทธิ์มีเสียงในการแสดงความคิดเห็น เรื่องการฝึกอบรมบุตร
ตามที่ตนต้องการ บิคารมารคาจะสามารถแสดงบทบาทของตนได้เต็มที่เมื่อบุตรถึงวัย
เข้าเรียนแล้ว แต่การลงโทษของบุตรมักจะกระทำหลังปู่ย่า เพื่อเลี่ยงการกักตัก
ที่มักจะเกิดขึ้นเสมอ ๆ หากกระทำต่อหน้าโดยตรง (คร่าวเรื่อนที่ ๕)

(๑) การคบเพื่อน เนื่องจากบุตรยังเล็กมาก บิคารมารคาจึงไม่
สนใจเรื่องนี้จนกว่าบุตรจะเติบโตสามารถเข้าใจ ความประสงค์ของบิคารมารคาได้
แล้ว แต่ความต้องการของบิคารมารคานั้น ต้องการควบคุมความประพฤติของบุตร ใน
เรื่องการคบเพื่อน เพราะต้องการให้บุตรประพฤตินอยู่ในกรอบประเพณีและโอวาท
(คร่าวเรื่อนที่ ๔, ๕)

(๒) การสันตนาการ บิคารมารคาเป็นผู้พาบุตรไปเที่ยวเตร่นอก
บ้านตามโอกาสเช่น พาไปเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องวงนอกครัวเรื่อน (คร่าวเรื่อนที่ ๔)
บุตรซึ่งเติบโตพอรู้เรื่องแล้ว เมื่อบิคาไม่ค่อยมีโอกาสว่างที่จะอยู่บ้านกับบุตร
เพราะต้องคอยดูแลเรือกสวนไร่นาให้กับปู่ย่าของหลาน มารคาจะทำหน้าที่ดานการ

สันทนการแก่บุตรแทนบิดา ความใกล้ชิดระหว่างมารดากับบุตรในกรณีนี้จึงเห็นได้ชัด
(ครัวเรือนที่ ๘)

เพศ

(๑) บุคลิกภาพ เมื่อปู่ย่าตายายตามใจหลานมากแม่บิดามารดา
ของเด็กเห็นว่าเป็นการฝึกนิสัยเคยตัวให้แก่บุตร แต่บิดาซึ่งเป็นสมาชิกใหม่ของครอบ-
ครัวก็ไม่กล้าแสดงออกถึงความเค็ดขาด เข้มงวดในการฝึกให้บุตรรู้จักเกรงกลัวได้
มากนัก เพราะเกรงใจปู่ย่าตายายของเด็ก เกรงว่าการกระทำหรือวาจาจากหลาน
บุตรจะไม่เป็นที่สออารมณ์ของปู่ย่าตายายของเด็ก (ครัวเรือนที่ ๘, ๙) แต่บิดามารดา
มารดาซึ่งเป็นสมาชิกเดิมของครอบครัวสามารถคัดค้าน ความคิดเห็นของปู่ย่าตายาย
ของเด็กได้ในฐานะที่เป็นบิดามารดา บุตรจะรู้สึกเกรงกลัวเมื่อบิดามารดาแสดงออก
คานอารมณ์อย่างเปิดเผย ทั้งโดยการกระทำ เช่น การเมียนตี และวาจา เช่นการ
ตำหนิด้วยเสียงดัง ตลอดจนมีความเข้มงวด เล่นหัวกับบุตรในบางโอกาส และไม่ยอม
ตามใจบุตรเหมือนปู่ย่าตายายของเด็ก (ครัวเรือนที่ ๘, ๙)

(๒) การแบ่งงาน เมื่อบุตรยังไม่อาจช่วยเหลืองานบ้านแก่บิดา
มารดาได้ ทั้งบิดามารดาจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบแก่บุตรเพียงฝ่ายเดียว ในการ
ช่วยเหลือบุตรทุก ๆ อย่าง (ครัวเรือนที่ ๘, ๙) มารดาซึ่งทำหน้าที่เป็นแม่บ้านเพียง
อย่างเดียวจะเป็นผู้ใกล้ชิดช่วยเหลือและคอยเป็นชู้ระกับบุตรได้มากที่สุด (ครัวเรือน
ที่ ๘)

(๓) การหาคุ้มครองของบุตร บิดามารดาซึ่งชอบพอกันเอง ย่อมไม่
ต้องการกาวกายเรื่องส่วนตัวของบุตร ยินดีให้บุตรเลือกคุ้มครองของตนเอง บิดามาร-
ดาสามารถยืนยันความเห็นเช่นนี้ว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ แม้เมื่อบุตรเติบโต
เป็นผู้ใหญ่แล้วก็ตาม (ครัวเรือนที่ ๘, ๙)

อาชีพ

(๑) การทำงาน ตำแหน่งของงานและรายได้ จะกล่าวถึงในหัวข้อของสามี/ภรรยา ในครัวเรือนของครอบครัวขยาย เพราะไม่มีข้อเปรียบเทียบระหว่างบิดามารดาและบุตร เนื่องจากบุตรยังเล็กมาก

(๒) อาชีพของบิดามารดากับแนวทางการเลือกประกอบอาชีพบุตร ไม่อาจกล่าวถึงได้ เพราะครัวเรือนตัวอย่างเป็นครอบครัวของคู่สมรสหนุ่มสาว จำนวนบุตรมีน้อยและยังเล็กมาก บางคนก็ยังไม่ถึงเกณฑ์เรียนด้วย

(๓) ทรัพย์สินสมบัติ ครอบครัวที่บิดามารดาเป็นผู้สร้างฐานะร่วมกัน และยังไม่มียุติบัตรที่ดินที่มากมายนัก นอกจากบ้านซึ่งปลูกในที่ดินของตายายอันไม่ได้ระบุไว้ว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของใคร และที่ดินแปลงหนึ่งซึ่งเป็นทรัพย์สินมรดกของมารดา ซึ่งมารดายังไม่ต้องการมอบให้กับบุตรคนปัจจุบัน เนื่องจากต้องการมีบุตรอีก ทรัพย์สินจึงจะทำการจัดแบ่งภายหลังเมื่อบุตรโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว และในระยณะนั้นก็คาดว่าจะมีสมบัติอันใดมากกว่าที่มีอยู่ปัจจุบัน (ครัวเรือนที่ ๘)

กรณีแม่บิดามารดาจะเกิดในครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวยก็ตาม แต่เนื่องจากยังอาศัยอยู่ในครอบครัวเดิม ทรัพย์สินก็ยังไม่ได้แบ่งแยก ทรัพย์สินส่วนตัวของบิดามารดาซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มากก็ยังไม่ค่อยมี เพราะส่วนใหญ่จะใช้จ่ายประโยชน์ร่วมกันในระหว่างญาติพี่น้องที่อยู่รวมบ้านเดียวกัน (ครัวเรือนที่ ๘)

(๔) การเดินทาง จะพูดในหัวข้อสามี/ภรรยา ในครัวเรือนของครอบครัวขยาย ค่ายเหตุผลเดียวกันกับข้อ (๑)

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

เป็นการให้จากบิดามารดาแก่บุตรฝ่ายเดียว เพราะบุตรยังเล็กมาก แต่ก็มีสิ่งที่น่าสังเกตได้ดังนี้ คือ

(๑) ความช่วยเหลือในรูปการให้สิ่งของ บิดามารดาจะเป็นฝ่ายให้บุตรอย่างสม่ำเสมอ เช่น เสื้อผ้า ของเล่น โดยคำนึงถึงเทศกาลและโอกาสสำคัญๆ

ด้วย เช่น ปีใหม่ และวันเกิด (ครัวเรือนที่ ๘) และให้บุตรโดยไม่ให้ความสนใจใด ๆ ในเทศกาลสำคัญ และมีได้เป็นการให้พร่าเพื่อนัก สิ่งของที่ให้แก่เด็กเสื่อผ้า (ครัวเรือนที่ ๘)

(๒) ความช่วยเหลือในรูปของการให้เงิน มารดาจะเป็นผู้ให้บุตรเป็นจำนวนเงินเล็กน้อยเท่านั้น เมื่อบุตรไปโรงเรียน (ครัวเรือนที่ ๘)

(๓) การรักษาพยาบาล มารดาจะเป็นผู้เอาใจใส่ดูแลเมื่อบุตรเจ็บป่วย ด้วยมีความกังวลต่อสุขภาพโรคร้ายไข้เจ็บของบุตรมากที่สุด (ครัวเรือนที่ ๘, ๘)

(๔) การให้คำแนะนำปรึกษา มารดาจะสอนเรื่องมรรยาททางสังคมให้บุตรพร้อมกับแนะนำความถูกต้อง ถึงการแสดงออกระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เมื่อบุตรรู้จักพื้นฐานการฝึกอบรมมาจากโรงเรียนบ้างแล้ว (ครัวเรือนที่ ๘)

๒. พี่น้อง

๒.๑ ระดับบุตรของหัวหน้าครัวเรือน

อายุ

(๑) การเคารพเชื่อฟัง ครอบครัวยุคใหม่ที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน เพราะพี่ (อายุ ๑๔ ปี) เป็นพี่ของน้อง (อายุ ๘ ปี) ได้เสมอตามที่น้องร้องขอ แต่เนื่องจากการวางตัวของพี่เป็นแบบเพื่อนมากกว่าคือ น้องสามารถเข้าหาพี่ได้ ในบางครั้งน้องก็โต้แย้งกับพี่ได้ ปกติแล้วน้องจะไม่กล้าทำ เมื่ออยู่ต่อหน้าบิดามารดา น้องจะเชื่อฟังพี่เป็นอย่างดีในเรื่องที่น้องแน่ใจว่าพี่สามารถช่วยเหลือได้ เช่น การไปเที่ยวเตร่นอกบ้าน ปัญหาเรื่องการเรียนได้แก่การขอร้องให้พี่ช่วยสอนการบ้านให้ (ครัวเรือนที่ ๘) แต่ในกรณีแม่พี่น้องจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากเพราะอยู่ในวัยไล่เลี่ยกัน และพึ่งพาอาศัยกันได้ง่าย แต่การที่น้อง ๆ ต้องให้ความเกรงใจและมีความยำเกรงพี่คนโตมากที่สุด (อายุ ๓๑ ปี) ก็เพราะพี่คนโตวางตัวอย่างเคร่งขมึนคอยเป็นที่ปรึกษาให้แก่อน้อง ๆ (อายุ ๒๒ - ๒๔ ปี) และเมื่อคำหนักใจของน้อง ๆ บิดามารดาก็เห็น

ชอบด้วย โดยเฉพาะมารดาได้มอบสิทธิการปกครองน้อง ๆ ให้แก่พี่คนโต น้อง ๆ จึงต้องอยู่ในโอวาทไม่กล้าเถียงพี่คนโตแต่ประการใด (คร่าวเรือนที่ ๘) หากพี่สาว เป็นบุตรคนโต (อายุ ๓๓ ปี) ปกครองน้อง ๆ ไม่ได้ พี่ชายคนรอง (อายุ ๓๐ ปี) ซึ่งมีอารมณ์ฉุนเฉียวง่ายและตัดสินใจเร็ว ตลอดจนมีความเชื่อมั่นตนเองมาก ทำหน้าที่ปกครองน้อง ๆ (อายุ ๒๐ - ๒๕ ปี) อย่างเด็ดขาด โดยที่บิดามารดาถืออนุญาตน้องจึงมีความยำเกรงมาก (คร่าวเรือนที่ ๘)

(๒) หน้าที่และความรับผิดชอบ พี่ซึ่งเรียนดีจะทำหน้าที่เป็นครูให้กับน้องเมื่อน้องมีปัญหาตาม นอกจากนั้นแล้วพี่ยังต้องคอยดูแลน้อง ตามที่บิดามารดามอบหมาย เช่น พาน้องไปเที่ยวเตร่นอกบ้าน รับน้องกลับจากโรงเรียน ความช่วยเหลือระหว่างกันก็มีคือ งานบ้านซึ่งมักจะแบ่งแยกกว่าประเภทใดควรเป็นของชาย หรือหญิง การจัดแบ่งนี้ทำโดยความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย แต่ส่วนใหญ่แล้วน้องสาวจะทำมากกว่าพี่ชาย (คร่าวเรือนที่ ๘) และการที่พี่น้องเพศเดียวกันมีความเอื้อเฟื้อต่อกันสม่ำเสมอ หน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันก็คือ งานบ้านนั่นเอง ไม่มีใครคำนึงถึงความได้เปรียบเสียเปรียบแต่อย่างใด มีความรักใคร่กลมเกลียวกันเป็นอันมาก (คร่าวเรือนที่ ๘) สำหรับพี่คนโตซึ่งเป็นฝ่ายเอื้อเฟื้อแก่อน้องมาโดยตลอด ความรับผิดชอบจะมีมากโดยเฉพาะงานบ้านทั้งนี้ เพราะนอกจากจะอยู่บ้านตลอดเวลาแล้วยังเป็นบุตรสาวคนเดียวของครอบครัวด้วย น้อง ๆ จะรับผิดชอบงานเมื่อพี่สาวได้ขอร้องได้แก่ ศึกษาคูหาข้อสอบนอก คูหาเรื่องสวนและเก็บผลผลิตจากสวนแทนบิดามารดา (คร่าวเรือนที่ ๘)

การศึกษา พี่ที่เรียนดีและมีการศึกษาสูงกว่าน้อง นอกจากจะเป็นที่พึ่งของน้องแล้วจะทำให้น้องรู้จักศรัทธาในตัวพี่ด้วย การที่ทั้งพี่และน้องกำลังศึกษาอยู่อย่างขมักเขม้นทั้งคู่ ความแตกต่างทางระดับการศึกษา (มัธยมศึกษาและประถมศึกษา) มิได้เป็นสาเหตุสำคัญแต่ประการใด ในการลดทอนติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างพี่น้อง เพราะมีการช่วยเหลือและพูดคุยเรื่องปัญหาการเรียนอยู่เสมอ (คร่าวเรือนที่ ๘)

แต่การที่พี่น้องไม่อาจจะพึ่งพากันในเรื่องการศึกษา ก็เพราะได้เล่าเรียนกันมาในสาขาวิชาที่แตกต่างกัน พี่น้องคนใดที่สามารถแสดงความสามารถทางการศึกษาให้เป็นที่ประจักษ์ เช่น จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อ จบการศึกษาจากต่างประเทศ พี่น้องคนนั้นก็ย่อมจะได้รับการยกย่องอย่างไรก็ดี การศึกษาของพี่คนโตที่ค่อนข้างวาง (อาชีวศึกษา) มิได้เป็นอุปสรรคแต่อย่างใดในความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับน้อง ๆ ซึ่งจบการศึกษาสูงกว่า (อุดมศึกษา) หรือที่กำลังศึกษาอยู่ เพราะไม่มีการคุยโอ้อวดกันอย่างใด ในเรื่องความสามารถทางการศึกษา (คร่าวเรือนที่ ๘) การที่พี่มีการศึกษาค่อนข้างวาง (ประถมศึกษา) น้อง (มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา) พี่กลับเห็นว่า เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจแทนน้องที่มีการศึกษาคีกว่าตนไม่ได้เป็นการอิจฉาริษยาแต่อย่างใด เพราะการศึกษาที่ตนได้รับระดับนี้ ก็เพราะเป็นความต้องการของตนเองในขณะนั้นด้วย สำหรับน้องที่มีการศึกษาระดับสูงสุดในครอบครัว ก็ไม่อาจวางตนเหนือกว่าพี่ได้ เพราะยังคงยอมรับความอาวุโสของพี่ และการปรึกษาหารือระหว่างพี่น้องในเรื่องการเรียนก็ย่อมไม่มี เพราะต่างระดับการศึกษา (คร่าวเรือนที่ ๘)

อาชีพ

พบเฉพาะในคร่าวเรือนที่ ๘ และ ๙

(๑) รายได้ พี่น้องที่มีรายได้เท่า ๆ กัน (ประมาณ ๒,๐๐๐ บาท) ก็เพราะมีการศึกษาเท่าเทียมกัน และประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน (รับราชการ) กรณีที่แนวทางการศึกษาของพี่จะต่ำกว่าของน้อง แต่สามารถหารายได้ได้เท่าเทียมกับน้องก็เพราะประกอบอาชีพต่างกับของน้อง คือ รับจ้างในธุรกิจเอกชน การที่พี่น้องมีรายได้พอใช้จ่ายสำหรับตนเอง การรบกวนเรื่องเงินทองระหว่างกันก็ไม่ค่อยมี (คร่าวเรือนที่ ๘) กรณีที่น้องสามารถหารายได้ (ประมาณ ๒,๐๐๐ บาท) ได้มากกว่าพี่ (ประมาณ ๑,๕๐๐ บาท) ซึ่งเป็นจำนวนไม่มากนัก ก็เพราะน้องทำธุรกิจ เอกชน ขณะที่พี่รับราชการ แต่ความช่วยเหลือเรื่องการ

เงินระหว่างกันไม่มีเพราะมีครอบครัวแล้ว น้องจึงไม่ต้องการภรรยาที่แท้ยกใด
(คร่าวเรือนที่ ๕)

(๒) การทำงาน พี่น้องที่ทำงานทั้งในอาชีพเดียวกัน หรือต่าง
อาชีพกัน เมื่ออยู่ในตำแหน่งระดับเดียวกัน การพูดคุยปรึกษาเรื่องงานกันก็มักจะได้
แย้งกัน พี่คนที่ตำแหน่งงานสูงกว่าเมื่อออกความเห็นใด ๆ เรื่องการงานแล้วทุกคน
ยอมยอมเชื่อฟังความคิดเห็น (คร่าวเรือนที่ ๕) แต่ในงานต่างประเภทซึ่งน้องมีตำแหน่ง
งานสูงกว่าพี่ การปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน ไม่มีผู้ใดเชื่อฟังใครเพียงแต่รับฟังความ
เห็นต่อกันเท่านั้น (คร่าวเรือนที่ ๕)

(๓) การเลื่อนขั้นทางสังคม พี่น้องคนที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรง
ตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงาน ได้เลื่อนขั้นเงินเดือน ความสามารถเช่นนี้ยอมเป็นที่เลื่อม
ใสแก่พี่น้องคนอื่น ๆ แต่ความสัมพันธ์และการวางตัวยังเหมือนเดิม (คร่าวเรือนที่ ๕)
แต่หากการทำงานของพี่น้องแต่ละคน ถือเอาเพียงวัดสถานภาพจากรายได้ เมื่อ
เงินรายได้ที่ใครรับได้เสียกัน แม้ตำแหน่งของงานของคนใดจะเลื่อนขึ้น ก็ยังไม่มีกา
ยอมรับจนกว่ารายได้ที่เป็นตัวเงินจะต่างกันมาก แต่ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องก็ยัง
ไม่ได้เปลี่ยนแปลง เพราะมีโอกาสพูดคุยกันเสมอ (คร่าวเรือนที่ ๕)

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือในรูปของการให้สิ่งของ ทั้งพี่และน้องจะเป็น
ฝ่ายให้ซึ่งกันและกัน โดยมีใครคำนึงถึงโอกาสสำคัญแต่ยกใด สิ่งของดังกล่าวมิได้
เป็นของมี ราคาแพงมักเป็นของใช้ เครื่องประดับ (คร่าวเรือนที่ ๕) ครอบครัว
ที่พี่สาวเป็นผู้เอาใจใส่น้องมาก เมื่อมีโอกาสออกไปจ่ายของนอกบ้านก็มักจะซื้อเสื้อผ้า
สำเร็จรูปให้กับน้องชาย และเป็นกาให้ของเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งก็ไม่บ่อยครั้งนัก
(คร่าวเรือนที่ ๕)

(๒) ความช่วยเหลือในรูปแบบของการให้เงิน ปกติแล้วที่จะเป็นฝ่ายให้ของหากน้องเป็นฝ่ายขอ อาจจะในรูปแบบการหยิบยืมหรือการขอลอยก็ตาม แม้ว่าพี่จะมีให้แต่ไม่เพียงพอตามที่น้องขอร้องก็ตาม พี่ก็สามารถช่วยเหลือน้องจนสุดความสามารถ (คร่าวเรือนที่ ๘, ๙) บางทีพี่ก็จะไปหยิบยืมคนอื่นให้หากไม่กล้ารับความมีคามารดา (คร่าวเรือนที่ ๙)

(๓) การเลี้ยงดูเด็ก น้องจะเป็นฝ่ายช่วยเลี้ยงดูบุตรของพี่ให้ได้ โดยที่พี่ไม่คองขอร้องแต่ประการใด ทั้งนี้ เพราะเป็นนิสัยเอื้อเฟื้ออย่างหนึ่งของคนไทยนั่นเอง (คร่าวเรือนที่ ๘) กรณีที่พี่และน้องต่างก็มีบุตร พี่จะเป็นฝ่ายดูแลทั้งบุตรของตนและบุตรของน้อง เพราะเห็นว่าการทำงานนอกบ้านด้วย ในขณะที่ตนอยู่บ้านจึงเห็นว่าพอช่วยเหลือกันได้ น้องก็ยังเป็นโสภักจะช่วยดูแลได้เช่นกัน แต่เป็นเพียงบางโอกาสเท่านั้น (คร่าวเรือนที่ ๙)

(๔) การรักษาพยาบาล พี่จะเป็นฝ่ายเอาใจใส่น้องอย่างดี (คร่าวเรือนที่ ๘, ๙) แทนองก็คอยแทนที่บ้างเมื่อพี่เจ็บป่วย (คร่าวเรือนที่ ๘) แต่การที่พี่เมื่อเจ็บป่วยแล้วน้องไม่ค่อยมีโอกาสเอาใจใส่ต่อสุขภาพโรภภัยไข้เจ็บของพี่ เพราะเห็นว่าคุณสมรสของพี่ก็ยอมมีหน้าหน้าอยู่แล้ว (คร่าวเรือนที่ ๙)

(๕) การให้คำแนะนำปรึกษา พี่ที่น้อง ๆ ให้ความเคารพยำเกรง จะเป็นที่ปรึกษาที่ดีที่สุดสำหรับน้อง ๆ ในทุก ๆ เรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางตัวต่อเพื่อนร่วมงาน การคบเพื่อน (คร่าวเรือนที่ ๘) แต่พี่ที่น้องเกรงกลัวน้องจะไม่ค่อยยอมปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับความประพฤติผิดส่วนตัวของตนจะปรึกษาเรื่องนี้กับพี่ที่น้องเกรงใจเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะน้องต้องการคำแนะนำที่ปลอดประโลม ไม่ใช่ลักษณะการลงโทษที่รุนแรงหรือการตำหนิติเตียนที่ไม่ได้หาทางออกให้ (คร่าวเรือนที่ ๙)

๒.๒ ระคับพี่น้องของหัวหน้าคร่าวเรือน

อายุ

(๑) การเคารพเชือฟัง ครอบคร่าวที่พี่ (อายุ ๔๔ ปี) ต้อง

ฟังปานอง (อายุ ๒๕ ปี) มากในการเลี้ยงดูทั้งคนและบุตร การวางตัวของน้องเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดเพราะเมื่อน้องยังคงเคารพพ่ออย่างเสมอคนเสมอปลาย โดยให้ความเคารพแก่พี่ในฐานะผู้อาวุโสกว่าพี่ก็ยอมเกรงใจน้อง บทบาทของพี่นั้นมิได้แสดงออกถึงความมีอำนาจเหนือน้องแต่อย่างใด (ครัวเรือนที่ ๖) ส่วนครอบครัวที่พี่ (อายุ ๓๕ ปี) เป็นผู้รับผิดชอบภาระรายจ่ายของครอบครัว น้อง (อายุ ๓๓ ปี) ซึ่งมีได้มีส่วนช่วยเหลือคานเศรษฐกิจแก่ประการใด การปฏิบัติของน้องที่มีต่อพี่ยอมแสดงความเกรงใจและความเคารพอย่างเปิดเผย (ครัวเรือนที่ ๗)

(๒) หน้าที่และความรับผิดชอบ เมื่อน้องเป็นผู้อุปการะพี่และบุตรได้ พี่จึงเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องภาระทางบ้านร่วมกับบิดามารดา โดยเฉพาะการควบคุมบุตรให้รู้จักช่วยเหลืองานบ้าน และอบรมให้บุตรของตนรู้ถึงความสำคัญของนาในฐานะผู้เป็นหลักใหญ่ของครัวเรือน ความรับผิดชอบของน้องจึงมีอยู่ประการเดียว คือ คานเศรษฐกิจ ในขณะที่พี่แม้ว่าจะทำงานนอกบ้านด้วย แต่ไม่เพียงพอ พี่ที่เป็นโสดยอมไม่เป็นภาระแก่อน้อง เพราะสามารถจำกัดค่าใช้จ่ายของตนเองได้ แต่พี่ที่มีบุตรกำลังศึกษาอยู่ทั้งหมด (๔ คน) ยอมเป็นภาระหนักของน้องในฐานะหัวหน้าครัวเรือนที่ต้องส่งเสียคานการศึกษาของหลาน (ครัวเรือนที่ ๖) แต่กรณีนี้น้องจบการศึกษามีงานทำ มีรายได้ของตัวเองแล้ว แม้จะมาอาศัยอยู่กับพี่ก็ไม่ได้เป็นภาระของพี่แต่อย่างใด เพราะรับผิดชอบตัวเองได้ พี่จะต้องรับภาระตามหน้าที่คือเรื่องเศรษฐกิจภายในบ้าน เพราะมีครอบครัวแล้วนำมาอยู่กับครอบครัวเดิม (ครัวเรือนที่ ๗)

การศึกษา ความแตกต่างทางการศึกษาระหว่างพี่กับน้องนั้น กรณีที่น้องมีการศึกษาระดับสูงกว่าพี่ เพราะมีความตั้งใจเรียนมากกว่า และประกอบกับความคาดหวังของบิดามารดาด้วย การศึกษาที่ต่างกันไม่ได้ทำให้น้องไม่เชื่อฟังความคิดเห็นของพี่แต่ประการใด ระดับการศึกษาของน้อง (อุดมศึกษา) และของพี่ (ประถมศึกษา) ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ในคานความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างพี่น้อง และพี่ได้นำเอาการศึกษาของน้องเป็นแบบอย่างในการสอนบุตร ให้รู้จักความ

กาวหนาของชีวิตอนาคตอีกด้วย (ครัวเรือนที่ ๖) สำหรับพี่น้องที่มีการศึกษาระดับเดียวกัน (อุดมศึกษา) การหาคู่ปรักษาหรือกันระหว่างพี่น้องโดยเฉพาะเมื่อที่ปรักษาเรื่องการเรียนรู้ของบุตรกับน้องในบางโอกาส ก็มีความเข้าใจกันโดยง่าย เพราะพื้นฐานความรู้ไม่แตกต่างกัน และในบางครั้งน้องสามารถช่วยพี่สอนหนังสือให้หลานได้ ทำให้ความใกล้ชิดกับญาติภายในครัวเรือนมีมากขึ้นและแน่นแฟ้น (ครัวเรือนที่ ๗)

อาชีพ

(๑) รายได้ น้องซึ่งมีรายไคมากกว่าพี่ เพราะมีอาชีพที่กาวหนากว่า (ทำงานธุรกิจการธนาคารพาณิชย์) รายไคของน้อง (ประมาณ ๘,๐๐๐ บาท) สามารถจะอุปถัมภ์ค้ำจุนพี่ซึ่งมีรายไคน้อยกว่า(๗๐๐ - ๘๕๐ บาท) การทำงานของพี่ (ช่างเย็บผ้า) ต้องใช้แรงงานมากกว่าเงินรายไคจะปรากฏตามผลงานแต่ละครั้ง (ครัวเรือนที่ ๖) สำหรับพี่ซึ่งมีรายไคมากกว่าน้อง และมีอาชีพเดียวกัน (รับราชการ) พี่ยอมเป็นฝ่ายอุปการะน้องอยู่แล้วตามหน้าที่ แมวรายไคของพี่และน้องจะแตกต่างกันไม่มากนัก (ประมาณ ๓,๐๐๐, ๒,๗๐๐ บาท) (ครัวเรือนที่ ๗)

(๒) การทำงาน อาชีพที่ทำรายไคต่างกันยอมแสดงให้ถึงความกาวหนาในชีวิตอนาคตไค น้องซึ่งมีตำแหน่งงานอยู่ในระดับที่สามารถจะเลื่อนขั้นสูงกว่าไคตามผลงานและความสามารถ สถานภาพการทำงานของน้องก็ยอมดีกว่างานของพี่ซึ่งเป็นธุรกิจขนาดเล็ก ไม่มีโอกาสกาวหนานอกจากจะชวนชววยหางานใหม่ซึ่งยอมเป็นไปด้วยความยากลำบากมาก เพราะปัจจุบันตลาดแรงงานมีจำนวนผู้ว่างงานมาก (ครัวเรือนที่ ๖) กรณีที่แมวว่าพี่น้องจะมีอาชีพเดียวกันแต่ความสามารถและหน่วยงานของน้องมีโอกาสกาวหนามากกว่าพี่ ยิ่งน้องมีความสามารถในการปรับปรุงตนเองและผลงานให้ดียิ่งกับมีสุขภาพพอใจแล้ว ตัวพี่เองก็เชื่อมั่นว่าน้องจะมีโอกาสกาวหนายิ่งขึ้นไปอีก และก็เป็นสิ่งที่พี่ยึดมั่นคืออย่างยิ่งทีเดียว (ครัวเรือนที่ ๗)

(๓) การเลื่อนชั้นทางสังคม อาชีพที่น้องทำเมื่อเป็นอาชีพที่สามารถ
รู้จักและมีโอกาสเขาสมาคมกับคนภายนอกก็มากกว่าพี่ซึ่งรู้จักเฉพาะคนในระดัยเดียวกัน
กันจึงไม่มีโอกาสอันใดที่จะเปลี่ยนอาชีพได้อีก ทั้งนี้ก็เกี่ยวเนื่องกับระดับการศึกษาอีก
โสดรหนึ่งด้วย (คร่าวเรือนที่ ๖) สำหรับพี่น้องที่มการศึกษาาระดัยเดียวกันและมีอาชีพ
เดียวกัน สถานภาพทางสังคมยังอยู่ในระดัยเดียวกัน แต่ตนเองมีโอกาสก้าวหน้ามากกว่า
พี่ ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างพี่น้องยังมีอยู่โดยตลอด (คร่าวเรือนที่ ๗)

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือกันในรูปแบบการให้สิ่งของ หากเป็นสิ่งของที่ไม่
มีราคาแพงมากนัก เช่น ของใช้ส่วนตัว เครื่องประดับ น้องจะเป็นฝ่ายให้พี่มากกว่า
(คร่าวเรือนที่ ๖) แต่ตนเองไม่ค่อยชอบจับจ่ายซื้อของ พี่ก็จะเป็ฝ่ายจัดหาซื้อให้
เช่น ของใช้ส่วนตัว (คร่าวเรือนที่ ๗)

(๒) ความช่วยเหลือในรูปแบบของการให้เงิน เมื่อน้องเป็นฝ่ายอุปการะ
ระดัย พี่น้องก็เป็นฝ่ายให้ฝ่ายเดียว แต่เป็นการให้เพื่อใช้จ่ายในครอบครัวโดยเฉพาะ
การอุปการะสงเสียดการศึกษาแก่บุตรของพี่ มิได้เป็นการให้พี่ไว้ใช้จ่ายส่วนตัวแต่อย่าง
ใด เพราะพี่มีรายได้ของตัวเองอยู่แล้ว (คร่าวเรือนที่ ๖) กรณีที่พี่น้องมีรายได้พอใช้
จ่ายสำหรับตัวเองอยู่แล้วก็ไม่มีกรรบกวนเงินทองระหว่างกัน เพราะสามารถรับผิดชอบ
เรื่องการเงินส่วนตัวของตนเองได้ (คร่าวเรือนที่ ๗)

(๓) การรักษาพยาบาล พี่จะเป็นฝ่ายเอาใจใส่สุขภาพโรครภัยไข้
เจ็บของน้องเสมอ เพราะพี่ตระหนักถึงความสำคัญของน้อง ในการเอื้อเพื่อแก่ทุกคน
ในบ้าน (คร่าวเรือนที่ ๖) และพี่มีความผูกพันทางสายโลหิตมาก เพราะคอยช่วย-
เหลือและเอาใจใส่น้องตั้งแต่วัยเด็ก (คร่าวเรือนที่ ๗)

(๔) การให้คำแนะนำปรึกษา พี่จะเป็นฝ่ายขอคำแนะนำจากน้องเสมอ
ในการขอโทษขอขมาจิตใจทั้งเรื่องในบ้านและการอบรมบุตร ตลอดจนการศึกษาของบุตร

(คร่าวเรือนที่ ๖) กรณีที่พี่น้องมีอาชีพเดียวกัน น้องจะสอบถามความเห็นจากพี่บ่อยครั้งในเรื่องการทำงาน แต่การตัดสินใจนั้นมิได้ทำตามพี่ที่แนะนำทุกครั้งไป (คร่าวเรือนที่ ๗)

(๕) เรื่องอื่น ๆ น้องจะช่วยพี่อบรมบุตรของพี่ได้เมื่อเห็นว่าการให้เด็กรู้จักเข็ดหลาบได้แก่การลงโทษเมียนตี เมื่อเด็กกระทำผิด (คร่าวเรือนที่ ๖) หรือน้องจะช่วยเหลือพี่ด้วยการสอนหนังสือ ให้คำปรึกษาแนะนำแก่บุตรของพี่เมื่อเด็กร้องขอ (คร่าวเรือนที่ ๗)

๒.๓ ระดับหลานของหัวหน้าครัวเรือน*

อายุ

(๑) การเคารพเชื่อฟัง พี่น้องที่เติบโตมาด้วยกันโดยมีญาติสูงอายุ (ตายาย) เป็นผู้เลี้ยงดูซึ่งมักจะตามใจเด็กมาก ทำให้พี่น้องไม่มีความยำเกรง หรือเคารพเชื่อฟังกัน ความขัดแย้งกันเล็ก ๆ น้อย มักเกิดขึ้น เมื่อต้องช่วยเหลือกันทำงานบ้านตามที่ได้รับมอบหมายจากมารดาหรือจากนา และการที่พี่คนโต (อายุ ๒๐ ปี) มักจะถูกมารดาตำหนิติเตียนเสมออีกด้วยทำให้น้อง ๆ (อายุ ๑๕-๑๘ ปี) ไม่เกิดความรู้สึกซาในตัวของพี่ เมื่อพี่ตักเตือนน้องก็มักโต้แย้ง (คร่าวเรือนที่ ๖) พี่น้องที่ยังอยู่ในวัยเด็ก (อายุ ๒ เดือน - ๔ ปี) การเคารพเชื่อฟังยังไม่อาจจะระบุได้ชัดเจน เพราะเด็กยอมตองอาศัยการเรียนรู้อวัธการอบรมของบิดามารดา แต่การที่ปู่ตายายเป็นผู้เลี้ยงดูมาด้วย ความสัมพันธ์ระดับพี่น้องในชั่วอายุรุ่นหลังนี้ก็คาดได้ว่าตราบโคที่ปู่ตายายเป็นผู้มีบทบาทมาก ความสัมพันธ์ก็จะเป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับระดับชั่วอายุของบิดามารดา แต่อาจจะไม่เหมือนเลยทีเดียวก็เดี๋ยวนัก เพราะคนแก่มักจะตามใจหลาน ระเบียบวินัยจะหย่อนลงกว่าเด็ก (คร่าวเรือนที่ ๕)

(๒) หน้าที่และความรับผิดชอบ พี่และน้องต่างมีงานบ้านที่มารดา

* หมายความว่ารวมถึงระดับลูกพี่ลูกน้องด้วย

มอบหมายให้ในบางครั้งก็เคยมีเรื่องโต้แย้งกัน เพราะพี่มักจะเป็นฝ่ายใ้หนองทำการ
 ที่พี่ไม่อาจเป็นที่พึ่งของน้อง ๆ ได้ ในด้านการศึกษาเพราะผลการเรียนไม่ดี แม่พี่จะ
 ต้องการทำหน้าที่ตามที่มารดาหรือตาขายมอบหมาย แต่น้องไม่เชื่อถึอบทบาทคานนี้ พี่
 จึงต้องละเลย พี่สามารถเป็นที่พึ่งของน้องได้เมื่อมารดามอบหมาย เช่น การเที่ยว
 เทรนรถกับกับพี่น้องด้วยกันปกติแล้วมักจะเป็นพี่คนรองทำหน้าที่นี้ (ครีวเรื่อนที่ ๖)
 แต่ระหว่างพี่น้องที่ยังเด็กมากไม่อาจจะให้ขอสิ่งเกดได้ ต้องรอจนกว่าจะเติบโตพอจะ
 รู้จักสายใยความเป็นพี่น้องได้อย่างลึกซึ้ง (ครีวเรื่อนที่ ๕)

การศึกษา การศึกษาของพี่ที่มีผลการเรียนไม่ดี ไม่อาจเป็นที่พึ่งแก่
 น้อง ๆ ได้ทุกครั้ง เพราะบางวิชาพี่ไม่อาจจะสอนน้องได้ ผลการเรียนของพี่น้องอยู่
 ในระดับเดียวกัน (มัธยมศึกษา) จึงไม่มีการโอ้อวดภูมิปัญญาทางการศึกษาต่อกัน
 (ครีวเรื่อนที่ ๖) กรณีที่พี่คนโตเพิ่งเขาเรียนความสนใจทางการศึกษาอยู่ที่ความกวค
 ข้นของบิดามารดาจนและจะเริ่มแข่งขันกับน้องได้ เมื่อนองเขาอยู่ในเกณฑ์เรียนแล้ว
 (ครีวเรื่อนที่ ๕)

อาชีพ เนื่องจากพี่น้องกำลังศึกษา (ครีวเรื่อนที่ ๖) และบางคนเพิ่ง
 เขาเรียน ขณะที่อีกหลายคนยังเป็นทารก (ครีวเรื่อนที่ ๕) จึงไม่มีข้อสังเกตคาม
 ขอเท็จจริงได้

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือกันในรูปแบบของการให้สิ่งของ พี่จะให้ของฝาก
 แก่นองเมื่อมีโอกาสไปธุระนอกบ้าน ซึ่งมักจะเป็นขนม หนังสือ ซึ่งเป็นของเล็ก ๆ
 นอย ๆ แสดงนำใจคอง (ครีวเรื่อนที่ ๖)

(๒) ความช่วยเหลือกันในรูปแบบของการให้เงิน พี่จะเป็นฝ่ายเจียด
 เงินค่านมที่มารดาให้ ให้แก่นองเป็นจำนวนเงินเล็กน้อย แต่ไม่บ่อยครั้งนัก อาจจะ
 ให้หรือไม่ให้ก็แล้วแต่โอกาส (ครีวเรื่อนที่ ๖)

(๓) การรักษาพยาบาล ไม่มีการช่วยเหลือกัน เพราะหากพี่หรือ

น้องคนโตเจ็บป่วยจะเป็นหน้าที่ของตายายหรือบางครั้งก็เป็นมารดา (คร่าวเรือนที่ ๖)

(๘) การให้คำแนะนำปรึกษา ปกติแล้วพี่น้องที่ไม่มีความช่วยเหลือร่วมมือกันทางการศึกษามักจะไม่ค่อยพูดคุยขอความเห็นกัน จะมีอยู่บ้างที่พี่จะให้ความเห็นแก่น้องได้ในเรื่องกิจกรรมของโรงเรียน ในฐานะที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน (คร่าวเรือนที่ ๖)

๓. ป้าตายาย-หลาน

อายุ

(๑) การเคารพเชือฟัง ตายาย (อายุ ๖๖, ๖๓ ปี) ซึ่งมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับหลาน (อายุ ๑๕ - ๒๐ ปี) ตลอดมา และรักใคร่หลานมากไม่เคยลงโทษหลานเลย เพราะเห็นว่าหลานกำพร้าพอ จึงต้องการเอาใจใส่หลานมากที่สุด ความสงสารมีมากจนทำให้หลานไม่ค่อยเชื่อฟังการตักเตือนของตายายเท่าใดนัก คงมีแต่ความเคารพที่ฟังกระทำในฐานะผู้น้อยที่ฟังปฏิบัติต่อผู้ใหญ่เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ตายายจึงไม่อาจควบคุมหลานได้ หลานก็ยังโศกใจเพราะเห็นว่าตายายก็รักใคร่สงสารตนอยู่แล้ว (คร่าวเรือนที่ ๖) กรณีที่ตายาย (อายุ ๖๒, ๖๐ ปี) มีความใกล้ชิดและเลี้ยงดูหลาน (อายุ ๘ - ๑๔ ปี) ตั้งแต่เกิดจึงมีบทบาทมากในการอบรมเลี้ยงดูหลาน แต่การที่แม่ของเด็ก (หลาน) คอยเป็นกังวลเรื่องการตามใจเด็กมากและยึดมั่นในหลักอาวุโสมาก ต้องการให้บุตรของตนรู้จักเคารพและเชือฟังญาติผู้ใหญ่ มารดาจะเป็นผู้คอยปรามและตำหนิบุตรของตนเมื่อโต้แย้งความเห็นของตายาย การเคารพเชือฟังของหลานที่กระทำและปฏิบัติต่อตายายจึงอยู่ในกรอบโอวาท และยิ่งหลานสาวคอยเป็นธุระแทนมารดา เรื่องการรักษาพยาบาลตาซึ่งเจ็บป่วยอยู่เสมอ ความใกล้ชิดระหว่างตากับหลานสาวก็ยังเห็นได้ชัดว่าเป็นความผูกพันอย่างแน่นแฟ้น (คร่าวเรือนที่ ๗)

สำหรับตายาย (อายุ ๕๘, ๕๗ ปี) ซึ่งมีหลานคนแรก (อายุ ๒ ปี) ก็ยอมเอาอกเอาใจหลานทุกอย่างจนบิดามารดาของเด็กวิตกว่า หากตายายตามใจหลานมากเกินไป

แล้ว หลานจะมีนิสัยเอาใจตัวเอง เพราะตายายใกล้ชิดกับหลานมาก กรณีนี้หลานยัง
 เล็กมาก การจะให้ขอสิ่งใดระหว่างหลานกับตายายนั้น จะฟังกระทำได้ดีเมื่อหลาน
 เติบโตแล้ว แต่การที่มารดาเอาใจใส่บุตรอย่างดีด้วย ก็คงจะไม่เกิดปัญหาใด ๆ ใน
 เรื่องการเคารพเชื่อฟัง แม้ว่าตายายจะตามใจมากแต่หลานรู้สึกเกรงกลัวตายาย
 เพราะไม่ค่อยมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดหลานมากกวายาย และต้องไปสุระราชการที่ต่าง
 จังหวัดเสมอ ๆ (ครัวเรือนที่ ๔) ส่วนป้าหรือตายาย (อายุ ๖๐, ๕๖ ปี) ซึ่งมี
 หลานหลายคน หลานคนแรก (อายุ ๔ ปี) จะเป็นคนที่ตายายโปรดปรานมากที่สุด
 เพราะพูดจาดีรู้เรื่อง หลานคนอื่นนั้นป้าหรือตายายไม่ค่อยเป็นธุระเอาใจใส่เท่า
 ใดนัก ยิ่งหลานคนโตเป็นผู้หญิงและรู้จักประจบเอาใจและวานอนสอนง่าย ป้าหรือ
 ตายายก็ยิ่งรักใคร่มากเพราะเห็นว่าหลานเคารพเชื่อฟังตนดี หลานคนอื่นนั้นเนื่องจาก
 ยังเล็กอยู่การปฏิบัติเรื่องความเคารพเชื่อฟังก็ยอมเห็นได้ไม่ชัดเจน แต่บิดามารดา
 มักจะชมบุตรของตนเสมอว่าป้าหรือตายายจะลงโทษด้วยการเมียนตีทั้งนี้ก็อาจจะเป็น
 สาเหตุหนึ่งที่หลานจะเชื่อฟังป้าหรือตายายได้ แต่ก็ขึ้นอยู่กับความคุ้นเคยกันระหว่าง
 ป้าหรือตายายและหลานด้วย (ครัวเรือนที่ ๕)

(๒) หน้าที่และความรับผิดชอบ ตายายซึ่งอยู่บ้านตลอดเวลาจะ
 คอยเป็นธุระให้แก่หลาน คอยบริการในเรื่องอาหารการกิน เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และ
 การตัดเย็บเสื้อผ้าให้ทองหนึ่งสัปดาห์ทำงานบ้านตามที่ได้รับมอบหมายจากมารดาหรือน้า
 ชาย (ครัวเรือนที่ ๖) ตายายซึ่งมีสุขภาพโรกภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียนเสมอ เมื่อมีความ
 ใกล้ชิดสนิทสนมกับหลานสาวมาก หลานคนนี้จะเป็นผู้ดูแลเอาใจใส่ตาทั้งโดยที่ไม่ได้รับ
 มอบหมายจากมารดาหรือจากยายก็ตาม และหลานถือเป็นที่ปรึกษาที่ใจดีด้วย ส่วนยาย
 นั้นมีความเป็นห่วงหลานมาก คอยกังวลในเรื่องของหลานทุกอย่างแม้ว่าหลานจะเติบโต
 โตแล้วก็ตาม การตัดเย็บของยายนั้นมักจะทำตามความเชมงวดของบุตร ได้แก่ความ
 เอาใจใส่ในเรื่องการศึกษาของหลาน และเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ที่เรียบร้อยและ
 สะอาด (ครัวเรือนที่ ๗) กรณีที่หลานมีเพียงคนเดียวยายจะเป็นผู้ดูแล เพราะตา

ยังมีงานนอกบ้านที่ปฏิบัติตามหน้าที่ ยายจึงมีความใกล้ชิดกับหลานมากกว่าตา (ครัวเรือนที่ ๘) ส่วนปู่ยาคายายที่มืบทบาทเรื่องการเลี้ยงดูอบรมหลานมากนั้น เมื่อทั้งปู่ยาก็หรือตายายยังมีอาชีพอยู่ทั้งคู่ การเลี้ยงดูหลานก็ไม่คิดว่าเป็นที่พึ่งเพียงแต่ต้องการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อแก่บุตร ซึ่งบิดามารดาพึงมอบให้เท่านั้น ยายหรือยายจะมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับหลานมากกว่าเพราะปู่หรือตา มักจะมีธุรกิจนอกบ้านอยู่เสมอ (ครัวเรือนที่ ๘)

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือในรูปของการให้สิ่งของ ปู่ยาก็หรือตายาย จะเป็นฝ่ายให้มักจะเป็นขนม เสื้อผ้า เป็นการให้ที่ไม่ได้คำนึงถึงโอกาสสำคัญแต่ประการใด (ครัวเรือนที่ ๖, ๗, ๘, ๙)

(๒) ความช่วยเหลือในรูปของการให้เงิน ตายายจะให้เงินแก่หลานเป็นจำนวนเล็กน้อยตามที่หลานขอ และจะเป็นการให้ส่วนตัวซึ่งมักไม่บอกมารดาของเด็กให้ทราบ เพราะเกรงว่าหลานจะถูกตำหนิ (ครัวเรือนที่ ๖) ตายายซึ่งมีรายได้ของตัวเองก็มักจะให้เงินหลานเป็นรางวัลเมื่อหลานทำคะแนนในการสอบได้ดี หรือให้ในโอกาสเทศกาลสำคัญ เช่น วันเกิด ปีใหม่ เป็นต้น เป็นการให้ซึ่งบิดามารดาของเด็กไม่ทันท่วงแต่อย่างใด (ครัวเรือนที่ ๗) หลานซึ่งยังเด็กไม่รู้จักการใช้เงิน ตายายหรือปู่ยาก็ไม่มีบทบาทใด ๆ ในเรื่องนี้ (ครัวเรือนที่ ๘, ๙)

(๓) การรักษาพยาบาล ความเป็นห่วงกังวลในสุขภาพโรคร้ายไข้เจ็บของหลาน ตายายจึงเป็นผู้เอาใจใส่ดูแล เพราะตายายมีสุขภาพแข็งแรง หากเจ็บป่วยก็เป็นเพียงกรณีเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้นสามารถดูแลตัวเองได้ (ครัวเรือนที่ ๖) กรณีที่หลานมีความผูกพันใกล้ชิดกับตายายมาก โดยเฉพาะตากับหลานสาว หลานจะเป็นฝ่ายช่วยเหลือตา คังคอกลาวมาแล้ว (ครัวเรือนที่ ๗) หากยายมีความใกล้ชิดและกังวลเรื่องสุขภาพของหลานมาก ยายก็จะเป็นฝ่ายจัดหาหนูกยา พาไปหาแพทย์

แทนบิดามารดาของเด็ก (คร่าวเรือนที่ ๘) แต่ถาบบุยาหรือตายายเห็นว่าบิดามารดา ของเด็กควรจะเอาใจใส่ดูแลสุขภาพของบุตรเอง บุยาตายายจะเียงแแต่เนะนำบุตร ของตนรืองวิธีการรักหาบยาบาลรือคกิยใ้เ็บของหลาน (คร่าวเรือนที่ ๘)

(๘) การให้คำเนะนำบริกษา กรณีที่หลานเไม่คอยใ้เียงฟังตายยหลานก็มักจะละเลยคำเนะนำของตายยใ้เมอๆ และหลานจะไม่เ็นฝายขอคำเนะนำนอกจากจำเ็นจริงๆ เชน กลัวการดูกลงโทมจากนำชาย หรือการคำหินอยาง รูนรางจากมารดา หลานก็จะเ็นฝายขอความเ็นใ้นการแกตวจากตายยซึ่งมักจะ ทำใ้โทมนอยลงในกรณีมารดาจะเ็นผู้ดูงโทม (คร่าวเรือนที่ ๖) หากหลานอยู่ใ้นโวาท ตายยจะเ็นฝายใ้คำเนะนำดังสอนแกหลานอยู่ใ้เมอ เชน การเอาอกเอา ใจบิดามารดา เมื่อหลานเ็นฝายฉิดหรือทำใ้บิดามารดาโกรชเ็อง (คร่าวเรือนที่ ๗) หลานซึ่งยังเ็กอยู่ตายยขอมเไม่มีโอกาสเนะนำใ้นชณะนี้ (คร่าวเรือนที่ ๘) แกถาหลานเ็กโตจนดึงวัยเรียนมางแลว บุยาก็จะเ็นผู้เอาใจใ้สอนการวางทัวและความประพดิตามมารยาทางดังคมเมื่อมีโอกาส เชน เมื่อมีแกมาเี่ยมเียนก็เนะนำหลานใ้รูจักการไหว สแกงความแกรพแกยอาวโสกวา (คร่าวเรือนที่ ๘)

๘. ลุงปำนำอาหลาน

อาย

(๑) การแกรพใ้เียง ความสัมพันธระหวางนำ (อายุ ๒๘, ๓๐ ปี) กับหลาน (อายุ ๑๕ - ๒๐ ปี) นั้น หากนำ (อายุ ๓๐ ปี) เ็นผู้ใ้เียงที่เ็กใจดี และเื่อใ้เียงหลานใ้เมอ เมื่อนำพวากลาวอะไรหลาน หลานเ็กเียงใ้คอมาง แกถาเ็นนำ (อายุ ๒๘ ปี) ซึ่งมีความสำคัญใ้หลานมากเ็นผู้ดูงเียยและรับการะของ ครอบครัว และมักดูงโทมหลานอยางรูนรางดวยการเมิยนที่ และไม่เกยพกจาเลนหัว กับหลาน หลานจะแกรพและเียงฟังมากเ็นกลาซักใจหรือเ็กเียงใ้คอมาง คำดังของ นำคนนี้เ็กเ็นคำดังที่เ็กชาคนเนน (คร่าวเรือนที่ ๖) สำหรับนำ (อายุ ๓๓ ปี)

ซึ่งคอยเป็นที่เลี้ยงให้กับหลาน (อายุ ๘, ๑๔ ปี) เสมอ ในเรื่องการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมบันเทิงต่าง ๆ เช่น การดนตรี กีฬา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสองจะใกล้ชิดมาก หลานจะเคารพเชื่อฟังมาก เพราะน่าเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่ หลานตลอดจนการอบรมที่เข้มงวดของบิดามารดาด้วย (ครัวเรือนที่ ๗) กรณีที่หลานยังเล็ก (อายุ ๒ ปี) ก็ยังไม่มีโอกาสเรียนรู้ในเรื่องนี้ (ครัวเรือนที่ ๘) หลาน (อายุ ๔ ปี) ซึ่งโตพอพูดจากรู้เรื่องแล้ว เพราะถึงเกณฑ์เรียนแล้ว หากมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับอาทุกคน (อายุ ๒๐, ๒๕ ปี) โดยที่อา ก็แสดงความรักใคร่เอ็นดูอย่างเปิดเผย หลานก็ไม่มี ความเกรงกลัวป่าและอา แต่คงมีความเคารพเชื่อฟังป่าและอา เพราะเป็นคนหัวอ่อนวางนอนสอนง่ายไม่ดุร้าย แต่หลานคนอ่อนซึ่งยังเล็กมาก (อายุ ๒ เดือน - ๑ ปี) ก็ต้องเรียนรู้จากคนที่เคยว (ครัวเรือนที่ ๙)

(๒) หน้าที่และความรับผิดชอบ หลานซึ่งเติบโตเป็นเด็กวัยรุ่นแล้ว น่าจะเป็นผู้มอบหมายให้ช่วยเหลืองานบ้านบางครั้งก็จะเป็นคำสั่งของมารดาของเด็ก หรือบางครั้งก็เป็นกรณีพิเศษที่มอบหมาย หากเป็นหน้าที่ทุกคนในบ้านต้องเกรงใจกัน อยู่แล้ว หลานจะทำงานนั้นโดยไม่บิดพลิ้ว ขณะที่หน้าที่ซึ่งเป็นอิสระในด้านการเงิน การใช้จ่ายใช้สอยทุกอย่างและนาคคนที่ไม่มีบทบาททางเศรษฐกิจของครัวเรือน ก็ต้องทำงานหาเลี้ยงตัวเองเช่นกัน (ครัวเรือนที่ ๖) นอกจากนี้ น่าอาจจะช่วยทำหน้าที่แทนบิดามารดาในบางโอกาสที่หลานต้องการ เช่น พาไปสุรระนอกบ้าน รับ-ส่งหลาน ในยามค่ำคืน หรือบางทีก็ทำหน้าที่เป็นครูและที่ปรึกษาด้านการเรียนด้วย ขณะเดียวกัน หลานก็มีความสามารถจะช่วยเหลือญาติใดบาง แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการขอความร่วมมือจากนากอนแพยทุกครั้ง เช่น การจัดห้อง ทำความสะอาดห้อง (ครัวเรือนที่ ๗) หลานซึ่งยังเล็กอยู่ น่าจะช่วยเหลือแทนมารดา หรือยายบ่อยครั้งโดยผลัดเปลี่ยนที่หรือช่วยเหลือกันตามโอกาส (ครัวเรือนที่ ๘) ถ้าหลานเติบโตพาไปเที่ยวนอกบ้านได้ แล้ว ป้าหรืออา ก็จะทำหน้าที่แทนบิดามารดา ปกติแล้วหากหลานสนิทกับคนใด เช่น ป้า หลานก็ชอบไปคุยทุกครั้ง (ครัวเรือนที่ ๙)

ความร่วมมือกันและบริการต่าง ๆ

(๑) ความช่วยเหลือกันในรูปของการให้สิ่งของ นำ ป้าหรืออาจะเป็นฝ่ายให้หลานจำพวกเสื้อผ้า หนังสือสำหรับเด็ก และของเล่น (คร่าวเรือนที่ ๖, ๗, ๘, ๙) หากหลานเป็นที่โปรดปรานของป้ามาก สิ่งของเหล่านี้ป้าจะเป็นผู้ให้หลานจำนวนมาก และบ่อยกว่าคนอื่น ๆ (คร่าวเรือนที่ ๘)

(๒) ความช่วยเหลือกันในรูปของการให้เงิน น้าจะเป็นฝ่ายให้หลานฝ่ายเดียว เพราะเป็นผู้มีอาชีพและรายได้ ขณะที่หลานกำลังศึกษาอยู่ แต่จะเป็นการให้เป็นจำนวนไม่มากนัก และหลานจะขอเพิ่มได้เป็นกรณีพิเศษที่หลานจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินจริง ๆ (คร่าวเรือนที่ ๖) หากมารดาของหลานคอยควบคุมการใช้จ่ายของหลาน น้าจะให้หลานได้ก็เนื่องในโอกาสพิเศษ เช่น เมื่อมีโอกาสพาหลานไปเที่ยวนอกบ้าน วันเกิด ปีใหม่ เป็นต้น (คร่าวเรือนที่ ๗) หลานซึ่งยังเล็กหรือจะโตพอพูดจากันใคร่เรื่องแล้ว แต่ยังไม่รู้จักใช้เงิน อาจจะไม่เป็นผู้ยืมยืมเงินแก่หลาน (คร่าวเรือนที่ ๘, ๙)

(๓) การรักษาพยาบาล ครอบครัวที่มีตายายคอยเอาใจใส่หลานมาก น้าจะไม่คอยให้ความสนใจเท่าใดนัก เรื่องการเจ็บป่วยของหลานอาจจะช่วยเหลือได้ด้วยการพาไปหาแพทย์เพื่อรับการรักษา (คร่าวเรือนที่ ๖) หรือหากมารดาของหลานก็สนใจสุขภาพอนามัยของหลานอยู่เสมอแล้ว น้าก็ไม่มึบพบาพใด ๆ ในเรื่องนี้ (คร่าวเรือนที่ ๗, ๘) แต่ถาหลานจะได้รับความเอาใจใส่จากป้ามากกว่ามารดา ป้าจะทำหน้าที่แทนมารดาได้บ่อยครั้ง เมื่อหลานเจ็บป่วย (คร่าวเรือนที่ ๙)

(๔) การให้คำแนะนำปรึกษา หากหลานมีความเกรงกลัวน้าคนไหนคนใดมาก น้าคนนั้นจะไม่มึบพบาพในการแนะนำหลานได้โดยตรง ต้องผ่านคนกลาง ซึ่งจะเป็นมารดาของเด็กหรือตายาย แต่ถาเป็นน้าคนอื่นที่หลานยังสามารถพูดคุยได้อย่างสนิทสนม หลานก็มักจะขอฟังความเห็นจากน้า ในเรื่องที่น่าสามารถ

จะให้คำตอบได้ เช่น การคบเพื่อน การวางตัว และมรรยาททางสังคม (คร่าวเรือนที่ ๖) ยิ่งหลานมีความเข้าใจอันดีก่อน ก็มักจะทิ้งน้ำให้เป็นทีปรักษาอยู่เสมอ ปกติแล้วหากหลานปรักษานาเรื่องการศึกษา อันเกี่ยวกับการชี้แนวทางการศึกษาในอนาคต น่าจะไม่แนะนำหลานโดยตรง เพราะต้องการให้หลานปรักษาบิดามารดาของตนมากกว่า แต่ถาเป็นเรื่องอื่น ๆ จิปาถะแล้ว น่าจะสามารถให้คำปรักษาแนะนำแก่หลานได้โดยง่าย (คร่าวเรือนที่ ๗) หลานที่เล็กมากนาก็ไม่มีบทบาทใด ๆ (คร่าวเรือนที่ ๘) กรณีที่หลานแม่จะอยู่ในวัยเด็ก แต่ก็สามารถจจจำอะไรได้มากแล้ว ทั้งป้าหรืออาจะเป็นผู้แนะนำหลานในเรื่องมรรยาทและความประพฤติตามธรรมเนียมของสังคม (คร่าวเรือนที่ ๙)

สรุป

ความรู้ดีผูกพันกับญาติสายโลหิต ไม่ว่าจะ เป็นญาติฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงก็ตาม ญาติในคร่าวเรือนย่อมมีโอกาสแสดงอิทธิพลความรู้สึกนึกคิดได้มาก เพราะมีโอกาสพูดคุยกันได้เป็นประจำ มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รู้จักการปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน

ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวเดี่ยวที่พบในครอบครัวที่เป็นขอมูล มีทั้งครอบครัวที่ประกอบควยบิดามารดาและบุตร และครอบครัวที่นอกจากจะมีบิดามารดาและบุตรอยู่ร่วมกันแล้วยังรับอุปการะญาติคนอื่นอีกควย โดยที่ญาติที่มาอยู่ควยนั้นเป็นเพียงผู้อาศัยอย่างเดี่ยว ไม่ได้มีส่วนอุปถัมภ์ภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัวแต่ประการใด

ครอบครัวที่อยู่กันลำพัง บิดามารดาและบุตร หากเป็นคู่สมรสวัยหนุ่มสาว การทำงานนอกบ้านของบิดามารดา จำต้องอาศัยญาติสนิทวงนอกคร่าวเรือน อันได้แก่ มารดาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตร ควยเหตุที่ญาติสนิทในวงนอกคร่าวเรือนจะมีอิทธิพลต่อญาติในคร่าวเรือนได้ก็ต่อเมื่อมีการติดต่อกันบ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสร้างบานอยู่ใกล้กัน มีการไหววานกันเสมอ ๆ และสิ่งสำคัญประการหนึ่งก็คือ บิดามารดาของครอบครัวเดิมสามารถช่วยเหลือบุตรในการแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจได้ ความเป็นห่วงกังวลของบิดามารดาที่บุตร แม่จะแยกคร่าวเรือนไปแล้วก็ตาม จึงมีแนวโน้มที่บุตรได้ชักจูงคู่สมรสของตนให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับครอบครัวและ

ญาติพี่น้องของตนมากขึ้น ซึ่งทำให้บุตรโตเรียนรูวาทกรรมจะมีความสัมพันธ์อันสนิทสนม
กับญาติฝ่ายบิดาหรือฝ่ายมารดา การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวเดียวในลักษณะนี้
บิดามารดาจะมีโอกาสใกล้ชิดและใกล้ชิดกับบุตรมากขึ้น เมื่อบุตรอยู่ในเกณฑ์เข้าเรียน
แล้ว ที่เป็นดังนี้เพราะเมื่อบุตรยังอยู่ในความดูแลของญาติผู้ใหญ่ คือย่า หรือยาย
มากกว่าบิดาหรือมารดา บิดาหรือมารดาจึงไม่ค่อยกล้าโต้แย้ง ครอบครัวที่บิดามารดา
อยู่ในวัยสูงอายุมุมุมุตรซึ่งเติบโตกันหมดแล้ว ยิ่งจำนวนบุตรมาก และบุตรต้องพึ่งพาบิดา
ในเรื่องการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ อำนาจในการปกครองบุตร จึงขึ้นอยู่กับบิดามากกว่า
มารดา และบุตรที่ช่วยเหลือครอบครัวเรื่องภาระทางเศรษฐกิจก็มักมีบทบาทในการ
ตัดสินใจแทนบิดามารดาได้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุตรคนโต ซึ่งสามารถทำหน้าที่
แทนบิดามารดาได้ในการปกครองน้อง ๆ พี่น้องที่อยู่ใกล้ชิดกันมาโดยตลอด จะมีความ
สัมพันธ์กันแน่นแฟ้น แต่ความสัมพันธ์กันระหว่างพี่น้องจะมีอยู่ในคู่พี่น้องที่ต่างเพศและ
ต่างวัย และหากเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องที่ไม่ค่อยมีเรื่องขัดแย้งกันจะมีในเพศ
ชายมากกว่าเพศหญิง เพราะไม่มีเรื่องที่ต้องโต้เถียงกันในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ

ครอบครัวที่มีญาติอาศัยอยู่ด้วยไม่ว่าจะเป็นญาติฝ่ายบิดาหรือมารดาก็ตาม
หากเป็นญาติผู้ใหญ่ ญาติคนนั้นก็ย่อมมีบทบาทในเรื่องช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตรที่เล็กอยู่ การมีญาติ
ผู้ใหญ่อยู่รวมบ้านเดียวกันทำให้บิดามารดาไม่มีอำนาจอิทธิพลในการอบรมบุตรโตเต็มที่
โดยเฉพาะเกิดความลำบากใจในการเปลี่ยนแปลงแผนการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามที่ต้อง
การ หากเป็นญาติผู้น้อยที่มาอาศัยอยู่ด้วย เช่น น้องหรือหลาน การปกครองดูแลที่
พึงปฏิบัติตนเองจะประสบกับปัญหายุ่งยากในกรณีที่มีการแสดงความรักความเป็นห่วง
ต่อบุตรคนใดคนหนึ่งอย่างเปิดเผย ส่วนกรณีของหลานที่มาอาศัยอยู่สามารถช่วยแบ่งเบา
ภาระการงานของผู้ปกครองได้ จึงไม่เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกันกับญาติในครัวเรือน
โดยเฉพาะในระดับพี่น้อง การอยู่ร่วมกันโดยไม่เกิดความขัดแย้งก็เพราะญาติได้
เป็นฝ่ายปรับตัวในการเรียนรู้ความพึงพอใจของอีกฝ่ายหนึ่งนั่นเอง สำหรับการปกครอง
ดูแลบุตรนั้น ครอบครัวที่มารดาเป็นนักธุรกิจเต็มตัว เป็นผู้รับผิดชอบภาระทางเศรษฐกิจ
เพียงผู้เดียว จะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของบุตรมาก โดยเฉพาะกับบุตรชายใน

เรื่องการเดินทางแบบการประกอบอาชีพตามมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องที่ไม่ค่อย
มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกันมาโดยตลอด ทำให้มีความรู้สึกห่างเหิน มีความร่วมมือกันระหว่าง
พี่น้องน้อยมาก

ครอบครัวขยาย ความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นระหว่างญาติสายโลหิตใน
ครอบครัวขยายนั้น ขึ้นอยู่กับการที่ญาติพี่น้องไม่เคยมีการขาดการติดต่อระหว่างกันโดย
เลือกที่อยู่อาศัยกับครอบครัวเดิม ไมว่าจะเป็นการอยู่ต่อไปโดยนำคุณสมบัติของตนมา
อยู่ด้วย โดยความสมัครใจของคน หรือของบิดามารดา หรือเพราะเพื่อประโยชน์ใน
ด้านเศรษฐกิจ หรือเพราะการสืบทอดมรดกทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์ก็ตาม ความ
สัมพันธ์ของญาติสายโลหิตในครอบครัวขยายที่พบในครอบครัวที่เป็นข้อมูล แบ่งได้เป็น
๒ ลักษณะคือ ครอบครัวขยายที่มีบิดามารดาเป็นผู้มีอาวุโสที่สุดในบ้าน และครอบครัว
ขยายที่มีญาติผู้ใหญ่ของบิดาหรือมารดา

ครอบครัวที่มีบิดามารดาในวัยสูงอายุเป็นผู้ใหญ่ที่ปกครองดูแลสมาชิกทุกคนใน
บ้านอำนาจสิทธิ์ขาดในการตัดสินใจ เรื่องของบุตร เป็นของบิดาอย่างสิ้นเชิง บุตรจึงมี
ความเกรงกลัวบิดามากกว่ามารดา ยิ่งกรณีที่มีมารดาเป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียว บิดา
จะมีอิทธิพล สร้างความรู้สึกนึกคิดให้กับบุตรมาก เช่น บทบาทด้านอาชีพซึ่งบิดาสามารถ
ชักจูงบุตรส่วนใหญ่ให้ปฏิบัติตามได้ ความรับผิดชอบของมารดาจะมีมากกว่าเดิมในกรณี
ที่ต้องรับภาระเลี้ยงหลานด้วย ความเอาใจใส่ของมารดาที่มีต่อบุตรจะลดน้อยลงเมื่อ
ต้องคอยดูแลหลานตลอดเวลา มารดาซึ่งมีบทบาทเรื่องการประกอบอาชีพที่ทำรายได้
เป็นจำนวนมากกว่าบุตร จะช่วยเหลือบุตรเรื่องการเลี้ยงดูหลานได้ตามโอกาสเท่านั้น
มิได้ถือว่าเป็นความรับผิดชอบหรือหน้าที่แน่นอนใดๆ บิดามารดายังมีความสำคัญต่อบุตร
มากเพราะบุตรยังต้องพึ่งพาบิดามารดาในเรื่องเศรษฐกิจของครอบครัว

ครอบครัวที่มีญาติผู้ใหญ่อยู่รวมบ้านเดียวกัน กรณีที่ญาติผู้ใหญ่ไม่มีบทบาท
เรื่องการอุปถัมภ์ภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัวแต่อย่างใด ก็ยอมไม่มีอำนาจชักจูง

ให้บุตรหรือหลานกลดอยตามความคิดเห็นของคนได้ มีหน้าที่เพียงเป็นผู้รับฟังการปรับ-
 ทุกษ์ และให้คำแนะนำตามโอกาสเท่านั้น ความใกล้ชิดของญาติผู้ใหญ่กับหลานมีมาก
 เสมอ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่ต่างเพศกัน เช่น ตากับหลานสาว บิดามารดาที่ต้อง
 การให้บุตรสาวที่แต่งงานแล้วอยู่รวมบ้านเดียวกันต่อไปอีกก็เพราะมีความเป็นห่วงกังวล
 ต่อชีวิตการครองเรือนของบุตรสาวนั่นเอง มารดาจะมีส่วนช่วยเหลือบุตรสาวอย่าง
 ใกล้ชิดในเรื่องงานบ้าน และดูแลหลาน มารดาจึงเข้ามายุ่งเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวของ
 บุตรสาวมากกว่าบิดาอย่างเห็นได้ชัด สำหรับบุตรที่ยังเป็นโสดรับผิดชอบตัวเองได้แล้ว
 บิดามารดา ก็จะปล่อยให้ปกครองตัวเอง หากเกิดความขัดแย้งก็เพราะมารดาแสดงความ
 เป็นห่วงกังวลมากนั่นเอง การมีญาติผู้ใหญ่อยู่ด้วยกันนั้น จะทำให้บิดามารดาของเด็ก
 เกิดปัญหาเรื่องญาติผู้ใหญ่ เช่น ตาและยายตามใจหลาน ครอบครัวที่พี่น้องมีความรู้สึก
 ผูกพันอย่างใกล้ชิดก็ไม่มีปัญหาใดในการอยู่รวมกัน ปกติแล้วการแสดงออกซึ่งความรัก
 ใครผูกพันกันฉันท์พี่น้อง พี่สาวจะแสดงออกค่อนข้างมากที่สุด